

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

OŚRODEK
ROZWOJU
EDUKACJI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Analiza danych z powiatowych projektów pilotażowych realizowanych w ramach Działania 3.5 PO KL

Raport

Autorki:

Agnieszka Borek

Iwona Konieczny

Magdalena Tędziągolska

14 lipca 2014

Spis treści

Spis treści.....	2
Wstęp	4
Oferty doskonalenia i Roczne Plany Wspomaganie (RPW)	4
Popularność ofert doskonalenia wśród beneficjentów	4
Wybór ofert przez poszczególne typy placówek.....	7
Przedszkola	7
Szkoły podstawowe	9
Gimnazja	10
Licea ogólnokształcące	12
Technika	14
Zasadnicze szkoły zawodowe	15
Przełożenie ofert doskonalenia na roczne plany wspomaganie (RPW) przedszkoli i szkół.....	16
Tytuły RPW, zakres tematyczny i formy doskonalenia.....	16
Oferta: Jak pomóc uczniowi osiągnąć sukces edukacyjny?	17
Oferta: Ocenianie kształtujące	19
Oferta: Techniki uczenia się i metody motywujące do nauki.....	21
Oferta: Uczeń - aktywny uczestnik procesu uczenia się.....	24
Oferta: Wykorzystanie EWD w ewaluacji wewnętrznej szkoły	27
Oferta: Oferta edukacyjna drogą do właściwej realizacji podstawy programowej	28
Oferta: Wspieranie pracy wychowawców klas - bezpieczna szkoła.....	30
Oferta: Postawy uczniowskie. Jak je kształtować?	33
Oferta: budowa koncepcji pracy szkoły.....	35
Oferta: Praca z uczniem młodszym	36
Oferta: Praca z uczniem zdolnym	38
Oferta: Praca z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych	40
Oferta: Wykorzystanie na zajęciach edukacyjnych – bezpieczny internet.....	42
Oferta: Projekt edukacyjny w szkole	44
Oferta: Współpraca szkoły ze środowiskiem lokalnym	45
Oferta: Rodzice partnerami szkoły	47
Oferta: Nauczyciel 45+	49
Oferta: Szkoła promuje wartość edukacji	51

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Oferta: Współpraca nauczycieli w prowadzeniu procesów edukacyjnych	53
Oferta: Efektywna organizacja pracy zespołów nauczycielskich.....	55
Oferta: Doradztwo edukacyjno-zawodowe w szkole.....	57
Oferta: Jak efektywnie wykorzystać warunki lokalowe i wyposażenie szkoły?	58
Oferta: Jak i po co prowadzić ewaluację wewnętrzną?	60
Oferta: Pierwszy/drugi rok pracy dyrektora szkoły	62
Prowadzenie sieci współpracy i samokształcenia przez powiat dla nauczycieli i dyrektorów szkół/przedszkoli	64
Wybrana przez powiaty tematyka spotkań sieci współpracy i samokształcenia z tematyki określonej w katalogu ORE.....	64
Skala i tematyka sieci prowadzonych w powiatach spoza katalogu ORE.....	67
Realizowane formy pracy sieci, ze szczególnym uwzględnieniem udziału form opartych na współpracy i współdziałaniu.....	70
Rodzaj dostrzeganych efektów pracy sieci współpracy i samokształcenia	74
Instytucje wsparcia	76
Liczba i rodzaj instytucji wsparcia zaangażowanych w projekty	76
Instytucje wsparcia jako główni realizatorzy projektów wspomaganiania	78
Zadania realizowane przez instytucje wsparcia	78
Efekty współpracy instytucji	81
Szkolni Organizatorzy Rozwoju Edukacji (SORE)	82
Charakter/źródła zaplecza eksperckiego w projektach.....	84

Wstęp

W niniejszym opracowaniu przedstawiamy analizę wybranych danych z powiatowych projektów pilotażowych realizowanych w ramach Działania 3.5 PO KL.

Zgodnie z wymaganiami Zamawiającego **celem** analizy było **opisanie działań** składających się na wdrożenie zmodernizowanego systemu doskonalenia nauczycieli.

Przedmiotem analizy jest 136 relacji nadesłanych przez powiaty spośród 160 (wg stanu na maj 2014) realizujących projekty wspomaganie (w ramach Działania 3.5 PO KL). Pomimo, że przesłane przez beneficjentów dane nie są formalnie sprawozdaniami, w raporcie używamy wymiennie takich słów jak „relacje powiatów”, „dane”, „sprawozdania” dla określenia przedmiotu analiz.

Zaprezentowane w raporcie **informacje nie dotyczą zatem wszystkich realizowanych aktualnie projektów pilotażowych, lecz 136, dla których beneficjenci przedstawili informacje dotyczące ich wdrażania** (w formie plików Excel). Opisując wyniki w raporcie używamy wymiennie takich określeń jak „powiaty”, „powiaty objęte badaniem”, „powiaty, które nadesłały relacje”, „realizatorzy projektów”, etc. Za każdym razem mając na myśli dane z realizacji 136 projektów.

Analiza została przedstawiona w ujęciu problemowym zgodnie z wytycznymi Zamawiającego zawartymi w ogłoszeniu.¹

Oferty doskonalenia i Roczne Plany Wspomaganie (RPW)

W ramach projektu systemowego *System doskonalenia nauczycieli oparty na ogólnodostępnym kompleksowym wspomaganie szkół* (Działanie 3.3.1 PO KL) Ośrodek Rozwoju Edukacji opracował i udostępnił Oferty doskonalenia, które koncentrują się na 24 różnych obszarach działalności przedszkoli i szkół. Oferta doskonalenia jest podstawą do zbudowania w konkretnej szkole szczegółowego rocznego planu wspomaganie - RPW (wybranego obszaru pracy szkoły) opartego na wewnętrznej diagnozie potrzeb.²

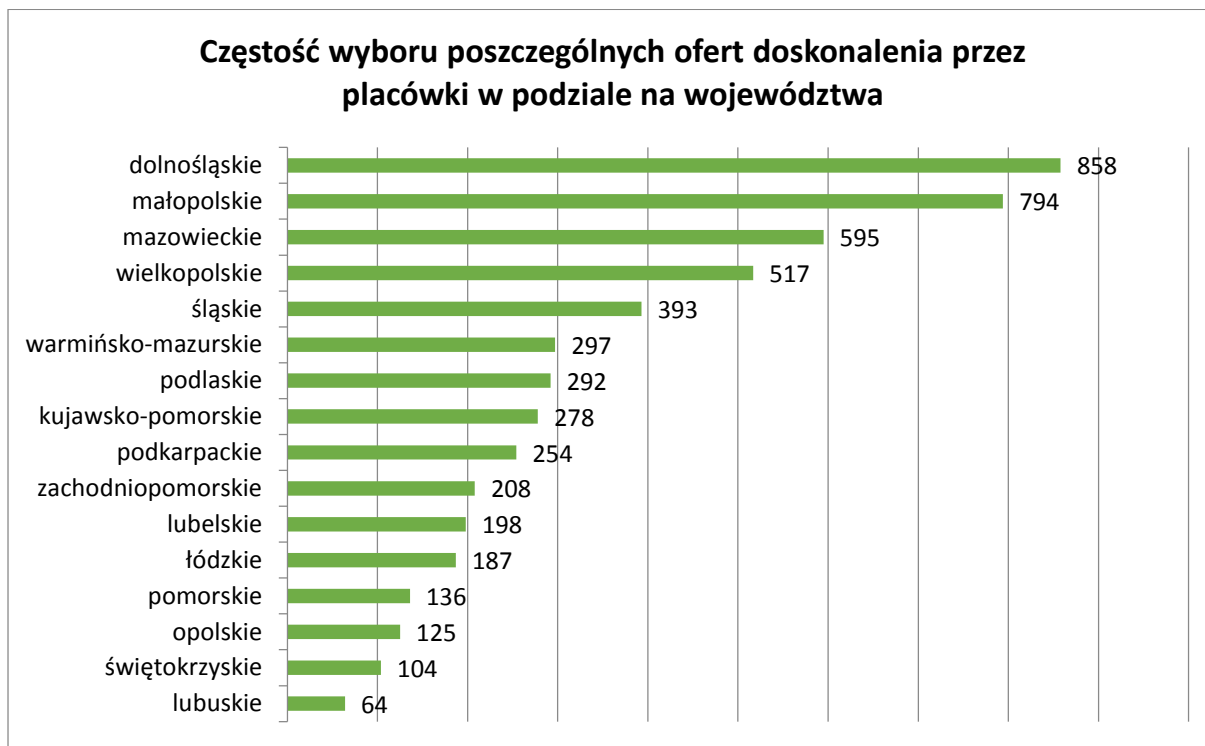
Popularność ofert doskonalenia wśród beneficjentów

W objętych badaniem powiatach 24 oferty doskonalenia wybierane były przez przedszkola i szkoły w sumie 5300 razy.

¹ Ogłoszenie o poszukiwaniu wykonawców do przeprowadzenia analizy pt.: Analiza wybranych danych z projektów realizowanych przez powiaty w ramach Działania 3.5 PO KL Kompleksowe wspomaganie rozwoju szkół. http://www.ore.edu.pl/images/files/Poszukujemy/ogloszenie_analiza_danych_3_5_1.pdf

² Poradnik dla beneficjenta. Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013. Priorytet III Wysoka jakość systemu oświaty. Działanie 3.5. Kompleksowe wspomaganie rozwoju szkół. Konkurs otwarty nr 1/POKL/3.5/2012 dostępny na stronie ORE: http://www.ore.edu.pl/strona-ore/index.php?option=com_phocadownload&view=category&id=134:poradniki&Itemid=1017

Jeśli spojrzymy na realizację projektów pilotażowych na poziomie województw, najbardziej aktywne są województwa dolnośląskie i małopolskie, w których odpowiednio 858 i 794 razy wybrano do realizacji którąś/któreś z 24 ofert doskonalenia.³

Wykres 1 Częstość wyboru ofert doskonalenia w poszczególnych województwach. N=5300. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych nadesłanych przez beneficjentów. Szczegółowe zestawienie z podziałem na tematy ofert i województwa zamieszczono w Aneksie.

Najwięcej realizowanych tematów ofert jest w Warszawie (wybrano 22 różne tematy ofert z 24), najmniej – po 1 tytule oferty doskonalenia realizuje 5 powiatów: iławski, miński, pabianicki, tczewski i częstochowski.

Najczęściej realizowana przez powiaty liczba tematów ofert doskonalenia to 12 – po tyle tematów realizowanych jest w 17 powiatach. Szczegółowe zestawienie liczby tematów ofert realizowanych w poszczególnych powiatach zostało zamieszczone w Aneksie.

Największą popularnością cieszą się oferty „**Techniki uczenia się i metody motywujące do nauki**” i „**Jak pomóc uczniowi osiągnąć sukces edukacyjny**” – realizowane w odpowiednio **93% i 92%** objętych analizą projektach powiatowych.

Na kolejnych miejscach – z podobnym odsetkiem między **68 a 80%** wskazań – znalazły się oferty dotyczące **współpracy z rodzicami, kwestii wychowawczych** („Wspieranie wychowawców klas - bezpieczna szkoła”, „Postawy uczniowskie. Jak je kształtować?”), **pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych i rozwoju zawodowego nauczycieli w wieku 45+**

³ Jedna placówka mogła wybrać więcej niż 1 ofertę doskonalenia stąd częstość wyboru ofert doskonalenia w województwie nie jest tożsama z liczbą placówek, które taką ofertę wybrały.

Oferta „**Uczeń – aktywny uczestnik procesu edukacyjnego**” realizowana była w **62% powiatów**.

W około połowie powiatów wybrane zostały oferty dotyczące stosowania konkretnych „narzędzi” wspierających szkoły w skutecznym nauczaniu tj. „Ocenianie **kształtujące**” (56% powiatów, popularne głównie w szkołach podstawowych), **ewaluacja wewnętrzna** (50%) czy **wykorzystanie technik informacyjno-komunikacyjnych w nauczaniu** (49%). Tak samo licznie reprezentowane w projektach są oferty dotyczące **współpracy nauczycieli**: „Efektywna organizacja pracy zespołów nauczycielskich” i „Współpraca nauczycieli w realizacji procesów edukacyjnych” (realizowane odpowiednio w 50 i 49% powiatów).

O ile w przedszkolach i szkołach istnieje duża potrzeba wsparcia w zakresie współpracy z rodzicami, to w powiatach objętych badaniem stosunkowo małym zainteresowaniem cieszy się oferta doskonalenia w zakresie współpracy placówek ze środowiskiem lokalnym (28%).

Warto również zwrócić uwagę na małą popularność tematyki **doradztwa edukacyjno-zawodowego (oferta realizowana w 13% badanych powiatów)** i **bardzo mały odsetek beneficjentów realizujących oferty wspierające dyrektorów rozpoczynających swoją pracę na tym stanowisku** (oferta „Pierwszy/drugi rok pracy dyrektora szkoły” wybrana w 4% powiatów).

Szczegółowe zestawienie znajduje się w poniższej tabeli:

L.p.	Nazwa oferty doskonalenia	liczba badanych powiatów, w których realizowana była oferta	% z badanych powiatów, w których realizowana była oferta
1.	Techniki uczenia się i metody motywujące do nauki	127	93%
2.	Jak pomóc uczniowi osiągnąć sukces edukacyjny	125	92%
3.	Rodzice są partnerami szkoły	106	78%
4.	Wspieranie wychowawców klas - bezpieczna szkoła	104	76%
5.	Praca z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	101	74%
6.	Postawy uczniowskie. Jak je kształtować?	96	71%
7.	Nauczyciel 45+	93	68%
8.	Uczeń - aktywny uczestnik procesu uczenia się	84	62%
9.	Ocenianie kształtujące	76	56%
10.	Efektywna organizacja pracy zespołów nauczycielskich	68	50%
11.	Jak i po co prowadzić ewaluację wewnętrzną?	68	50%
12.	Współpraca nauczycieli w prowadzeniu procesów edukacyjnych	66	49%
13.	Wykorzystanie TIK na zajęciach edukacyjnych - bezpieczny Internet	65	48%
14.	Budowa koncepcji pracy szkoły	61	45%
15.	Praca z uczniem zdolnym	56	41%

16.	Wykorzystanie EWD w ewaluacji wewnętrznej szkoły	47	35%
17.	Praca z uczniem młodszym	43	32%
18.	Szkoła promuje wartość edukacji	43	32%
19.	Współpraca szkoły ze środowiskiem lokalnym	38	28%
20.	Projekt edukacyjny w szkole	33	24%
21.	Oferta edukacyjna drogą do właściwej realizacji podstawy programowej	32	24%
22.	Jak efektywnie wykorzystać wyposażenie i warunki lokalowe szkoły	21	15%
23.	Doradztwo edukacyjno-zawodowe w szkole	18	13%
24.	Pierwszy/drugi rok pracy dyrektora szkoły	5	4%

Tabela 1 Popularność ofert doskonalenia wśród beneficjentów -powiatów objętych badaniem. źródło: opracowanie własne na podstawie danych nadesłanych przez beneficjentów.

Wybór ofert przez poszczególne typy placówek

Przedszkola

W **ponad połowie analizowanych sprawozdań** (54%) wskazano, że w przedszkolach wybrana została oferta dotycząca **pracy z dziećmi ze specjalnymi potrzebami**. W sumie została ona zrealizowana w 131 przedszkolach. Drugim, co do popularności tematem jest – wskazany przez przedszkola z **40% powiatów – współpraca przedszkola z rodzicami**. Kolejne popularne tematy bezpośrednio związane są ze wspieraniem dzieci i dotyczą **technik uczenia się** (wskazywane przez prawie 1/3 beneficjentów) oraz **pomoc dzieciom w osiągnięciu sukcesów edukacyjnych** (wskazywane w więcej niż ¼ sprawozdań). Podobną popularnością cieszą się oferty o tematyce dotyczące nauczycieli: „Nauczyciel **45+**” oraz „**Jak i po co prowadzić ewaluację wewnętrzną**” wskazywane były prawie w 1/3 sprawozdań, jako oferty wybrane przez przedszkola). W pojedynczych sprawozdaniach zostały wskazane oferty związane z **promowaniem wartości edukacji, wykorzystaniem warunków lokalowych oraz pracą młodego stażem dyrektora przedszkola**. Pozostałe oferty wybrane zostały przez średnio 10% powiatów.

W poniższej tabeli przedstawiono zestawienie pokazujące, przez jaką część beneficjentów poszczególne oferty realizowane były w przedszkolach oraz łączną liczbę przedszkoli objętych wspomaganiem w tym obszarze.

L.p.	tytuł oferty	liczba powiatów, w których przedszkola realizują ofertę	% z l. wszystkich badanych powiatów	liczba przedszkoli realizujących daną ofertę
1.	Praca z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	73	54%	131
2.	Rodzice są partnerami szkoły	55	40%	84

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

3.	Techniki uczenia się i metody motywujące do nauki	42	31%	83
4.	Jak pomóc uczniowi osiągnąć sukces edukacyjny	36	26%	68
5.	Jak i po co prowadzić ewaluację wewnętrzną?	38	28%	59
6.	Nauczyciel 45+	40	29%	58
7.	Praca z uczniem młodszym	19	14%	33
8.	Wspieranie pracy wychowawców klas - bezpieczna szkoła	18	13%	31
9.	Efektywna organizacja pracy zespołów nauczycielskich	20	15%	29
10.	Oferta edukacyjna drogą do właściwej realizacji podstawy programowej	16	12%	25
11.	Postawy uczniowskie. Jak je kształtować?	16	12%	22
12.	Budowa koncepcji pracy szkoły	14	10%	20
13.	Praca z uczniem zdolnym	16	12%	19
14.	Wykorzystanie TIK na zajęciach edukacyjnych - bezpieczny internet	14	10%	18
15.	Projekt edukacyjny w szkole	12	9%	17
16.	Współpraca nauczycieli w prowadzeniu procesów edukacyjnych	14	10%	17
17.	Współpraca szkoły ze środowiskiem lokalnym	10	7%	11
18.	Uczeń - aktywny uczestnik procesu uczenia się	9	7%	11
19.	Szkoła promuje wartość edukacji	7	5%	7
20.	Jak efektywnie wykorzystać wyposażenie i warunki lokalowe szkoły	3	2%	3
21.	Pierwszy/drugi rok pracy dyrektora szkoły	2	1%	2
22.	Doradztwo edukacyjno-zawodowe w szkole	0	0%	0
23.	Ocenianie kształtujące	0	0%	0
24.	Wykorzystanie EWD w ewaluacji wewnętrznej szkoły	0	0%	0

Tabela 2 Oferty doskonalenia realizowane w przedszkolach. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych nadesłanych przez beneficjentów.

Szkoły podstawowe

W zdecydowanej większości powiatów objętych badaniem w szkołach podstawowych wybrano oferty dotyczące wspierania uczniów w nauce: 85% powiatów wskazuje na tematykę **skutecznych metod motywowania** uczniów, a 80% na wsparcie uczniów w **osiąganiu sukcesów edukacyjnych**. Warto podkreślić, że pierwszy z tych tematów został w sumie zrealizowany w ponad 500 szkołach podstawowych, drugi w 362.

Mniej więcej w połowie powiatów w szkołach podstawowych realizowano oferty, których tematyka związana jest z **kształtowaniem postaw i normami społecznymi** (w ponad połowie sprawozdań wskazano temat „Wspieranie pracy wychowawców klas - bezpieczna szkoła”, a połowa wybrała „Postawy uczniowskie. Jak je kształtować?”).

Tak samo popularne w szkołach podstawowych są oferty doskonalenia dotyczące **współpracy z rodzicami, pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych oraz rozwoju zawodowego nauczycieli w wieku 45+**. W szkołach podstawowych istnieje również potrzeba związana z wprowadzaniem/udoskonalaniem **oceniania kształtującego**. Każdy z wymienionych tematów realizowany był w więcej niż 100 szkołach podstawowych.

W szkołach podstawowych najmniej popularne są oferty dotyczące **doradztwa zawodowego, wsparcia dla dyrektorów rozpoczynających pracę na tym stanowisku, efektywnego zarządzania infrastrukturą szkoły oraz wykorzystywania EWD w ewaluacji wewnętrznej**, (przy czym samo zagadnienie ewaluacji wewnętrznej zostało wybrane przez szkoły podstawowe jako oferta doskonalenia w prawie co 3 powiecie).

Mimo, że szkoły podstawowe (i gimnazja) w większym stopniu niż placówki z wyższych etapów edukacji zakorzenione są w lokalnych społecznościach (szkoła jako miejsce nauki i pracy mieszkańców, etc.) i tym samym powinny być nastawione na szeroko rozumianą współpracę z nimi to na doskonalenie w obszarze **współpracy szkoły ze środowiskiem czy promowanie wartości edukacji** zdecydowały się szkoły podstawowe w mniej niż 10% badanych powiatów, a każdy z tych tematów był przedmiotem rocznego planu wspomagania w kilkunastu szkołach.

Warto również zauważyć, że nieliczne szkoły podstawowe mają potrzebę rozwoju w zakresie **pracy metodą projektu** – co może wiązać się z niedostrzeganiem korzyści takiej pracy i traktowaniem jako domeny gimnazjum.

L.p.	tytuł oferty	liczba powiatów, w których szkoły podstawowe realizują ofertę	% z l. wszystkich badanych powiatów	l. szkół podst. realizujących ofertę
1.	Techniki uczenia się i metody motywujące do nauki	115	85%	558
2.	Jak pomóc uczniowi osiągnąć sukces edukacyjny	109	80%	362

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

3.	Wspieranie pracy wychowawców klas - bezpieczna szkoła	76	56%	179
4.	Rodzice są partnerami szkoły	69	51%	123
5.	Postawy uczniowskie. Jak je kształtować?	67	49%	151
6.	Praca z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	65	48%	168
7.	Nauczyciel 45+	65	48%	120
8.	Ocenianie kształtujące	62	46%	140
9.	Uczeń - aktywny uczestnik procesu uczenia się	47	35%	72
10.	Wykorzystanie TIK na zajęciach edukacyjnych - bezpieczny internet	42	31%	77
11.	Jak i po co prowadzić ewaluację wewnętrzną?	41	30%	85
12.	Budowa koncepcji pracy szkoły	37	27%	52
13.	Współpraca nauczycieli w prowadzeniu procesów edukacyjnych	37	27%	51
14.	Efektywna organizacja pracy zespołów nauczycielskich	35	26%	55
15.	Praca z uczniem młodszym	33	24%	47
16.	Praca z uczniem zdolnym	28	21%	34
17.	Projekt edukacyjny w szkole	13	10%	13
18.	Współpraca szkoły ze środowiskiem lokalnym	12	9%	14
19.	Oferta edukacyjna drogą do właściwej realizacji podstawy programowej	10	7%	13
20.	Szkoła promuje wartość edukacji	10	7%	12
21.	Wykorzystanie EWD w ewaluacji wewnętrznej szkoły	8	6%	8
22.	Jak efektywnie wykorzystać wyposażenie i warunki lokalowe szkoły	8	6%	8
23.	Pierwszy/drugi rok pracy dyrektora szkoły	3	2%	4
24.	Doradztwo edukacyjno-zawodowe w szkole	1	1%	1

Tabela 3 Oferty doskonalenia realizowane w szkołach podstawowych. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych nadesłanych przez beneficjentów.

Gimnazja

Podobnie jak w przypadku szkół podstawowych także gimnazja nastawione są na rozwój w zakresie warsztatu pracy z uczniem- **technik uczenia się i metod motywujących do nauki** – takie oferty doskonalenia w gimnazjach zostały wskazane w zdecydowanej większości sprawozdań i były/są realizowane w 323 szkołach.

W ponad połowie powiatów gimnazja realizują ofertę doskonalenia związaną ze **wspieraniem uczniów w osiąganiu sukcesów edukacyjnych**. Na kolejnych miejscach znalazły się występujące w prawie takiej samej liczbie sprawozdań **kwestie wychowawcze** – wspieranie wychowawców w procesie wychowawczym oraz kształtowanie postaw uczniów.

Z nadesłanych przez beneficjentów relacji z realizacji projektów wynika, że oferty **doskonalenia dotyczące wykorzystania EWD** wybierane są częściej w gimnazjach niż w szkołach podstawowych (20% powiatów realizuje tę ofertę w gimnazjach a pojedyncze w szkołach podstawowych). Zmniejsza się natomiast w porównaniu ze szkołami podstawowymi zainteresowanie tematyką współpracy z rodzicami, prowadzeniem ewaluacji wewnętrznej, bezpieczeństwem w sieci, pracą z uczniem zdolnym czy rozwojem zawodowym nauczycieli 45+.

Podobnie jak w przypadku innych etapów edukacji także w gimnazjach **niewielkie jest zainteresowanie doskonaleniem w obszarze zarządzania szkołą przez młodych stażem dyrektorów, wykorzystaniem zasobów szkoły czy doradztwem edukacyjno-zawodowym**.

Warto zwrócić uwagę na fakt małej popularności tematów związanych z wymienionym powyżej doradztwem oraz pracą metodą projektu. Pierwszy obszar - istotny z punktu widzenia przygotowania gimnazjalistów do dalszych etapów kształcenia i rynku pracy – jest przedmiotem rocznego planu wspomagania w gimnazjach tylko w 6% powiatów, w sumie w 10 placówkach. Jego sporadyczny wybór może świadczyć o niedostrzeganiu przez nauczycieli potrzeb uczniów w tym zakresie (niestety także na innych etapach edukacyjnych szkoły rzadko sięgają po tę ofertę). Drugi obszar dotyczy istotnej metody pracy szkół tego etapu edukacyjnego, jego mała popularność może wynikać z faktu, że jest to metoda pracy mocno już zakorzeniona w praktyce szkół, w której nauczyciele czują się pewnie.

L.p.	tytuł oferty	liczba powiatów, w których gimnazja realizują ofertę	% z l. wszystkich badanych powiatów	l. gimnazjów realizujących ofertę
1	Techniki uczenia się i metody motywujące do nauki	111	82%	323
2	Jak pomóc uczniowi osiągnąć sukces edukacyjny	75	55%	163
3	Wspieranie pracy wychowawców klas - bezpieczna szkoła	63	46%	104
4	Postawy uczniowskie. Jak je kształtować?	62	46%	113
5	Uczeń - aktywny uczestnik procesu uczenia się	47	35%	59
6	Rodzice są partnerami szkoły	41	30%	61
7	Ocenianie kształtujące	38	28%	50
8	Praca z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	30	22%	41
9	Efektywna organizacja pracy zespołów nauczycielskich	30	22%	36

10	Wykorzystanie EWD w ewaluacji wewnętrznej szkoły	29	21%	52
11	Współpraca nauczycieli w prowadzeniu procesów edukacyjnych	29	21%	36
12	Nauczyciel 45+	27	20%	35
13	Wykorzystanie TIK na zajęciach edukacyjnych - bezpieczny internet	26	19%	39
14	Praca z uczniem zdolnym	22	16%	24
15	Budowa koncepcji pracy szkoły	20	15%	22
16	Jak i po co prowadzić ewaluację wewnętrzną?	16	12%	21
17	Szkoła promuje wartość edukacji	14	10%	15
18	Współpraca szkoły ze środowiskiem lokalnym	11	8%	11
19	Projekt edukacyjny w szkole	8	6%	8
20	Doradztwo edukacyjno-zawodowe w szkole	8	6%	10
21	Oferta edukacyjna drogą do właściwej realizacji podstawy programowej	5	4%	6
22	Jak efektywnie wykorzystać wyposażenie i warunki lokalowe szkoły	4	3%	4
23	Pierwszy/drugi rok pracy dyrektora szkoły	1	1%	1
24	Praca z uczniem młodszym	0	0%	0

Tabela 4 Oferty doskonalenia realizowane w gimnazjach. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych nadestanych przez beneficjentów.

Licea ogólnokształcące

W prawie połowie powiatów objętych badaniem oferta doskonalenia dla liceów związana jest ze zwiększaniem skuteczności **motywowania uczniów do nauki** i jest ona realizowana w sumie przez 95 szkół. Na drugim miejscu pod względem częstości wybierania tematu znalazła się oferta dotycząca **wspierania uczniów w osiągnięciu sukcesów edukacyjnych** – jednak ten temat został wybrany przez dużo mniejszy odsetek powiatów (27%) i został zrealizowany w 47 liceach.

W szkołach ponadgimnazjalnych – ze względu na wiek uczniów i mniejszą potrzebę kontaktu z rodzicami – znacznie zmniejsza się w porównaniu z poprzednimi etapami edukacji liczba realizowanych ofert dotyczących kontaktów szkoła-rodzice/opiekunowie. Tę ofertę wybrało w sumie 9 liceów ogólnokształcących w 9% objętych badaniem powiatów.

Pojedyncze licea decydują się na rozwój w obszarze ewaluacji wewnętrznej, wykorzystaniem warunków lokalowych, a żadna szkoła nie zdecydowała się na temat związany z rozwojem kompetencji dyrektorów z krótkim stażem pracy.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

L.p.	tytuł oferty	liczba powiatów, w których LO realizują ofertę	% z l. wszystkich badanych powiatów	liczba LO realizujących ofertę
1.	Techniki uczenia się i metody motywujące do nauki	64	47%	95
2.	Jak pomóc uczniowi osiągnąć sukces edukacyjny	37	27%	47
3.	Postawy uczniowskie. Jak je kształtować?	21	15%	23
4.	Nauczyciel 45+	21	15%	24
5.	Uczeń - aktywny uczestnik procesu uczenia się	19	14%	20
6.	Praca z uczniem zdolnym	16	12%	19
7.	Wykorzystanie EWD w ewaluacji wewnętrznej szkoły	15	11%	18
8.	Wspieranie wychowawców klas - bezpieczna szkoła	15	11%	16
9.	Ocenianie kształtujące	14	10%	16
10.	Szkoła promuje wartość edukacji	14	10%	14
11.	Efektywna organizacja pracy zespołów nauczycielskich	14	10%	15
12.	Praca z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	12	9%	14
13.	Budowa koncepcji pracy szkoły	11	8%	13
14.	Wykorzystanie TIK na zajęciach edukacyjnych - bezpieczny internet	10	7%	14
15.	Współpraca nauczycieli w prowadzeniu procesów edukacyjnych	10	7%	11
16.	Rodzice są partnerami szkoły	9	7%	9
17.	Jak i po co prowadzić ewaluację wewnętrzną?	9	7%	9
18.	Doradztwo edukacyjno-zawodowe w szkole	6	4%	6
19.	Projekt edukacyjny w szkole	5	4%	5
20.	Oferta edukacyjna drogą do właściwej realizacji podstawy programowej	4	3%	6
21.	Współpraca szkoły ze środowiskiem lokalnym	4	3%	4
22.	Jak efektywnie wykorzystać wyposażenie i warunki lokalowe szkoły	1	1%	1
23.	Praca z uczniem młodszym	0	0%	0
24.	Pierwszy/drugi rok pracy dyrektora szkoły	0	0%	0

Tabela 5 Oferty doskonalenia realizowane w liceach ogólnokształcących. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych nadesłanych przez beneficjentów.

Technika

Podobne preferencje odnośnie ofert doskonalenia jak licea ogólnokształcące mają technika. Największy odsetek powiatów objętych badaniem (42%) w technikach realizuje ofertę „**Techniki uczenia się i metody motywujące do nauki**” (w sumie 85 placówek realizuje tę ofertę). Warto jednak zwrócić uwagę na różnice: mniejszą niż w liceach popularność oceniania kształtującego (6% powiatów, 9 placówek) oraz pojedyncze wskazania na ofertę dotyczącą pracy z uczniami o specjalnych potrzebach i uczniem zdolnym.

L.p.	tytuł oferty	liczba powiatów, gdzie technika realizują ofertę	% z l. wszystkich badanych powiatów	liczba techników realizujących ofertę
1	Techniki uczenia się i metody motywujące do nauki	57	42%	85
2	Jak pomóc uczniowi osiągnąć sukces edukacyjny	38	28%	54
3	Postawy uczniowskie. Jak je kształtować?	22	16%	25
4	Nauczyciel 45+	21	15%	31
5	Efektywna organizacja pracy zespołów nauczycielskich	17	13%	21
6	Wspieranie wychowawców klas - bezpieczna szkoła	16	12%	22
7	Współpraca nauczycieli w prowadzeniu procesów edukacyjnych	13	10%	16
8	Wykorzystanie EWD w ewaluacji wewnętrznej szkoły	12	9%	13
9	Szkoła promuje wartość edukacji	12	9%	16
10	Uczeń - aktywny uczestnik procesu uczenia się	10	7%	12
11	Rodzice są partnerami szkoły	10	7%	10
12	Jak i po co prowadzić ewaluację wewnętrzną?	10	7%	12
13	Ocenianie kształtujące	8	6%	9
14	Wykorzystanie TIK na zajęciach edukacyjnych - bezpieczny internet	7	5%	8
15	Współpraca szkoły ze środowiskiem lokalnym	7	5%	7

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

16	Oferta edukacyjna drogą do właściwej realizacji podstawy programowej	6	4%	6
17	Budowa koncepcji pracy szkoły	5	4%	5
18	Praca z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	5	4%	5
19	Doradztwo edukacyjno-zawodowe w szkole	4	3%	4
20	Jak efektywnie wykorzystać wyposażenie i warunki lokalowe szkoły	4	3%	4
21	Praca z uczniem zdolnym	3	2%	3
22	Projekt edukacyjny w szkole	2	1%	2
23	Praca z uczniem młodszym	0	0%	0
24	Pierwszy/drugi rok pracy dyrektora szkoły	0	0%	0

Tabela 6 Oferty doskonalenia realizowane w technikach. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych nadesłanych przez beneficjentów.

Zasadnicze szkoły zawodowe

Doskonalenie w zasadniczych szkołach zawodowych w powiatach objętych analizą koncentruje się na procesie wychowawczym: **wspieraniu wychowawców klas** (18% powiatów, 35 ZSZ realizujących ofertę) oraz **kształtowaniu postaw uczniowskich** (17% powiatów, 28 ZSZ). Na trzecim miejscu pod względem częstości wskazań znalazł się temat dotyczący **skutecznych technik uczenia się** (15% powiatów, 23 ZSZ). Warto zwrócić uwagę, że żadna z ofert doskonalenia nie została wybrana przez zasadnicze szkoły zawodowe w więcej niż 20% powiatów. Szczegółowe zestawienie zaprezentowano w poniższej tabeli.

L.p.	tytuł oferty	I. powiatów, w których ZSZ realizują ofertę	% z I. wszystkich badanych powiatów	I. ZSZ realizujących daną ofertę
1	Wspieranie wychowawców klas - bezpieczna szkoła	25	18%	35
2	Postawy uczniowskie. Jak je kształtować?	23	17%	28
3	Techniki uczenia się i metody motywujące do nauki	20	15%	23
4	Jak pomóc uczniowi osiągnąć sukces edukacyjny	16	12%	21
5	Praca z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	14	10%	15
6	Efektywna organizacja pracy zespołów nauczycielskich	9	7%	10
7	Współpraca nauczycieli w prowadzeniu procesów edukacyjnych	9	7%	9
8	Rodzice są partnerami szkoły	8	6%	8
9	Nauczyciel 45+	8	6%	10

10	Szkoła promuje wartość edukacji	5	4%	5
11	Współpraca szkoły ze środowiskiem lokalnym	4	3%	4
12	Doradztwo edukacyjno-zawodowe w szkole	4	3%	4
13	Ocenianie kształtujące	3	2%	3
14	Budowa koncepcji pracy szkoły	3	2%	3
15	Wykorzystanie TIK na zajęciach edukacyjnych - bezpieczny internet	3	2%	3
16	Jak i po co prowadzić ewaluację wewnętrzną?	3	2%	3
17	Uczeń - aktywny uczestnik procesu uczenia się	2	1%	2
18	Wykorzystanie EWD w ewaluacji wewnętrznej szkoły	2	1%	2
19	Jak efektywnie wykorzystać wyposażenie i warunki lokalowe szkoły	2	1%	2
20	Oferta edukacyjna drogą do właściwej realizacji podstawy programowej	1	1%	2
21	Praca z uczniem zdolnym	1	1%	1
22	Praca z uczniem młodszym	0	0%	0
23	Projekt edukacyjny w szkole	0	0%	0
24	Pierwszy/drugi rok pracy dyrektora szkoły	0	0%	0

Tabela 7 Oferty doskonalenia realizowane w zasadniczych szkołach zawodowych. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych nadesłanych przez beneficjentów.

Przełożenie ofert doskonalenia na roczne plany wspomagania (RPW) przedszkoli i szkół

Tytuły RPW, zakres tematyczny i formy doskonalenia

Z analizy tytułów rocznych planów wspomagania wynika, że beneficjenci albo **w zdecydowanej większości przypadków pozostawiali w miejscu na tytuł puste pole lub wpisywali nazwy szkół (co świadczy prawdopodobnie o tym, że tytuł RPW jest taki sam jak tytuł Oferty dla której podawali dane), w których realizowana jest dana oferta, albo podana nazwa RPW była tożsama z nazwą Oferty**. Sporadyczne przypadki autonomicznej decyzji przedszkoli i szkół odnośnie tytułu RPW dla poszczególnych ofert doskonalenia zostały opisane w poniższych podrozdziałach, a dane jakościowe zostały zaprezentowane w Aneksie.

Poszczególne **powiaty przedstawiały zakres tematyczny obszarów doskonalenia w różnorodny sposób** – z jednej strony niektóre powiaty zapisały go jako bardzo szczegółowe dane, które trudno połączyć w większe kategorie, a z drugiej – sprawozdawcy zapisywali jedynie tytuły obszarów, nie

rozwijając konkretnych tematów. W związku z tym w niniejszym raporcie zamieszczamy przykłady konkretnych tematów, niepołączone w większe kategorie.

Z analizy zakresów tematycznych obszarów wynika, że w bardzo wielu przypadkach **poszczególne tematy doskonalenia zaplanowane w ramach RPW obejmują swoim zakresem różne Oferty doskonalenia** (np. w obszarze „Szkoła promuje wartość edukacji” znalazły się tematy związane z promocją szkoły i relacjami z środowiskiem i rodzicami). Co prawdopodobnie wynika z wyboru kilku ofert doskonalenia i chęci ujęcia ich całościowo tak, aby w jak największym stopniu uwzględnić specyfikę i potrzeby placówki.

Szkoły korzystały z różnych **form pracy**. Warto zauważyć, że najczęściej deklarowano stosowanie tych, które wymagają stosunkowo dużej aktywności uczestników (kolor pomarańczowy w tabeli). W ramach 2/3 realizowanych RPW stosowano warsztaty, w 1/3 konsultacje grupowe, a w co czwartym – konsultacje indywidualne. W pewnym stopniu stosowane formy pracy były dopasowane do konkretnych obszarów.

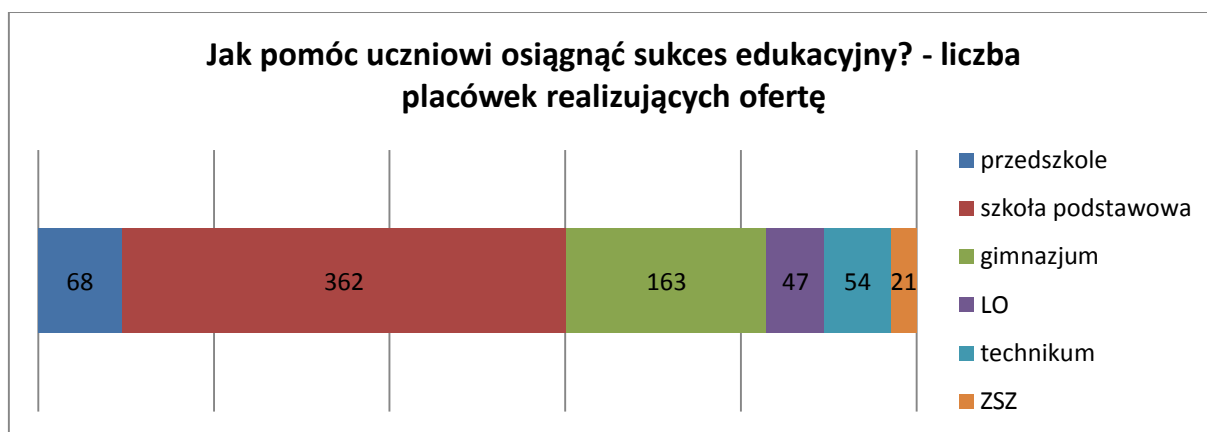
Tabela 8. Stosowane formy doskonalenia.

Forma pracy	% z realizowanych RPW
warsztat	63%
konsultacje grupowe	32%
konsultacje indywidualne	26%
wykład	26%
szkolenie	20%
konsultacje	8%
spotkanie grupowe	6%
konsultacje z ekspertem	3%
spotkanie coachingowe	2%
diagnoza potrzeb	2%
doradztwo	1%

W kolejnych rozdziałach zostaną przedstawione formy doskonalenia w konkretnych obszarach.

Oferta: Jak pomóc uczniowi osiągnąć sukces edukacyjny?

Oferta dotycząca wsparcia uczniów w osiąganiu sukcesów edukacyjnych jest najczęściej realizowana przez **szkoły podstawowe**. Rzadziej realizują ją **gimnazja – ale wciąż jest to ponad 100 placówek (163 placówki)**. Najrzadziej natomiast temat ten podejmują zasadnicze szkoły zawodowe – w sumie 21 placówek.

Wykres 2 Realizacja oferty „Jak pomóc uczniowi osiągnąć sukces edukacyjny?” przez poszczególne typy placówek, łączna liczba przedszkoli i szkół realizujących ofertę = 715. źródło: opracowanie własne na podstawie danych nadesłanych przez beneficjentów.

Tytuł Rocznego Planu Wspomagania

Przy tworzeniu rocznych planów wspomagania placówki posługiwały się przede wszystkim nazwą oferty doskonalenia.

W tych sprawozdaniach gdzie pojawia się inna nazwa RPW placówki albo ujmują zakres doskonalenia w jeszcze szerszy niż oferta zakres tematyczny (np. „efekty”) albo też starają się doprecyzować zagadnienie: np. „Podniesienie kompetencji w obszarze wdrażania wniosków z analiz osiągnięć i możliwości dzieci”, „Podniesienie kompetencji nauczycieli w obszarze diagnozowania potrzeb oraz możliwości uczniów oraz planowania pracy dydaktycznej w oparciu o wnioski z przeprowadzonych diagnoz”, „Coaching w pracy nauczyciela”.

Zakres tematyczny i formy doskonalenia

Zakres tematyczny poszczególnych działań w ramach RPW dotyczył m.in.:

Tabela 9. Przykładowy zakres tematyczny

Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Przyczyny specyficznych trudności w uczeniu się matematyki; Zarys metodyki zajęć z edukacji matematycznej dzieci zgodnie z blokowym uczeniem się matematyki; Rytm i melodia. Jak rozwijać poczucie rytmu i muzykalność dzieci w wieku przedszkolnym;	Diagnozowanie potrzeb i możliwości edukacyjnych uczniów; Budowanie wspólnej strategii pracy nauczyciela i ucznia; Jak pomóc uczniom o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych osiągnąć sukces na miarę swoich możliwości?;	Każdy uczeń ma szansę na sukces. Metody pracy nauczyciela a indywidualne możliwości ucznia; Style nauczania i strategię uczenia się; Praca z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych(praca z uczniem słabym, sportowcem, zdolnym,	Diagnozowanie indywidualnych potrzeb i możliwości ucznia; Typy uczniów. Typy nauczycieli. Czynniki motywujące i demotywujące ucznia. Jak się uczyć, żeby się nauczyć.; Kreatywna nauczanie; Nowa matura 2015 w zakresie przedmiotów

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Jak rozwijać świadomość plastyczną dzieci przedszkolnych -nowe pomysły zajęć plastycznych; Cele wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego a efekty edukacyjne w realizacji podstawy programowej przedszkola i klasy pierwszej"	Budowanie wspólnej strategii pracy nauczyciela i ucznia; Diagnozowanie mocnych i słabych stron uczniów; Skuteczne metody uatrakcyjniania zajęć edukacyjnych Jak ciekawie uczyć form wypowiedzi ustnej i pisemnej na lekcjach języka polskiego	skuteczne metody motywujące uczniów); Czynniki warunkujące sukces ucznia; Diagnoza mocnych i słabych stron ucznia; Diagnozowanie indywidualnych potrzeb i możliwości ucznia	humanistycznych i języków obcych (zmiana formuły, rodzajów zadań, oceniania); Konstruowanie i ocenianie zadań zgodnie z nową formułą maturalną w zakresie przedmiotów humanistycznych; Ocenianie holistyczne w przedmiotach humanistycznych pod kątem nowej matury w części pisemnej
--	--	--	--

W szkołach najczęściej pracowano warsztatowo, przy wykorzystaniu aktywnych form pracy. Bardzo często w szkołach organizowane były również konsultacje, zarówno indywidualne (z ekspertami bądź SOR) jak i grupowe oraz wykłady.

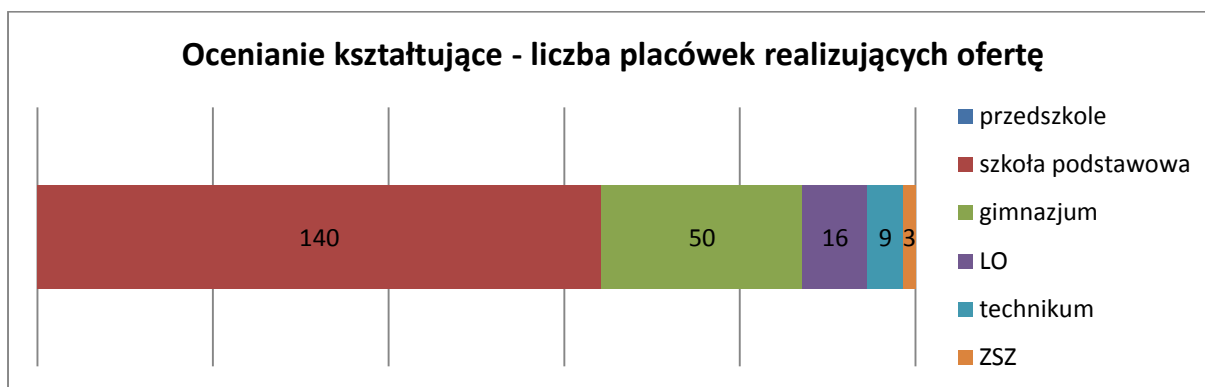
Tabela 10. Stosowanie poszczególnych metod i form pracy. N=136 powiatów.

	Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Liceum Ogólnokształcące	Technikum	Zasadnicza szkoła zawodowa
warsztat	20	81	55	31	29	12
szkolenie	7	24	19	9	6	1
konsultacje	3	10	7	4	1	4
konsultacje indywidualne	9	34	26	13	10	4
konsultacje grupowe	10	40	30	12	12	5
wykład	9	29	27	10	11	5
spotkanie grupowe	5	7	4	3	2	1
spotkanie coachingowe	0	3	2	0	0	0
diagnoza potrzeb	0	2	1	2	1	1
konsultacje z ekspertem	0	5	3	2	2	0
doradztwo	0	2	0	0	0	0

Oferta: Ocenianie kształtujące

Zainteresowanie doskonaleniem w zakresie oceniania kształtującego spada wraz ze wzrostem etapu edukacyjnego. Najbardziej zainteresowane są nim szkoły podstawowe: stanowią ponad 60%

wszystkich placówek realizujących tę ofertę (140 szkół); gimnazja - 23% (50 szkół). Szkoły średnie sporadycznie podejmują ten temat.

Wykres 3 Realizacja oferty „Ocenianie kształtujące” przez poszczególne typy placówek, łączna liczba szkół realizujących ofertę = 218. źródło: opracowanie własne na podstawie danych nadesłanych przez beneficjentów.

Tytuł Rocznej Planu Wspomagania

Placówki używają przede wszystkim nazwy oferty doskonalenia wypracowanej przez ORE. Z konkretnych aspektów oceniania pojawiających się w tytułach niektórych RPW pojawiają się na przykład: „Wykorzystanie dziennika elektronicznego do oceniania kształtującego.”[SP], stosowanie indywidualnych i zespołowych metod oceniania kształtującego, „Konstruktywna, motywująca informacja zwrotna w relacjach nauczyciel-uczeń” [SP], „systematyczne stosowanie oceniania kształtującego” [GIMN].

Zakres tematyczny i formy doskonalenia

Zakres tematyczny poszczególnych działań w ramach RPW dotyczył m.in.:

Tabela 11. Przykładowy zakres tematyczny

Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Zastosowanie metod oceniania kształtującego w procesie dydaktycznym; Szkolenie dla nauczycieli z zakresu oceniania kształtującego w edukacji wczesnoszkolnej i nauczaniu przedmiotowym; Rozumienie i uzgodnienie z uczniami celów uczenia się (intencji) i kryteriów sukcesu; Organizowanie w klasie dyskusji, zadawanie pytań i zadań, dających informacje, czy i jak uczniowie się uczą;	Ocenianie kształtujące. Cele i nacobezu. Poczucie sukcesu nauczyciela i ucznia w szkole; Doskonalenie umiejętności oceniania kształtującego; Rola rodzica w osiągnięciach ucznia; Metody motywujące uczniów do nauki; Dokumentacja nauczyciela oceniającego kształtującego; Współpraca z rodzicami we wprowadzaniu oceniania kształtującego w szkole;	Przygotowanie szkoły do wdrażania w praktyce oceniania kształtującego lub wybranych jego elementów; Doskonalenie umiejętności oceniania kształtującego dla grupy nauczycieli; Lekcja a ocenianie kształtujące; Ocenianie kształtujące - efektywna informacja zwrotna, jak wprowadzać samoocenę i ocenę koleżeńską. Pułapki oceniania; Wypracowanie narzędzi dotyczących technik uczenia się przydatnych na godzinach wychowawczych

Stałe dostarczanie uczniom informacji na temat przebiegu procesu uczenia się; Aktywizacja uczniów jako wzajemnych zasobów nauczania i jako właścicieli swojego uczenia się. Przygotowanie do zastosowania Ok w praktyce	Elementy i strategie oceniania kształtującego; Jak zachęcić uczniów do udziału w procesie edukacyjnym. Świadome wykorzystanie informacji zwrotnej przez uczniów i rodziców	
---	--	--

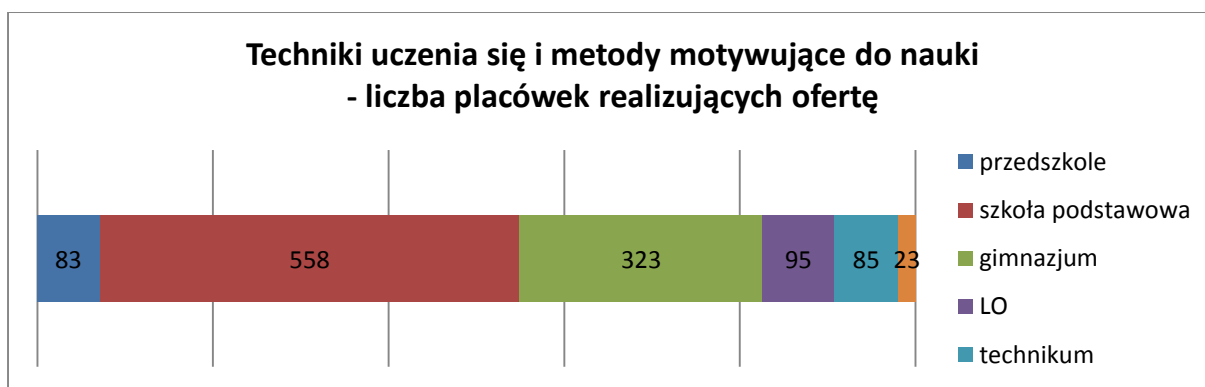
Poniżej przedstawione są metody i formy pracy, którymi posługiwały się szkoły. Również w przypadku tego obszaru, najbardziej popularne były warsztaty, a także szkolenia, wykładu, konsultacje indywidualne i grupowe. Szkoły stosują więc zarówno aktywne, jak i nieaktywne formy pracy.

Tabela 12 Stosowanie poszczególnych metod i form pracy. N=136 powiatów.

	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Liceum Ogólnokształcące	Technikum	Zasadnicza szkoła zawodowa
warsztat	44	30	12	7	2
szkolenie	20	8	4	2	1
konsultacje	4	5	1	0	0
konsultacje indywidualne	21	11	5	4	0
konsultacje grupowe	28	13	7	3	0
wykład	17	8	5	3	2
spotkanie grupowe	1	4	1	0	0
spotkanie coachingowe	0	0	0	0	0
diagnoza potrzeb	1	2	2	0	0
konsultacje z ekspertem	4	0	0	0	0
doradztwo	2	1	0	0	0

Oferta: Techniki uczenia się i metody motywujące do nauki

Ta ciesząca się największą popularnością oferta realizowana jest głównie w szkołach podstawowych (558 szkół, 48% wszystkich placówek realizujących tę ofertę) i gimnazjach (323 szkoły, 28% wszystkich placówek realizujących tę ofertę). Najmniej zainteresowane ofertą są zasadnicze szkoły zawodowe.

Wykres 4 Realizacja oferty „Techniki uczenia się i metody motywujące do nauki” przez poszczególne typy placówek, łączna liczba przedszkoli i szkół realizujących ofertę = 1170. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych nadesłanych przez beneficjentów.

Tytuł Rocznego Planu Wspomagania

W przeanalizowanych danych otrzymanych od powiatów tytuły rocznych planów wspomagania, których podstawą jest oferta „Techniki uczenia się i metody motywujące do nauki” brzmią zwykle identycznie jak tytuł oferty. Autorskie tytuły RPW podkreślają kwestie rozwoju kompetencji nauczycieli w zakresie stosowania konkretnych metod i technik (np. metod aktywizujących, technik skutecznego zapamiętywania informacji), wzbogacania warsztatu o różnorodne metody. Roczne plany wspomagania uwzględniają nie tylko kwestię metodyki, ale również koncentrują się na aspekcie współpracy nauczycieli między sobą („(...)nauczyciele wspólnie wypracowują metody i techniki, jakie mogliby stosować w czasie lekcji, aby w większym stopniu zmotywować uczniów do nauki.” [SP]), współpracy nauczycieli z rodzicami („Motywacja w środowisku szkolnym(interakcja: uczeń, nauczyciel, rodzic)” [SP]), motywowaniu do nauki na lekcji i w domu.

Pojawiają się również tematy sformułowane w sposób bardziej ogólny niż tytuł oferty ORE („Wspieranie nauczycieli w pracy z uczniem”), często nawiązujące do języka Rozporządzenia w sprawie nadzoru pedagogicznego (poprzedniej i zaktualizowanej wersji)⁴: „Efekty”, „Procesy edukacyjne sprzyjające uczeniu się”.

Zakres tematyczny i formy doskonalenia

Zakres tematyczny poszczególnych działań w ramach RPW dotyczył m.in.:

Tabela 13. Przykładowy zakres tematyczny

Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Motywowanie i wykorzystanie metod aktywizujących. Techniki uczenia się i zapamiętywania;	Metody aktywizujące ze szczególnym uwzględnieniem stylów uczenia się na lekcjach i zajęciach pozalekcyjnych;	Warsztaty pogłębiające kompetencje wykorzystywania motywowania uczniów do pracy oraz	Sposoby motywowania uczniów do aktywności szkolnej – czynniki motywujące w zależności

⁴ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 października 2009 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz. U. Nr 168, poz. 1324) i Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 maja 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie nadzoru pedagogicznego. (Dz.U. 2013 poz. 560).

Wykorzystanie metody dobrego startu w pracy z dziećmi; Wprowadzenie do metod aktywizujących; Deficyty rozwojowe dziecka w wieku przedszkolnym a indywidualizacja pracy; Wewnętrzny system dobrych praktyk – opracowanie procedury; Projektowanie spotkań z rodzicami; Najnowsze metody pracy z dziećmi w wieku przedszkolnym; Motywowanie dzieci w wieku przedszkolnym do działania poprzez stymulację ruchową i plastyczną; Praktyczne zastosowanie tablicy interaktywnej w nauczaniu dzieci najmłodszych; Potrzeby rozwojowe dzieci w wieku przedszkolnym. Skuteczne motywowanie i wspieranie w rozwoju	Jak rozmawiać z rodzicem dziecka, u którego zauważono potrzebę konsultacji ze specjalistą?; Motywowanie ucznia do nauki na I i II etapie edukacyjnym. Praktyczne wskazówki; Efektywność procesów edukacyjnych czyli o kompetencjach nauczyciela w obszarze stosowania metod aktywizujących; Jak skutecznie motywować uczniów do nauki oraz angażować w ten proces rodziców; Sposoby pozyskiwania zewnętrznych źródeł finansowania w celu wyposażenia szkoły w nowoczesne pomoce dydaktyczne; Metody aktywizujące – szansa na indywidualizację nauczania, rozwijanie kompetencji poznawczych, społecznych i twórczych uczniów. Praktyczne przykłady nauczania metodami aktywizującymi w kontekście nabywania przez ucznia umiejętności wymaganych na koniec etapu edukacyjnego; Nabywanie w zespołach nauczycielskich umiejętności właściwego doboru metod aktywizujących uczniów na lekcji dostosowanych do indywidualnych potrzeb dzieci.	poszerzające kompetencje w obszarze stosowania metod aktywizujących, praca z wykorzystaniem metod i technik, włączanie ich do codziennej pracy, projektowanie zajęć z wykorzystaniem metod aktywizujących i motywujących uczniów do nauki (ze szczególnym uwzględnieniem uczniów w trzecim etapie edukacyjnym); Rodzic jako partner w procesie motywowania i uczenia się; Diagnoza stylów uczenia się, konsultacje indywidualne ekspertów; Efektywność wybranych metod na zajęciach lekcyjnych; Jak współpracować z rodzicami, by ich dzieci osiągnęły sukces edukacyjny; Wykorzystanie edytorów grafiki do przygotowywania materiałów dydaktycznych, wykorzystywanych podczas lekcji i innych form podczas działalności szkoły; Nauczanie i uczenie się – style nauczania i planowanie pracy z uczniami, Metody motywowania uczniów do nauki, Metoda problemowa w praktyce szkolnej, Efektywne techniki uczenia się, Cele motywacyjne w planowaniu i realizacji procesu dydaktycznego.	od ucznia, sytuacji, kontekstu; Techniki nauczania i uczenia się;; Metody motywowania ucznia do nauki; Metody aktywizujące; Alternatywne sposoby oceniania, w tym elementy oceniania kształtującego; Jak pracować z uczniem sprawiającym problemy wychowawcze? Zasady hierarchiczności w uczeniu się - wdrażanie umiejętności samokształcenia
--	---	--	--

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Najczęściej stosowane w szkołach metody i formy pracy w obszarze „Techniki uczenia się i metody motywujące do nauki” to:

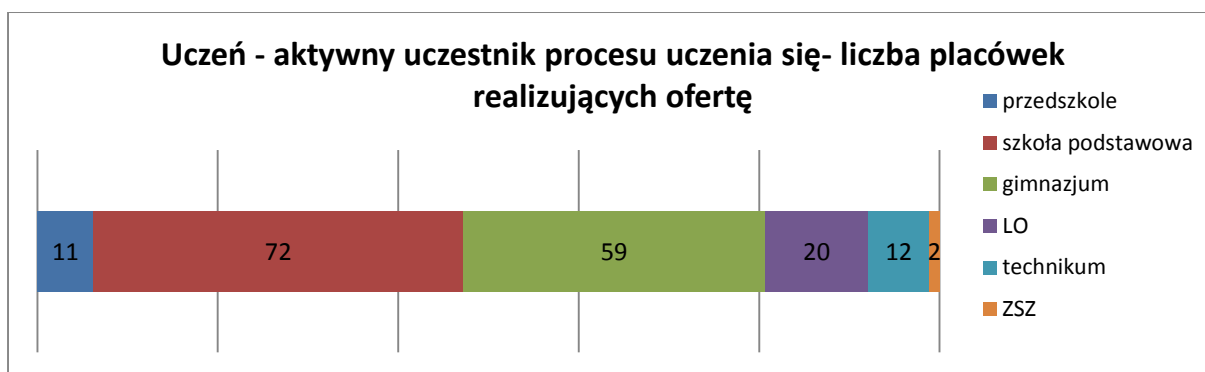
- Warsztat
- Konsultacje indywidualne i konsultacje grupowe
- Szkolenie
- Wykład

Tabela 14. Stosowanie poszczególnych metod i form pracy. N=136 powiatów.

	Przedszkol e	Szkoła podstawow a	Gimnazju m	Liceum Ogólnokształcąc e	Techniku m	Zasadnicz a szkoła zawodowa
warsztat	31	89	84	45	39	14
szkolenie	9	29	28	17	8	4
konsultacje	3	15	11	6	7	2
konsultacje indywidualn e	12	31	33	21	17	6
konsultacje grupowe	19	44	39	26	18	7
wykład	9	29	33	21	18	6
spotkanie grupowe	4	6	6	7	4	2
spotkanie coachingowe	2	3	1	1	1	0
diagnoza potrzeb	1	2	2	0	2	0
konsultacje z ekspertem	1	7	5	2	3	0
doradztwo	0	1	0	0	0	0

Oferta: Uczeń - aktywny uczestnik procesu uczenia się

Potrzeba doskonalenia się w obszarze włączania uczniów w doskonalenie procesów edukacyjnych dotyczy przede wszystkim szkół podstawowych i gimnazjów: stanowią one 74% wszystkich szkół, w których realizowana jest ta oferta.

Wykres 5 Realizacja oferty „Uczeń - aktywny uczestnik procesu uczenia się” przez poszczególne typy placówek, łączna liczba przedszkoli i szkół realizujących ofertę = 176. źródło: opracowanie własne na podstawie danych nadesłanych przez beneficjentów.

Tytuł Rocznej Planu Wspomagania

Tytuły rocznych planów wspomagania najczęściej przybierają tytuł Oferty ORE. Pojedyncze przedszkola (1), szkoły podstawowe (2), gimnazja (7) i licea (1) wypracowały swoje nazwy jednak i te należy uznać za ogólne – nieprecyzujące jakich obszarów działania placówki aktywność uczniów ma dotyczyć, np.: „Motywowanie uczniów do aktywności edukacyjnej”, „Motywacja i aktywność ucznia”. Kilka tytułów skupia się na stosowaniu metod aktywizujących przez nauczycieli („Wykorzystanie metod aktywizujących”).

Zakres tematyczny i formy doskonalenia

Zakres tematyczny poszczególnych działań w ramach RPW dotyczył m.in.:

Tabela 15. Przykładowy zakres tematyczny

Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Metoda aktywnego słuchania muzyki w przedszkolu;	Warunki sprzyjające procesowi edukacyjnemu;	Warunki sprzyjające procesowi edukacyjnemu – poznanie metod nauczania sprzyjających uczeniu się. Ocenianie kształtujące inaczej ocenianie pomagające się uczyć;	Sposoby angażowania uczniów w proces uczenia się;
Edukacja matematyczna w przedszkolu;	Rozwój kompetencji uczenia się "Jak uczyć się uczyć";	Motywowanie uczniów do pracy oraz poszerzenie kompetencji w obszarze stosowania metod aktywizujących;	Inteligencja emocjonalna;
Wskazówki metodyczne do realizacji zajęć matematycznych, motywowanie dzieci do wspólnej zabawy i nauki;	Metody uczenia się zapamiętywania;	Nauczyciel wobec trudnych zachowań uczniów;	Warunki sprzyjające procesowi edukacyjnemu: organizacji planu lekcji sprzyjającego uczeniu się;
Znajomość rozwoju poznawczego, emocjonalnego i społecznego dziecka w wieku 3-6 lat jako podstawa budowania	Wykorzystanie zasobów Internetu oraz programów komputerowych do obróbki plików audiowizualnych oraz urządzeń multimedialnych. Wykorzystanie edytorów		Skuteczne metody nauczania, efektywne metody motywowania do nauki, metody wzmacniające poczucie własnej wartości;

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

wszystkich metod pracy adekwatnych do wieku; Wybrane zagadnienia z kinezylogii edukacyjnej i metody dobrego startu jako forma aktywizacji dziecka na każdym poziomie rozwoju-teoria i praktyka	grafiki do przetwarzania materiałów dydaktycznych wykorzystywanych podczas lekcji i innych form działalności szkół; Wykorzystanie zasobów szkoły do rozwoju aktywności uczniów; Techniki uczenia się i metody pracy nauczyciela; Współpraca z rodzicami w kontekście współodpowiedzialności za kształtowanie postaw uczniowskich	Jak przygotować uczniów do planowania, organizowania i realizacji przedsięwzięć edukacyjnych; Kultura organizacyjna szkoły a wybrany obszar wsparcia. Edukacja transmisyjna a istota procesu uczenia się. Współczesna wiedza psychopedagogiczna w praktyce szkolnej	Kształtowanie świadomości i odpowiedzialności ucznia za własny proces uczenia się i rozwoju; Realizacja podstawy programowej prowadząca do osiągnięcia sukcesu na egzaminach maturalnych w nowej formule
---	---	--	---

Najczęściej stosowane w szkołach metody i formy pracy to:

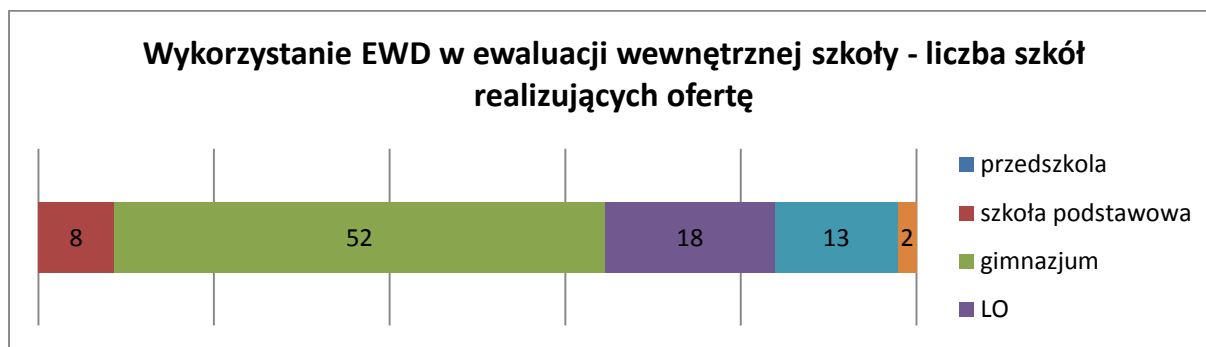
- Warsztat
- Konsultacje indywidualne i konsultacje grupowe
- Szkolenie
- Wykład

Tabela 16 Stosowanie poszczególnych metod i form pracy. N=136 powiatów.

	Przedszkol e	Szkoła podstawow a	Gimnazju m	Liceum Ogólnokształcąc e	Techniku m	Zasadnicz a szkoła zawodowa
warsztat	5	39	38	15	7	1
szkolenie	1	15	13	7	2	0
konsultacje	0	2	5	1	2	0
konsultacje indywidualn e	2	24	16	5	2	0
konsultacje grupowe	4	20	18	8	2	0
wykład	0	13	18	7	4	1
spotkanie grupowe	1	3	4	1	0	0
spotkanie coachingowe	2	1	1	2	1	0
diagnoza potrzeb	0	0	0	0	0	0
superwizja	0	0	0	0	0	0
doradztwo	0	0	0	1	0	0

Oferta: Wykorzystanie EWD w ewaluacji wewnętrznej szkoły

Wykorzystaniem wyników EWD do podnoszenia jakości pracy szkoły zainteresowane są przede wszystkim **gimnazja**. Ich udział w łącznej liczbie wszystkich szkół objętych wspomaganie z tego obszaru był największy (52 gimnazja w łącznej liczbie 93 szkół).

Wykres 6 Realizacja oferty „Wykorzystanie EWD w ewaluacji wewnętrznej szkoły” przez poszczególne typy placówek, łączna liczba przedszkoli i szkół realizujących ofertę = 93. źródło: opracowanie własne na podstawie danych nadesłanych przez beneficjentów.

Tytuł Roczego Planu Wspomagania

Tytuł RPW jest zwykle niezmienny w stosunku do nazwy Oferty ORE, a sformułowania autorstwa szkół zasadniczo nie wnoszą nowych informacji (np. „Wykorzystanie informacji dostępnych na platformach EWD oraz pogłębienie dokonywania analiz z wykorzystaniem Kalkulatora EWD Plus”)

Zakres tematyczny i formy doskonalenia

Zakres tematyczny poszczególnych działań w ramach RPW dotyczył m.in.:

Tabela 17. Przykładowy zakres tematyczny

Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Koncepcja EWD- czym jest i do czego służy Edukacyjna Wartość Dodana? Jak można wykorzystywać EWD w szkole podstawowej?; Analiza diagnoz prowadzonych do tej pory w szkole w ramach ewaluacji wewnętrznej i ustalenie zakresu wykorzystania w niej EWD. Zapoznanie się z procedurą tworzenia EWD; Sposoby interpretacji wskaźników EWD, obsługa narzędzi; Nabycie przez nauczycieli umiejętności tworzenia testów	Nabycie wiedzy na temat koncepcji EWD; Wprowadzenie (co to jest, co to daje?), kalkulator EWD, wprowadzanie danych, interpretacja wykresów; Analiza i interpretacja szkolnych danych w ramach EWD; Wykorzystanie wskaźników trzyletnich EWD w planowaniu procesu kształcenia; Warsztat z zakresu obsługi i możliwości kalkulatora EWD.	Różne sposoby analizy wyników egzaminów zewnętrznych gimnazjalnych i maturalnych, formułowanie i wykorzystywanie wniosków z analizy wyników w dalszej pracy; Analiza wyników egzaminów zewnętrznych z roku szkolnego 2012/2013; wykorzystanie wyników egzaminów do planowania pracy szkoły i nauczycieli; Nabycie przez nauczycieli umiejętności w zakresie przeprowadzania analiz z

kompetencji w umiejętnościach badanych sprawdzianem zewnętrznym; Analiza wskaźników statystycznych, od czego zależą wyniki sprawdzianu, metoda edukacyjnej wartości dodanej.		wykorzystaniem oraz Kalkulatora EWD 100
---	--	---

Szkoły w tym obszarze najczęściej stosowały takie formy doskonalenia jak:

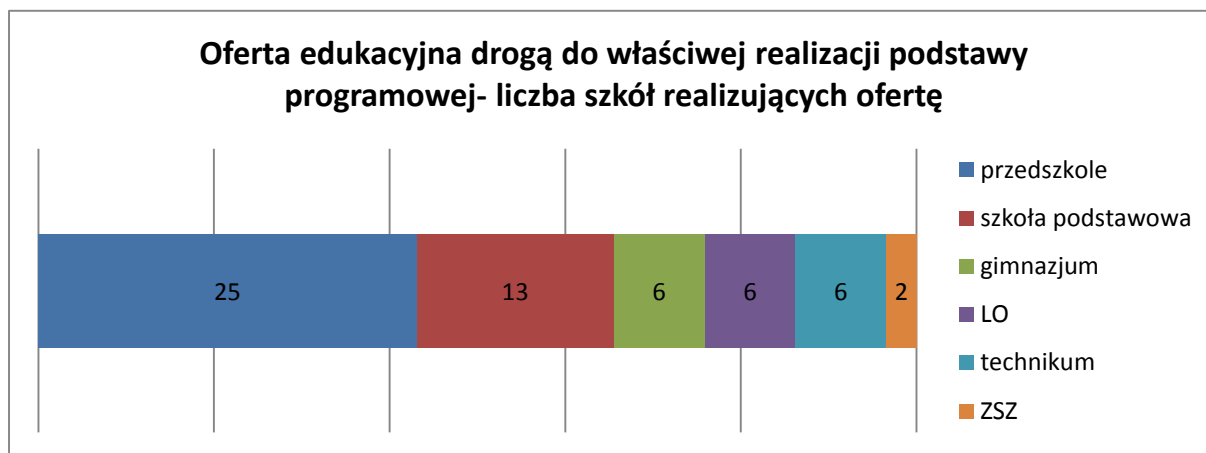
- Warsztaty
- Konsultacje grupowe

Tabela 18 Stosowanie poszczególnych metod i form pracy. N=136 powiatów.

	Przedszkol e	Szkoła podstawow a	Gimnazju m	Liceum Ogólnokształcąc e	Techniku m	Zasadnicz a szkoła zawodowa
warsztat	5	7	22	9	10	3
szkolenie	1	1	5	2	3	1
konsultacje	0	0	1	1	2	0
konsultacje indywidualne	2	3	7	5	6	1
konsultacje grupowe	4	2	11	5	7	2
wykład	0	2	8	4	4	1
spotkanie grupowe	1	1	1	1	1	0
spotkanie coachingowe	2	0	1	0	0	0
diagnoza potrzeb	0	1	1	0	0	0
konsultacje z ekspertem	0	0	1	2	0	0
doradztwo	0	0	1	0	0	0

Oferta: Oferta edukacyjna drogą do właściwej realizacji podstawy programowej

Jeśli weźmiemy pod uwagę typ placówki, w realizacji oferty „Oferta edukacyjna drogą do właściwej realizacji podstawy programowej” największy udział mają przedszkola, na drugim miejscu szkoły podstawowe.

Wykres 7 Realizacja oferty „Oferta edukacyjna drogą do właściwej realizacji podstawy programowej” przez poszczególne typy placówek, łączna liczba przedszkoli i szkół realizujących ofertę = 58. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych nadesłanych przez beneficjentów.

Tytuł Rocznej Planu Wspomagania

W nielicznych przypadkach gdy placówka wypracowała autorski tytuł RPW jego brzmienie skupia się na **rozwoju umiejętności wdrażania innowacji** (np. „Kształcenie umiejętności projektowania innowacji pedagogicznych oraz dokonywania jej ewaluacji”), **analizie dotychczasowej oferty** pod kątem realizacji podstawy programowej („Procedury opracowywania programu, analiza podstawy programowej w zakresie treści opracowywanego programu edukacyjnego”) oraz **podnoszeniu kompetencji w zakresie pozyskiwania środków zewnętrznych** na wzbogacanie oferty edukacyjnej („Umiejętność efektywnego pisanie projektów, pozyskiwania środków unijnych”).

Zakres tematyczny i formy doskonalenia

Zakres tematyczny poszczególnych działań w ramach RPW dotyczył m.in.:

Tabela 19. Przykładowy zakres tematyczny

Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Rozśpiewane, roztańczone, rozbawione przedszkole– tańce i zabawy na różne uroczystości przedszkolne.; Planowanie i sukcesywne wdrażanie innowacji pedagogicznych i nowatorskich rozwiązań programowych w przedszkolu;	Wykład „Wszystko o realizacji treści podstawy programowej”; Kontekst prawny wprowadzania innowacji pedagogicznych w szkole. Procedury towarzyszące opracowaniu i wdrażaniu do realizacji innowacji pedagogicznych;	Praktyczne wykorzystanie umiejętności pisania projektów unijnych. Najczęstsze trudności, pytania, błędy przy pisaniu projektów unijnych; Projektowanie i wdrażanie innowacji pedagogicznych i nowatorskich rozwiązań;	Ustalenie sposobu planowanie procesów edukacyjnych w szkole; Informowanie ucznia o jego postępach w nauce, kształcenia u uczniów umiejętność uczenia się oraz motywowania uczniów do nauki; Monitorowanie realizacji treści z podstawy programowej. Monitorowanie realizacji

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Innowacyjne działania przedszkola w ramach współpracy z rodzicami i środowiskiem lokalnym	Jak opracować własny program edukacyjny; Jak skutecznie napisać projekt edukacyjny w celu pozyskania środków unijnych	Warsztaty dotyczące opracowania edukacyjnych programów autorskich;	głównych zadań szkoły. Monitorowanie efektów wychowania; Narzędzia monitorowania podstawy programowej.
---	--	--	--

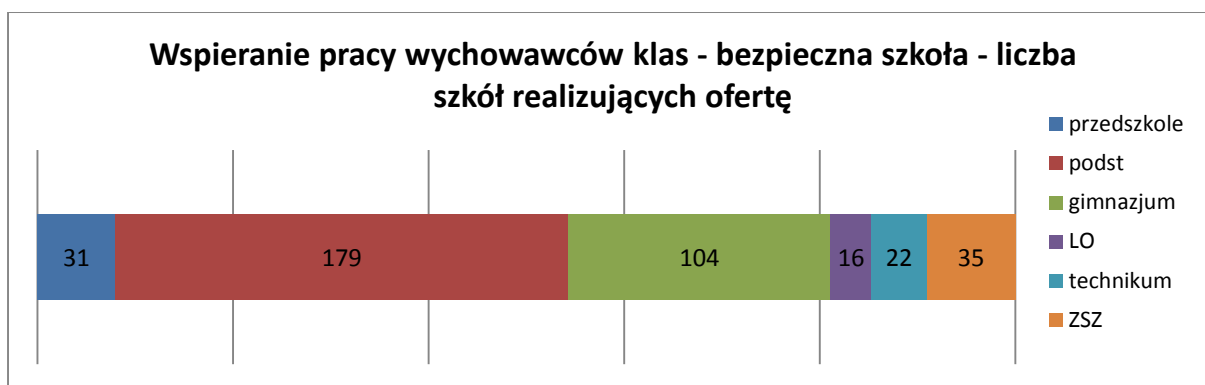
Również w przypadku tego obszaru, najpopularniejsze formy doskonalenia to warsztat, szkolenie oraz konsultacje indywidualne i grupowe. Należy jednak zwrócić uwagę na bardzo małe liczebności i niewielkie różnice pomiędzy poszczególnymi formami pracy, które uniemożliwiają wyciąganie uprawnionych wniosków.

Tabela 20 Stosowanie poszczególnych metod i form pracy. N=136 powiatów.

	Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Liceum Ogólnokształcące	Technikum	Zasadnicza szkoła zawodowa
warsztat	10	8	4	2	2	1
szkolenie	4	3	1	0	2	0
konsultacje	1	1	0	0	0	0
konsultacje indywidualne	7	1	2	1	2	1
konsultacje grupowe	8	6	4	2	4	1
wykład	3	2	1	0	2	0
spotkanie grupowe	1	1	0	0	0	0
spotkanie coachingowe	0	0	0	0	0	0
diagnoza potrzeb	0	1	1	1	1	1
konsultacje z ekspertem	0	0	0	0	0	0
doradztwo	0	0	0	0	0	0

Oferta: Wspieranie pracy wychowawców klas - bezpieczna szkoła

Na realizację tej oferty zdecydowało się prawie 400 placówek, prawie połowa z nich to szkoły podstawowe (179, 46% wszystkich placówek). Ofertę realizowało też ponad 100 gimnazjów (stanowiły 27% wszystkich placówek). Znacznie rzadziej temat ten wybierały przedszkola i szkoły ponadgimnazjalne.

Wykres 8 Realizacja oferty „Wspieranie pracy wychowawców klas - bezpieczna szkoła” przez poszczególne typy placówek, łączna liczba przedszkoli i szkół realizujących ofertę = 387. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych nadesłanych przez beneficjentów.

Tytuł Rocznego Planu Wspomagania

Wśród autorskich tytułów planów wspomagania (które jak zwykle stanowią mniejszość zdominowane przez powielane tytuły Ofert doskonalenia) pojawiają się zarówno ogólne sformułowania („Procesy”, „Bezpieczeństwo w szkole”, „Zachowania trudne u dzieci w wieku przedszkolnym”), ale również wskazujące na konkretne obszary doskonalenia („Zwiększenie wiedzy i umiejętności w zakresie stosowania zasad komunikacji interpersonalnej w praktyce”, „Podniesienie kompetencji w zakresie pracy z uczniem agresywnym”). Warto również zacytować tytuł rocznego planu wspomagania sformułowanego w jednym z liceów ogólnokształcących, który sformułowany został w języku problemu i stanowi jednocześnie jego pogłębiony opis: „Nieumiejętność radzenia sobie z emocjami, stresem, stanami depresyjnymi, ze zwykłymi problemami życiowymi. W szkole miały miejsce zachowania niepożądane, próby samobójcze, wypadki; - nieprzestrzeganie norm społecznych, picie alkoholu, palenie papierosów, cyberprzemoc, stalking, kultura języka. Nauczyciele stwierdzili, że brak im aktualnej, rzetelnej wiedzy na temat uzależnień, a w sytuacjach trudnych brak im umiejętności socjoterapeutycznych związanych z prowadzeniem rozmów o trudnych sprawach i z trudnym odbiorcą.[LO]

Zakres tematyczny i formy doskonalenia

Zakres tematyczny poszczególnych działań w ramach RPW dotyczył m.in.:

Tabela 21. Przykładowy zakres tematyczny

Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Opieka psychologiczna i prawna dla krzywdzonych dzieci. Problematyka wykluczenia. Integracja i konsolidacja grupy przedszkolnej.;	Warsztat pracy wychowawcy klasy. Zadania nauczyciela w świetle uwarunkowań prawnych; Uczeń z ADHD w szkole; Umiejętności wychowawcze – trudne	Współpraca wychowawców z rodzicami uczniów z rodzin będących w kryzysie (zagrożonych rozpadem, utratą pracy, wyjazdy zarobkowe, itp.);	Jak organizować współpracę wychowawców z rodzicami? Komunikacja interpersonalna - jak mówić, żeby utrzymać dobry kontakt z rodzicami?;

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Budowanie strategii pracy w środowisku przedszkolnym; Dysleksja, zagrożenia dysleksją - etiologia zjawiska, metody i formy terapii pedagogicznej; Zabawy przy muzyce dla dziecka i rodzica: zabawy integracyjne budujące więzi, pozytywne relacje w grupie - nauka prostych tańców o charakterze integracyjnym; Komunikacja interpersonalna- zasady komunikacji, efektywne prowadzenie rozmów, ABC asertywności, rozwiązywanie konfliktów	emocje ucznia, diagnoza sytuacji wychowawczej; Mediacje i rozwiązywanie konfliktów; Diagnozowanie potrzeb uczniów, planowanie pracy wychowawczej; Odpowiedzialność prawna nauczycieli w zakresie bezpieczeństwa - pobyt uczniów w szkole i na wycieczkach szkolnych; Jak zintegrować zespół klasowy, gdy uczniowie przyjmują różne postawy?; Diagnozowanie przyczyn przejawów agresji i ich modelowanie w kierunku pozytywnej zmiany	Odpowiedzialność prawna nauczycieli; Możliwości i działania podejmowane przez wychowawców w ramach profilaktyki uzależnień; Uczeń w konflikcie z prawem, współpraca nauczyciela z sądem i kuratorem; Trening umiejętności interpersonalnych nauczyciela; Metody pracy z grupą klasową; Praca z klasą jako grupą. Respektowanie norm społecznych przez uczniów. Rozwijanie kompetencji wychowawczych nauczyciela. Autorytet nauczyciela.	Jak zachęcić rodziców do współpracy ze szkołą i w jaki sposób rozwiązywać sytuacje konfliktowe z rodzicami i uczniami?; Trudny uczeń w szkole; Wiedza na temat procesu grupowego i umiejętność radzenia sobie z oporem klasy, zachowaniami trudnymi, prowokacyjnymi itp.; Umiejętność przekazywania w sposób asertywny informacji zwrotnych uczniom i rodzicom.
---	--	---	---

Najczęściej stosowaną formą doskonalenia nauczycieli były warsztaty oraz konsultacje, zarówno indywidualne, jak i grupowe.

Tabela 22 Stosowanie poszczególnych metod i form pracy. N=136 powiatów.

	Przedszkol e	Szkoła podstawow a	Gimnazju m	Liceum Ogólnokształcą e	Techniku m	Zasadnicz a szkoła zawodowa
warsztat	15	58	49	14	7	17
szkolenie	4	19	18	4	3	4
konsultacje	3	4	9	1	2	4
konsultacje indywidualn e	7	28	24	7	2	5
konsultacje grupowe	5	30	24	7	2	11
wykład	6	19	16	6	2	6
spotkanie grupowe	2	4	5	3	2	3
spotkanie coachingowe	0	0	1	2	3	0
diagnoza potrzeb	0	1	2	0	0	0
konsultacje z ekspertem	2	3	0	2	1	1

doradztwo	0	0	0	0	0	0
-----------	---	---	---	---	---	---

Oferta: Postawy uczniowskie. Jak je kształtować?

Oferta dotycząca kształtowania postaw uczniów jest realizowana w 362 szkołach. Wśród nich największą grupę stanowią szkoły podstawowe, nieco mniej liczbą ale również znaczącą – gimnazja.

Wykres 9 Realizacja oferty „Postawy uczniowskie. Jak je kształtować?” przez poszczególne typy placówek, łączna liczba przedszkoli i szkół realizujących ofertę = 362. źródło: opracowanie własne na podstawie danych nadesłanych przez beneficjentów.

Tytuł Rocznej Planu Wspomagania

Szkoły, które wybrały tę ofertę i samodzielnie dookreśliły tytuły rocznego planu wspomagania wskazują w nich na potrzebę doskonalenia umiejętności nauczycieli w pracy z uczniami („Praktyczne metody pracy służące kształtowaniu postaw uczniowskich”), diagnozy sytuacji („Diagnozowanie systemu wartości i postaw uczniowskich”), współpracy nauczycieli („Doskonalenie przez wychowawców i nauczycieli umiejętności współpracy w podejmowanych działaniach i procesach wychowawczych”) oraz współpracy z rodzicami („Sprawne komunikowanie się wychowawców z uczniami rodzicami”).

Zakres tematyczny i formy doskonalenia

Zakres tematyczny poszczególnych działań w ramach RPW dotyczył m.in.:

Tabela 23. Przykładowy zakres tematyczny

Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Autorytet nauczyciela a postawa ucznia; Współpraca z rodzicami, radzenie sobie z trudnymi zachowaniami dzieci;	Doskonalenie umiejętności przestrzegania i wprowadzania właściwych postaw uczniowskich;	Wzrost aktywności uczniów; Sposoby integracji nauczycieli, rodziców i uczniów; Konstruowanie zespołowych projektów	Rozwijanie umiejętności komunikacji interpersonalnej w pracy wychowawczej. Nabycie wiedzy w zakresie prawa oświatowego i cywilnego szkolenie;

Model wychowanka w przedszkolu; Współpraca z rodzicami w zakresie kształtowania prawidłowych postaw u dzieci; Metody eliminowania agresji (praca z dzieckiem trudnym –opracowanie scenariusza zajęć do wykorzystania w każdej z grup wiekowych)	Jak radzić sobie z trudnymi i prowokacyjnymi zachowaniami uczniów; Współpraca z rodzicami w kontekście współodpowiedzialności za kształtowanie postaw uczniów; Być wychowawcą. Trening umiejętności wychowawczych; Współpraca z "trudnymi" rodzicami w kontekście współodpowiedzialności za kształtowanie postaw uczniów; Jak utrzymać dyscyplinę w klasie?	w oparciu o system wartości; Metody pracy ze zbuntowanymi i agresywnymi dziećmi, jak zmotywować ich do nauki; Proces kształtowania i zmiany postaw; Właściwe postawy uczniowskie; Nauczyciel wobec trudnych zachowań uczniów. Rozwiązywanie konfliktów; Profesjonalna autokreacja a rozwój niezbędnych kompetencji nauczyciela/ wychowawcy.	Kształtowanie postaw uczniowskich; Poczucie własnej wartości ucznia kluczem do sukcesu szkolnego; Jak skutecznie motywować uczniów do zmiany w zachowaniu; ABC wychowawcy klasy – komunikacja wspierająca na linii nauczyciel – uczeń.
---	---	--	---

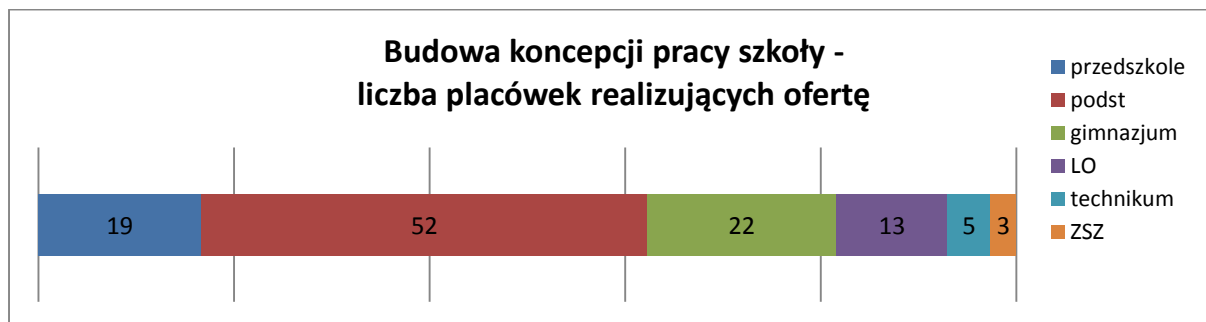
Szkoły najczęściej wykorzystują warsztat oraz konsultacje grupowe jako formy doskonalenia (aktywne formy pracy).

Tabela 24 Stosowanie poszczególnych metod i form pracy. N=136 powiatów.

	Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Liceum Ogólnokształcące	Technikum	Zasadnicza szkoła zawodowa
warsztat	15	51	50	16	17	19
szkolenie	7	19	12	8	4	5
konsultacje	2	6	3	0	0	2
konsultacje indywidualne	8	24	21	12	10	7
konsultacje grupowe	11	28	24	11	12	11
wykład	6	18	17	7	8	4
spotkanie grupowe	2	3	5	2	1	4
spotkanie coachingowe	0	2	1	0	0	0
diagnoza potrzeb	0	1	2	1	0	1
konsultacje z ekspertem	0	2	2	0	2	2
doradztwo	0	0	0	0	0	0

Oferta: budowa koncepcji pracy szkoły

Doskonaleniem w zakresie tworzenia koncepcji pracy szkoły są zainteresowane przede wszystkim szkoły podstawowe – stanowią 46% wszystkich placówek (52 szkoły) które wybrały tę ofertę ORE. W grupie realizatorów ofert najmniej liczne są zasadnicze szkoły zawodowe i technika – odpowiednio 3 i 5 takich placówek realizuje plan doskonalenia w oparciu o tę ofertę.

Wykres 10 Realizacja oferty „Budowa koncepcji pracy szkoły” przez poszczególne typy placówek, łączna liczba przedszkoli i szkół realizujących ofertę = 114. źródło: opracowanie własne na podstawie danych nadesłanych przez beneficjentów.

Tytuł Rocznego Planu Wspomagania

W formułowanych przez nieliczne placówki autorskich tytułach RPW nacisk kładziony jest na partycypację różnych „aktorów” szkolnej społeczności w procesie tworzenia i realizacji koncepcji: „Tworzenie koncepcji pracy szkoły, opartej angażującej całą społeczność szkolną.”[SP], „Przygotowanie narzędzi i wdrożenie procedur służących wspólnemu opracowaniu koncepcji pracy szkoły”[GIMN], „Kształtowanie koncepcji pracy szkoły, opartej na dyskusji angażującej całą społeczność szkolną. [LO]”.

Zakres tematyczny i formy doskonalenia

Zakres tematyczny poszczególnych działań w ramach RPW dotyczył m.in.:

Tabela 25. Przykładowy zakres tematyczny

Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Uregulowania prawne odnoszące się do koncepcji pracy przedszkola i jej budowy; Misja i wizja swojego przedszkola; Poszerzenie kompetencji nauczycieli w opracowaniu i wdrażaniu narzędzi oraz procedur służących wspólnemu wypracowaniu koncepcji	Zasady budowania koncepcji pracy szkoły, szkolenie z elementami warsztatowymi; Koncepcja pracy szkoły w świetle prawa oświatowego i w praktyce. Szkoła wobec współczesnych wyzwań; Misja, wizja i wartości w pracy szkoły. Określenie swoich priorytetów w	Budowa wizerunku szkoły w środowisku lokalnym - promocja szkoły; Podstawy do tworzenia koncepcji pracy szkoły (obowiązujące przepisy prawa, dokumenty, zasady, zawartość); Diagnoza mocnych i słabych stron szkoły;	Jak monitorować wypełnianie misji i wizji szkoły? Gdzie szukać dowodów na realizację założeń wizji i misji szkoły?; Jak zaangażować społeczność szkolną (rodzice, nauczyciele, uczniowie) w modyfikowaniu koncepcji pracy szkoły - metody promowania postaw

pracy przedszkola i określaniu kierunków rozwoju przez całą społeczność przedszkolną	zakresie kształtowania postaw i wartości. Różnice i zależności między pojęciami: misja, wizja i wartości; Poznanie i zastosowanie metody ewaluacji wewnętrznej „Profil szkoły”	Misja i wizja szkoły z perspektywy ważnych dla szkoły wartości	uczniowskich w środowisku. Diagnoza potrzeb szkoły w kierunku poprawy wizerunku w środowisku; Skuteczna komunikacja podstawą efektywnej pracy szkoły
--	---	--	---

Zdecydowanie najczęściej szkoły stosowały warsztaty jako formę pracy. W następnej kolejności szkolenia oraz konsultacje (indywidualne i grupowe).

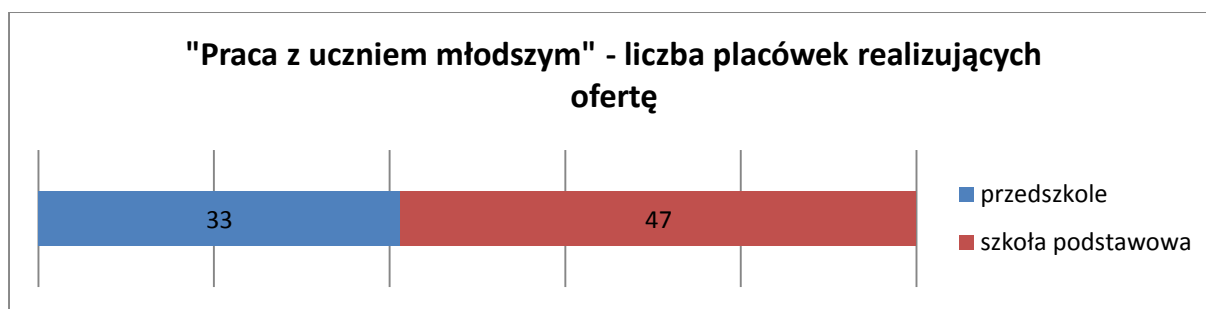
Tabela 26 Stosowanie poszczególnych metod i form pracy. N=136 powiatów.

	Przedszkol e	Szkoła podstawow a	Gimnazju m	Liceum Ogólnokształcąc e	Techniku m	Zasadnicz a szkoła zawodowa
warsztat	10	29	14	8	5	5
szkolenie	2	13	6	4	0	2
konsultacje	1	3	2	2	2	0
konsultacje indywidualne	2	12	4	4	3	1
konsultacje grupowe	4	16	8	5	1	0
wykład	2	13	5	3	2	2
spotkanie grupowe	0	3	1	0	0	0
spotkanie coachingowe	0	1	0	0	0	0
diagnoza potrzeb	1	1	1	1	0	0
konsultacje z ekspertem	0	2	0	0	0	0
doradztwo	0	1	0	0	0	1

Oferta: Praca z uczniem młodszym

Temat pracy z uczniem młodszym jest adresowany przede wszystkim „do szkół, w których w wyniku reformy w klasach pierwszych uczą się wspólnie dzieci w wieku sześciu i siedmiu lat.”⁵. Realizowana jest natomiast nie tylko przez szkoły podstawowe, ale również przedszkola. W sumie w 80 placówkach: 33 przedszkolach i 47 szkołach podstawowych.

⁵ Oferta doskonalenia „Praca z uczniem młodszym” dostępna na stronie ORE pod adresem http://www.ore.edu.pl/strona-ore/index.php?option=com_phocadownload&view=category&id=132:oferty-doskonalenia&Itemid=1017

Wykres 11 Realizacja oferty „Praca z uczniem młodszym” przez poszczególne typy placówek, łączna liczba przedszkoli i szkół realizujących ofertę = 80. źródło: opracowanie własne na podstawie danych nadesłanych przez beneficjentów.

Tytuł Rocznego Planu Wspomagania

Te przedszkola, które doprecyzowały temat rocznego planu wspomagania skupiają się na wdrażaniu konkretnych metod pracy (np. „Praca z uczniem młodszym- arteterapia jako sposób rozwijania osobowości dziecka”, „Praca z uczniem młodszym- działalność artystyczna z akcentem na zajęcia umuzykalniające według systemu Carla Orffa”), rozwoju kompetencji nauczycieli w zakresie pracy z grupami niejednorodnymi wiekowo oraz współpracy z rodzicami („Utworzenie i wdrożenie efektywnego systemu indywidualnej pracy z dziećmi oraz poprawa relacji i współpracy z rodzicami.).

Tylko jedna szkoła podstawowa doprecyzowała temat RPW: „Praca z grupą o zróżnicowanym poziomie wiekowym oraz doskonalenie umiejętności nauczycieli II etapu edukacyjnego w obszarze pracy z uczniem młodszym.”

Zakres tematyczny i formy doskonalenia

Zakres tematyczny poszczególnych działań w ramach RPW dotyczył m.in.:

Tabela 27. Przykładowy zakres tematyczny

Przedszkole	Szkoła podstawowa
Jak rozwijać kreatywność, samodzielność i pomysłowość u dzieci w wieku przedszkolnym; Dziecko ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w przedszkolu; Edukacja przez ruch- gimnastyka i taniec; Metody i formy pracy z uczniem młodszym; Praca w grupie mieszanej o zróżnicowanym poziomie wiekowym; Wspomaganie dziecka w rozwoju intelektualnym, emocjonalnym, społecznym, etycznym, fizycznym i estetycznym	Efektywne nauczanie w aspekcie pracy w grupie zróżnicowanej wiekowo; Diagnoza rozwoju i gotowości szkolnej dzieci/ prowadzenie zajęć z uwzględnieniem indywidualizacji oraz wielopoziomowości nauczania; Poszerzenie wiadomości w zakresie diagnozowania uczniów; Uwzględnienie indywidualizacji w pracy z uczniem; Konstruowanie i modyfikowanie programów nauczania

Zdecydowanie najczęściej szkoły stosowały warsztaty jako formę pracy. W następnej kolejności wykład oraz konsultacje (indywidualne i grupowe).

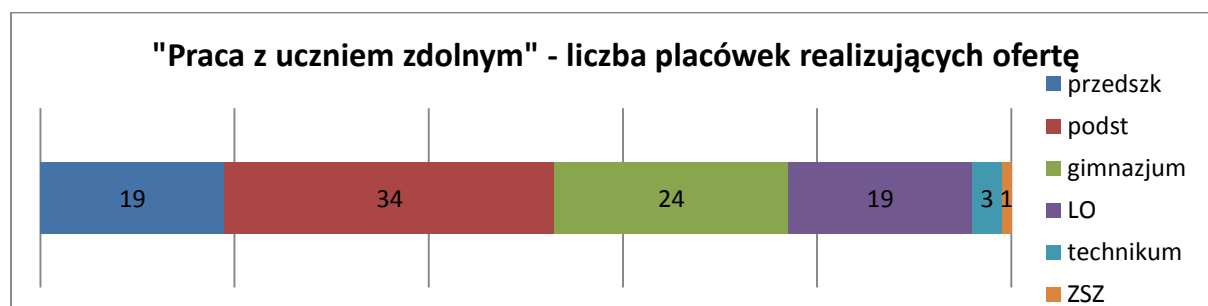
Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 28 Stosowanie poszczególnych metod i form pracy. N=136 powiatów.

	Przedszkole	Szkoła podstawowa
warsztat	16	25
szkolenie	5	3
konsultacje	2	4
konsultacje indywidualne	6	10
konsultacje grupowe	9	13
wykład	9	13
spotkanie grupowe	4	3
spotkanie coachingowe	1	1
diagnoza potrzeb	1	0
konsultacje z ekspertem	1	2
doradztwo	0	0

Oferta: Praca z uczniem zdolnym

Praca z uczniem zdolnym została wybrana w sumie przez 100 różnorodnych placówek: z czego 34% to szkoły podstawowe, 24% gimnazja, po 19% przedszkola i licea ogólnokształcące. Wśród realizatorów są również technika i zasadnicze szkoły zawodowe – są to jednak pojedyncze placówki (odpowiednio 3 i 1).

Wykres 12 Realizacja oferty „Praca z uczniem zdolnym” przez poszczególne typy placówek, łączna liczba przedszkoli i szkół realizujących ofertę = 100. źródło: opracowanie własne na podstawie danych nadesłanych przez beneficjentów.

Tytuł Rocznego Planu Wspomagania

Przy tworzeniu rocznych planów wspomagania kilka placówek zatytułowało je inaczej niż brzmienie oferty ORE dookreślając kierunek doskonalenia. Przedszkole zdecydowało się na doskonalenie w zakresie diagnozy: „Zwiększenie wiedzy i umiejętności w zakresie wczesnej diagnozy dziecka zdolnego”. W szkołach pojawiły się kwestie związane z motywowaniem uczniów zdolnych, rozwojem kreatywności czy wykorzystaniem nowych technologii w pracy z uczniami: „Zwiększenie wiedzy i umiejętności w zakresie metod i technik pracy oraz umiejętności komunikacji motywującej ucznia zdolnego do pracy [GIMN]”, „metody i techniki, jakie mogliby nauczyciele stosować w czasie lekcji celem pobudzenia kreatywności oraz twórczego myślenia u uczniów [LO]”, „Utworzenie w szkole sprawnie funkcjonującego systemu pracy z uczniem zdolnym w oparciu o wykorzystanie nowoczesnych technologii informatyczno komputerowych [LO]”

Zakres tematyczny i formy doskonalenia

Zakres tematyczny poszczególnych działań w ramach RPW dotyczył m.in.:

Tabela 29. Przykładowy zakres tematyczny

Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Identyfikowanie dzieci zdolnych. Tworzenie przedszkolnego zespołu na rzecz wspierania dzieci zdolnych. Metody pracy z dzieckiem zdolnym – wykorzystanie elementów treningu twórczości. Stworzenie przedszkolnego programu pracy z dzieckiem zdolnym Wspomaganie rozwoju ucznia zdolnego i rozwijanie kreatywności dzieci.	Narzędzia do badania predyspozycji, uzdolnień i stylów uczenia się; Jak pracować na lekcji z uczniem zdolnym pod kątem jego udziału w konkursach i olimpiadach? Poznanie metod pracy z dzieckiem zdolnym; Identyfikowanie uczniów zdolnych; Rozpoznawanie oraz rozwijanie predyspozycji i uzdolnień dzieci w I etapie edukacyjnym	Jak pomóc uczniom w osiągnięciu sukcesu edukacyjnego, indywidualizacja pracy z uczniami zdolnymi; Praktyczne wykorzystanie metod pracy z uczniem zdolnym na lekcji i zajęciach pozalekcyjnych; Motywowanie uczniów, różne style uczenia się; Działania i procesy wychowawcze w pracy z uczniem zdolnym, dyscyplinowanie uczniów	Rozpoznawanie uzdolnień uczniów, wspieranie ucznia zdolnego. Opracowane narzędzi diagnozujących uzdolnienia uczniów; Diagnoza umiejętności i predyspozycji ucznia zdolnego; Metody i techniki pracy z uczniem zdolnym; Charakterystyka zachowań ucznia zdolnego.

Zdecydowanie najczęściej szkoły stosowały warsztaty oraz konsultacje indywidualne jako formę doskonalenia.

Tabela 30 Stosowanie poszczególnych metod i form pracy. N=136 powiatów.

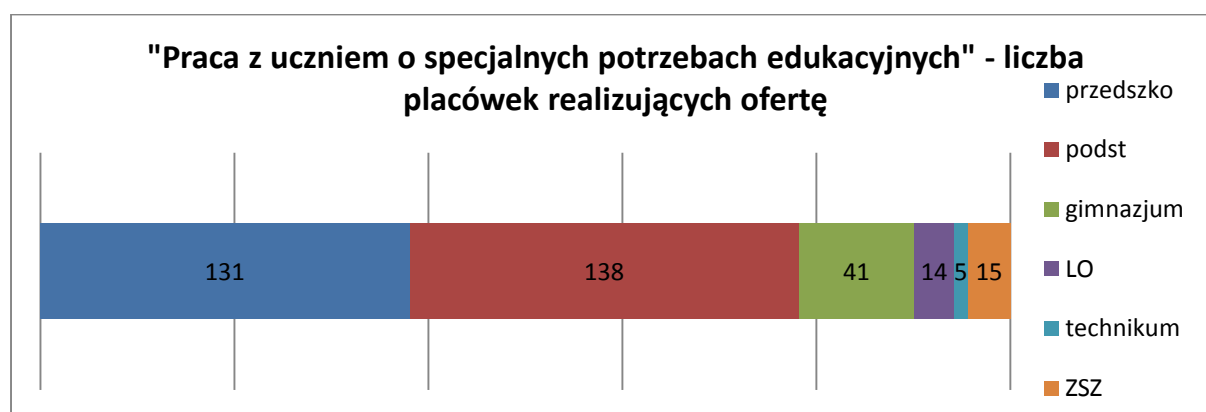
	Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Liceum Ogólnokształcące	Technikum	Zasadnicza szkoła zawodowa
warsztat	11	20	19	15	3	0
szkolenie	4	5	2	2	0	0
konsultacje	2	5	4	2	1	0
konsultacje indywidualne	5	6	8	4	2	0
konsultacje grupowe	6	10	6	4	0	0
wykład	5	9	7	4	1	0
spotkanie grupowe	3	2	4	2	1	0
spotkanie coachingowe	1	1	1	0	0	0

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

diagnoza potrzeb	1	2	1	1	0	0
konsultacje z ekspertem	0	0	0	1	0	0
doradztwo	0	1	1	1	0	0

Oferta: Praca z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych

Doskonaleniem w zakresie pracy z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych zainteresowane są przede wszystkim przedszkola (138) i szkoły podstawowe (131) – oba typy placówek stanowią mniej więcej równoliczną grupę wśród realizatorów tej oferty ORE (po ok. 40%). Poza tym w grupie znalazło się 41 gimnazjów, kilkanaście liceów, szkół zawodowych i 5 techników.

Wykres 13 Realizacja oferty „Praca z uczniem o specjalnych potrzebach edukacyjnych” przez poszczególne typy placówek, łączna liczba przedszkoli i szkół realizujących ofertę = 344. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych nadesłanych przez beneficjentów.

Tytuł Rocznego Planu Wspomagania

Podczas formułowania autorskich tytułów ofert wspomagania najbardziej precyzyjne są przedszkola i szkoły podstawowe, które wskazują na chęć radzenia sobie z takimi wyzwaniami jak praca z dziećmi z zespołem Aspergera, zaburzeniami mowy czy niedosłyszającym (np. „Praca z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, a w szczególności z uczniem z Zespołem Aspergera” [SP], „Utworzenie i wdrożenie efektywnego systemu pracy z dziećmi o specjalnych potrzebach edukacyjnych, szczególnie z tymi, u których stwierdzono/zaobserwowano zaburzenia mowy” [P]. „Planowanie pracy i prowadzenie zajęć w oddziale, do którego uczęszcza uczeń niedosłyszający/ słabosłyszający” [SP]).

Zakres tematyczny i formy doskonalenia

Zakres tematyczny poszczególnych działań w ramach RPW dotyczył m.in.:

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 31. Przykładowy zakres tematyczny

Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Dziecko ze SPE w przedszkolu – specyfika funkcjonowania; Wczesne wspomaganie dziecka ze SPE w przedszkolu - praktyczne rozwiązania; Zasady pracy z dzieckiem z SPE, w tym zakres i sposoby dostosowania wymagań do możliwości psychofizycznych dziecka; Opracowanie IPET- u.	Jak pracować z uczniem z niepełnosprawnością intelektualną? Jak uwzględniać potrzeby edukacyjne dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi na zajęciach edukacyjnych; Czynniki wzmacniające i wygaszające zaburzenia zachowania w szkole; Jak radzić sobie z uczniem z zaburzeniami zachowania?	Uczeń ze SPE - analiza potrzeb; Uczeń ze SPE - dysfunkcje i ich wpływ na proces uczenia się; Zadania wychowawcy wobec uczniów SPE; Dostosowanie z poszczególnych przedmiotów do potrzeb i możliwości uczniów z SPE; Uczeń niepełnosprawny intelektualnie w klasie ogólnodostępnej- realizacja podstawy programowej;	Zasady pracy z uczniami o specjalnych potrzebach eduk., dostosowanie wymagań do możliwości psychofizycznych uczniów; Metody pracy z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi; Dostosowanie wymagań z poszczególnych przedmiotów do potrzeb i możliwości uczniów ze SPE

W tym obszarze szkoły stosowały takie formy doskonalenia jak:

- Warsztat
- Szkolenie
- Konsultacje grupowe
- Konsultacje indywidualne
- Wykład.

Tabela 32 Stosowanie poszczególnych metod i form pracy. N=136 powiatów.

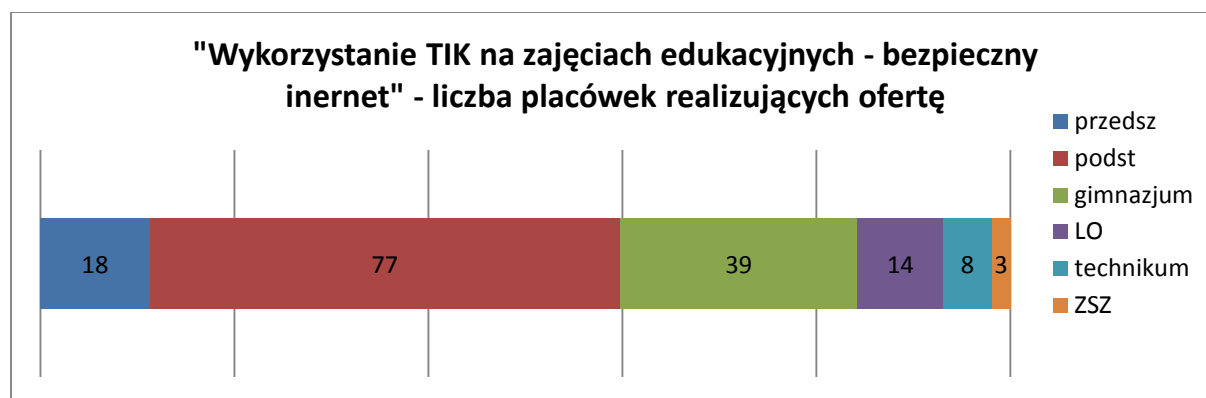
	Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Liceum Ogólnokształcące	Technikum	Zasadnicza szkoła zawodowa
warsztat	56	48	21	4	3	9
szkolenie	22	20	5	2	0	3
konsultacje	5	12	2	0	0	0
konsultacje indywidualne	24	16	11	1	1	7
konsultacje grupowe	30	25	12	6	1	7
wykład	20	19	5	3	0	2
spotkanie grupowe	4	7	3	0	0	3
spotkanie coachingowe	3	3	0	1	0	0

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

diagnoza potrzeb	1	1	1	1	1	1
konsultacje z ekspertem	4	2	0	0	0	2
doradztwo	1	2	0	0	0	0

Oferta: Wykorzystanie na zajęciach edukacyjnych – bezpieczny internet

Z przeprowadzonych analiz wynika, że ta oferta realizowana jest w 159 placówce, z czego prawie połowę stanowią szkoły podstawowe (77), a 25% to gimnazja. Pozostałe placówki są w mniejszym stopniu zainteresowane rozwojem w zakresie wykorzystywania nowych technologii.

Wykres 14 Realizacja oferty „Wykorzystanie TIK na zajęciach edukacyjnych - bezpieczny internet” przez poszczególne typy placówek, łączna liczba przedszkoli i szkół realizujących ofertę = 159. źródło: opracowanie własne na podstawie danych nadesłanych przez beneficjentów.

Tytuł Rocznego Planu Wspomagania

Formułowane przez niektóre placówki własne nazwy rocznych planów wspomagania pozostają w sferze lakonicznych informacji dotyczącej nowych technologii - formułowane bądź w języku potrzeb („Potrzeba doskonalenia przez wykorzystanie nowoczesnych technologii na zajęciach”[SP]) bądź problemów: „Niski poziom wykorzystania nowoczesnych technologii informacyjno - komunikacyjnych na zajęciach edukacyjnych”. Z konkretnych narzędzi wskazywana jest jedynie tablica interaktywna („Wykorzystanie tablicy interaktywnej na zajęciach edukacyjnych.”[SP]).

Zakres tematyczny i formy doskonalenia

Zakres tematyczny poszczególnych działań w ramach RPW dotyczył m.in.:

Tabela 33. Przykładowy zakres tematyczny

Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
-------------	-------------------	-----------	-------------------------

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Prezentacja edukacyjnych programów komputerowych wykorzystywanych w edukacji przedszkolnej. Wykorzystanie zasobów internetu oraz programów komputerowych do obróbki plików audiowizualnych oraz urządzeń multimedialnych; Programy narzędziowe tablic interaktywnych, praktyczne wykorzystanie w pracy nauczyciela przedszkola	Kształcenie umiejętności praktycznych związanych z włączaniem narzędzi informatycznych do przygotowania i prowadzenia zajęć dydaktycznych; zapoznanie nauczycieli z możliwościami korzystania z zasobów Internetu oraz materiałów multimedialnych; Przemoc i inne niebezpieczeństwa w grach komputerowych; Zagrożenia wobec dzieci w Internecie; Jak zapewnić dziecku bezpieczeństwo w Sieci; Tworzenie prezentacji, praca w programie Excel, ciekawe pomysły na TIK w zastosowaniu na lekcji	Narzędzia TIK przydatne w pracy nauczyciela - tworzenie testów elektronicznych, krzyżówek elektronicznych i inne; Planowanie projektów edukacyjnych z wykorzystaniem TIK; Praktyczne wykorzystanie zasobów portalu Scholaris; Narzędzia TIK w pracy z uczniami - etapy tworzenia własnego WebQuestu; Wykorzystanie tablicy interaktywnej w procesie nauczania	Interaktywne narzędzia w pracy nauczyciela: wykorzystanie Internetu, otwartych zasobów edukacyjnych oraz bezpłatnego oprogramowania na zajęciach lekcyjnych; Opracowanie materiałów graficznych z wykorzystaniem pakietu Office (Word, Publisher); Wykorzystanie i obsługa zestawów multimedialnych i wideokonferencyjnych; Technologie informacyjno-komunikacyjne w realizacji zadań edukacyjnych.
---	---	---	--

W tym obszarze szkoły stosowały takie formy doskonalenia jak:

- Warsztat
- Konsultacje grupowe
- Konsultacje indywidualne

Tabela 34 Stosowanie poszczególnych metod i form pracy. N=136 powiatów.

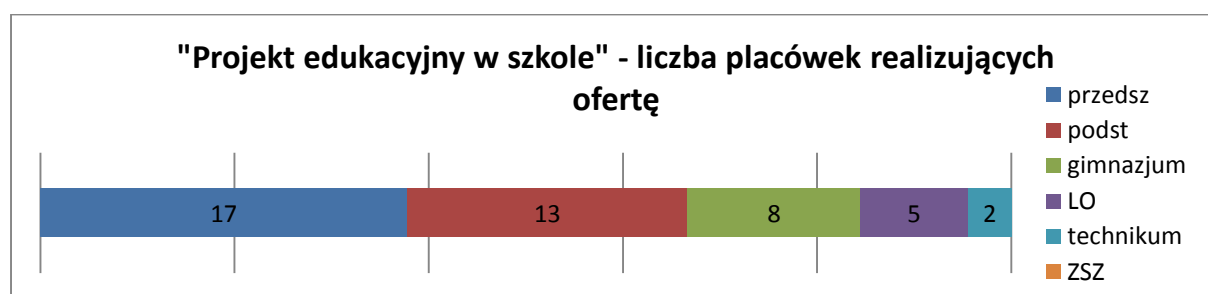
	Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Liceum Ogólnokształcące	Technikum	Zasadnicza szkoła zawodowa
warsztat	10	31	20	7	4	3
szkolenie	3	12	3	3	3	0
konsultacje	0	5	1	1	1	0
konsultacje indywidualne	3	14	7	2	3	1
konsultacje grupowe	6	18	8	2	4	2
wykład	5	11	6	1	2	0
spotkanie grupowe	0	4	2	1	0	1
spotkanie coachingowe	1	2	1	0	0	0

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

diagnoza potrzeb	0	1	1	0	0	0
konsultacje z ekspertem	0	1	0	0	1	0
doradztwo	1	1	0	0	0	0

Oferta: Projekt edukacyjny w szkole

Oferta, której przedmiotem jest praca metodą projektu nie cieszy się dużym zainteresowaniem przedszkoli i szkół. W objętych analizą powiatach na jej realizację zdecydowało się 45 placówek. Wśród nich największy jest udział przedszkoli, na drugim miejscu szkół podstawowych, trzecim gimnazjów, a na kolejnych liceów i techników. Żadna zasadnicza szkoła zawodowa nie realizuje tej oferty.

Wykres 15 Realizacja oferty „Projekt edukacyjny w szkole” przez poszczególne typy placówek, łączna liczba przedszkoli i szkół realizujących ofertę = 45. źródło: opracowanie własne na podstawie danych nadesłanych przez beneficjentów.

Tytuł Roczego Planu Wspomagania

Tylko jedna szkoła wskazała w sprawozdaniu autorski tytuł rocznego planu wspomagania w tym zakresie, prawdopodobnie chcąc pokazać cel jaki zamierza osiągnąć dzięki pracy metodą projektu: „Poprawa aktywności uczniów [LO]”.

Zakres tematyczny i formy doskonalenia

Zakres tematyczny poszczególnych działań w ramach RPW dotyczył m.in.:

Tabela 35. Przykładowy zakres tematyczny

Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Projekt jako metoda pracy w przedszkoli; Istota i teoretyczne podstawy metody projektu w przedszkolu;	Prawne i dydaktyczne uwarunkowania prowadzenia szkolnych projektów edukacyjnych; Przygotowanie nauczycieli do wdrażania projektów edukacyjnych	Co wiem o projekcie edukacyjnym- nabycie i zweryfikowanie wiedzy nauczycieli, warsztaty dla nauczycieli; Nowe pomysły na projekt edukacyjny;	Omówienie i realizacja zadań projektu edukacyjnego. Prezentacja zadań nauczyciela i ucznia. Wykonanie projektu.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Mocne i słabe strony metody projektu; Czego dzieci uczą się stosując metodę projektu; Dlaczego warto wykorzystać metodę projektu w edukacji przedszkolnej?	oraz do wsparcia uczniów na etapie przygotowania. Realizacja i prezentowanie rezultatów oraz oceny i monitorowania projektów edukacyjnych; Realizacja projektu edukacyjnego	Metoda projektu wsparciem w realizacji treści podstawy programowej; Opiekowanie się uczniowskimi zespołami projektowymi	Konstruowanie arkuszy obserwacji; Projekty problemowe-formułowanie problemu; Zadania szkoły w aspekcie realizacji uczniowskiego projektu edukacyjnego
--	---	--	---

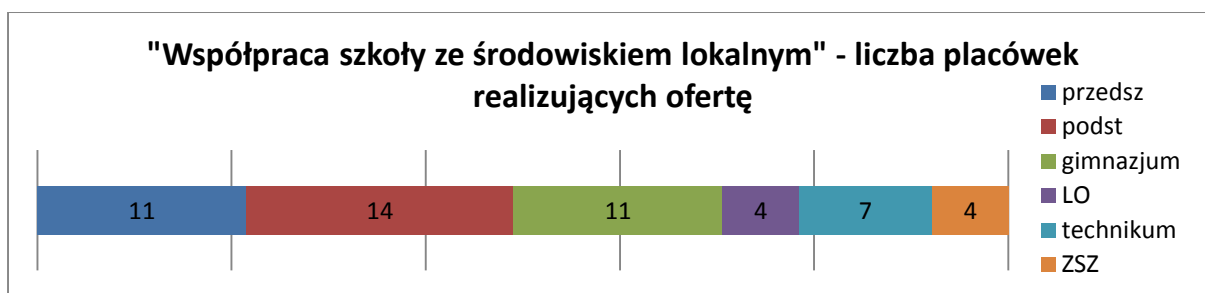
W racji tego, że obszar „Projekt edukacyjny w szkole” wybrało niewiele szkół, liczebności stosowanych form doskonalenia również są niewielkie i niedużym stopniu różnią się między sobą. Jednak ta jak w poprzednich obszarach, można zauważyć, że stosunkowo często stosowany był warsztat, szkolenie, wykład oraz konsultacje.

Tabela 36 Stosowanie poszczególnych metod i form pracy. N=136 powiatów.

	Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Liceum Ogólnokształcące	Technikum
warsztat	7	7	8	1	2
szkolenie	4	5	1	1	0
konsultacje	8	1	1	0	0
konsultacje indywidualne	0	5	3	0	2
konsultacje grupowe	0	5	4	1	2
wykład	5	4	5	1	2
spotkanie grupowe	0	0	1	0	0
spotkanie coachingowe	0	0	1	0	0
diagnoza potrzeb	0	0	0	0	0
konsultacje z ekspertem	0	1	0	0	0
doradztwo	0	0	1	0	0

Oferta: Współpraca szkoły ze środowiskiem lokalnym

Zagadnieniem współpracy szkoły z lokalnym środowiskiem zainteresowane są przede wszystkim instytucje trzech pierwszych etapów edukacji: mają one podobny udział w grupie placówek realizujących tę ofertę, z niewielką przewagą szkół podstawowych (14; przedszkola i gimnazja – 11 szkół).

Wykres 16 Realizacja oferty „Współpraca szkoły ze środowiskiem lokalnym” przez poszczególne typy placówek, łączna liczba przedszkoli i szkół realizujących ofertę = 51. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych nadesłanych przez beneficjentów.

Tytuł Rocznej Planu Wspomagania

W nadesłanym przez powiaty materiale znalazły się dwa tytuły RPW różniące się od tytułu Oferty ORE: „Wykorzystanie zasobów środowiska na rzecz rozwoju edukacyjnego uczniów szkoły”[GIMN] i „Poprawa aktywności uczniów”[LO].

Zakres tematyczny i formy doskonalenia

Zakres tematyczny poszczególnych działań w ramach RPW dotyczył m.in.:

Tabela 37. Przykładowy zakres tematyczny

Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Rodzic partnerem przedszkola, przedszkole partnerem rodzica; Wsparcie w procesie wdrażania będące odpowiedzią na bieżące potrzeby nauczycieli; Techniki komunikacji i ich znaczenie w pracy nauczyciela; Formy współpracy z rodzicami i środowiskiem lokalnym	Innowacyjne sposoby promowania szkoły w środowisku lokalnym; Skuteczna promocja szkoły w środowisku lokalnym; Uwarunkowanie kształtujące kierunki pracy środowiskowej; Angażowanie środowiska domowego uczniów do współpracy ze szkołą; Public Relations w szkole.	Tworzenie katalogu zasobów środowiska lokalnego; Księga absolwentów – praktyka tworzenia; Współpraca z rodzicami postawy rodzicielskie jako czynnik stymulujący rozwój dziecka; Wypracowanie programu współpracy z lokalnym środowiskiem	Uwarunkowania kształtujące współpracę środowiskową; W jaki sposób kształtować pozytywny wizerunek szkoły w środowisku lokalnym? Kreowanie wizerunku szkoły przez dyrektora i nauczycieli; Badanie potrzeb rynku edukacyjnego; Reklama i promocja oferty edukacyjnej

Szkoły najczęściej stosowały takie formy pracy jak warsztat, konsultacje (indywidualne, grupowe) i wykład. Należy jednak wziąć pod uwagę niewielkie liczebności poszczególnych metod.

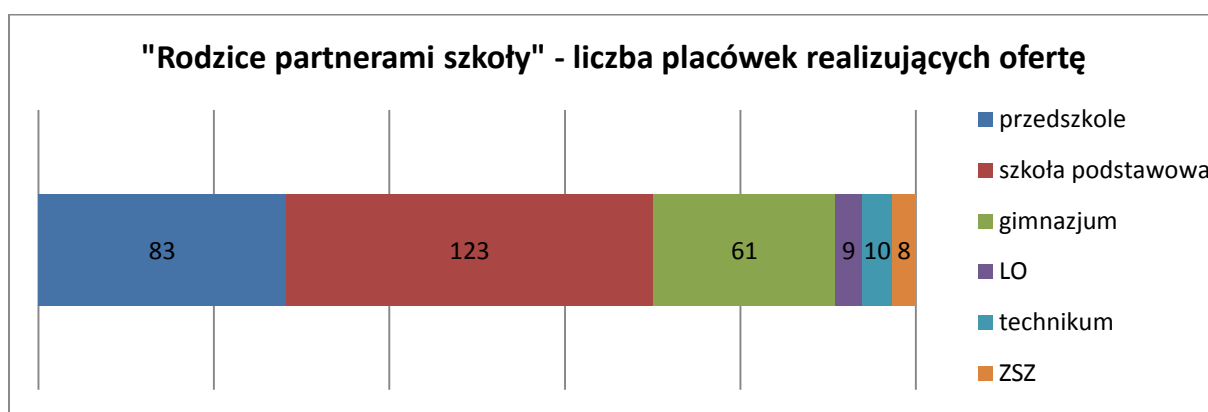
Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 38 Stosowanie poszczególnych metod i form pracy. N=136 powiatów.

	Przedszkol e	Szkoła podstawow a	Gimnazju m	Liceum Ogólnokształcą ce	Techniku m	Zasadnicz a szkoła zawodowa
warsztat	10	8	10	2	4	3
szkolenie	0	4	1	2	1	3
konsultacje	7	0	1	1	1	0
konsultacje indywidualne	0	7	3	2	4	2
konsultacje grupowe	0	6	6	3	2	2
wykład	4	4	6	2	1	1
spotkanie grupowe	0	3	0	0	1	0
spotkanie coachingowe	0	1	0	0	0	0
diagnoza potrzeb	0	0	0	0	0	0
konsultacje z ekspertem	0	0	0	0	0	1
doradztwo	0	0	0	0	0	0

Oferta: Rodzice partnerami szkoły

Współpraca z rodzicami to ważny obszar doskonalenia dla trzech pierwszych etapów edukacji. Szkoły ponadgimnazjalne na realizację tej decydują się rzadko (w grupie realizujących tę ofertę placówek wszystkie typy szkół ponadgimnazjalnych stanowią mniej niż 10% placówek).

Wykres 17 Realizacja oferty „Rodzice są partnerami szkoły” przez poszczególne typy placówek, łączna liczba przedszkoli i szkół realizujących ofertę = 294. źródło: opracowanie własne na podstawie danych nadesłanych przez beneficjentów.

Realizacja oferty w ramach RPW

Przedszkola i szkoły rzadko doprecyzowują tytuł RPW zostając przy tytule nadanym ofercie przez ORE. Tam, gdzie zdecydowano się zindywidualizować RPW wskazują się np. na „Wzmocnienie i uatrakcyjnienie współpracy z rodzicami.” [SP], stawia cele: „prowadzenie zebrań z rodzicami w sposób ciekawy: jak prowadzić spotkania informacyjne, a jak spotkania dotyczące analizy wyników nauczania i zachowania,” [ZSZ] czy wskazuje na problemy „Brak motywacji rodziców do pracy z własnymi dziećmi.” [GIMN].

Zakres tematyczny i formy doskonalenia

Zakres tematyczny poszczególnych działań w ramach RPW dotyczył m.in.:

Tabela 39. Przykładowy zakres tematyczny

Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Komunikacja nauczycieli z rodzicami; Jak współpracować z rodzicami trudnych dzieci? Jak uatrakcyjnić zebrania z rodzicami? Doskonalenie umiejętności interpersonalnych, doskonalenie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach trudnych; Różnorodne, atrakcyjne formy współpracy z rodzicami; Komunikacja sprzyjająca współpracy: metody i formy komunikowania się z rodzicami.	Komunikacja interpersonalna, radzenie sobie w sytuacjach stresowych, asertywność; Prowadzenie spotkań z rodzicami. Jak rozmawiać z rodzicem trudnym? Dyskusja kierowana na temat sukcesów oraz trudności, poszukiwanie rozwiązań problemów. Tworzenie biblioteczki dla rodziców. Opracowanie z przykładowych scenariuszy zebrań z rodzicami; Zasady dobrej komunikacji z rodzicami. Techniki radzenia sobie w sytuacjach trudnych.	Motywacja rodziców do kontaktów ze szkołą; Komunikacja między uczniem a nauczycielem, nauczycielem a rodzicem oraz na płaszczyźnie uczeń – uczeń; Jak uczynić rodziców współgospodarzami szkoły? Motywowanie rodziców i uczniów do współdziałania edukacyjno-wychowawczego szkoły; Jak efektywnie współpracować z rodzicami.	Jak powinien wyglądać warsztat pracy wychowawcy klasy; Rozwiązywanie konfliktów w szkole, prowadzenie spotkań z rodzicami, specyfika relacji n-l-rodzic; Formy współpracy z rodzicami; Komunikacja interpersonalna; Budowanie wizerunku nauczyciela i szkoły a współpraca i partnerstwo z rodzicami

Szkoły najczęściej stosowały takie formy pracy jak:

- Warsztat
- Wykład
- Konsultacje grupowe
- Konsultacje indywidualne
- Szkolenie

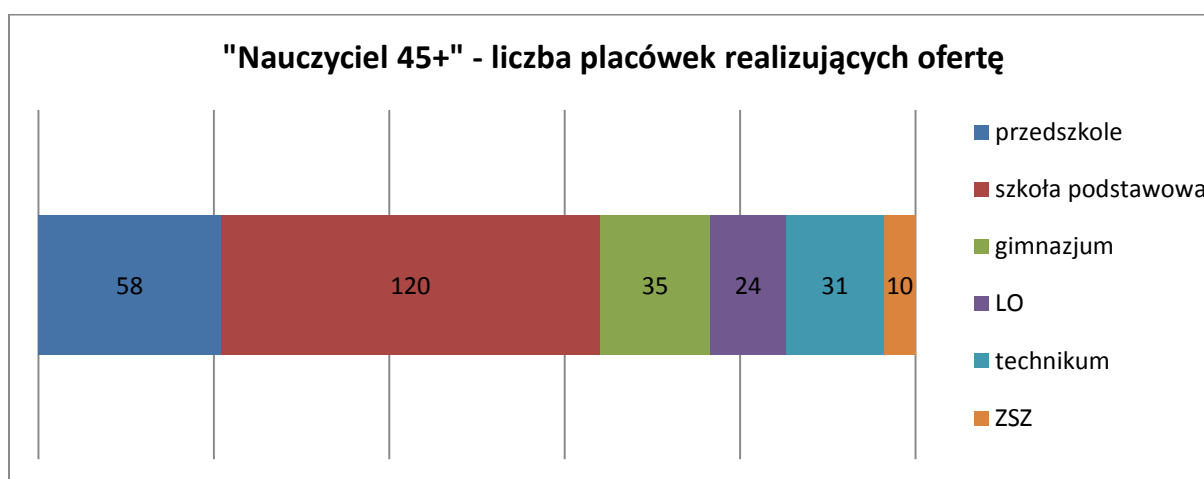
Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 40 Stosowanie poszczególnych metod i form pracy. N=136 powiatów.

	Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Liceum Ogólnokształcące	Technikum	Zasadnicza szkoła zawodowa
warsztat	42	53	25	8	8	4
szkolenie	12	12	9	0	0	2
konsultacje	12	10	3	0	2	0
konsultacje indywidualne	10	21	12	0	4	2
konsultacje grupowe	15	30	11	3	7	3
wykład	17	28	12	5	7	2
spotkanie grupowe	0	5	1	0	1	0
spotkanie coachingowe	1	2	1	1	0	0
diagnoza potrzeb	0	1	0	0	0	0
konsultacje z ekspertem	0	1	2	1	0	0
doradztwo	0	2	1	0	0	0

Oferta: Nauczyciel 45+

Ofertę mającą na celu podnoszenie kwalifikacji zawodowych i ogólne wsparcie nauczycieli w wieku 45+ zdecydowało się realizować 278 przedszkoli i szkół. Wśród nich dominują szkoły podstawowe (120 placówek tego typu, 43% wszystkich realizujących ofertę).

Wykres 18 Realizacja oferty „Nauczyciel 45+” przez poszczególne typy placówek, łączna liczba przedszkoli i szkół realizujących ofertę = 278. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych nadesłanych przez beneficjentów.

Tytuł Rocznej Planu Wspomagania

W oparciu o analizę autorskich tytułów RPW można zauważyć potrzebę wsparcia nauczycieli 45+ w takich obszarach jak: wypalenie zawodowe, radzenie sobie ze stresem, komunikacja interpersonalna czy umiejętność posługiwania się nowymi technologiami. Przykładowe tytuły RPW: „Wykorzystanie technologii informacyjnej i komunikacyjnej w pracy nauczyciela przedszkola” [P], „Pomoc nauczycielom w budowaniu programu rozwoju osobistego w obszarze radzenia sobie ze stresem i wypaleniem zawodowym” [ZSZ]. Pojawia się również kwestia współpracy nauczycieli i wymiany doświadczeń: „Pomoc nauczycielom w budowaniu programu rozwoju osobistego nakierowanego na większe wykorzystania własnych umiejętności i doświadczeń zawodowych, szczególnie w obszarze współpracy zespołowej,” [TECHN].

Zakres tematyczny i formy doskonalenia

Zakres tematyczny poszczególnych działań w ramach RPW dotyczył m.in.:

Tabela 41. Przykładowy zakres tematyczny

Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Jak dbać o właściwe relacje interpersonalne w miejscu pracy?; Stres w zawodzie nauczyciela; E-learning jako sposób komunikacji wewnętrznej w placówce oświatowej; Nowoczesne technologie informacyjne ze szczególnym uwzględnieniem prezentacji multimedialnych.	Znaczenie komunikacji interpersonalnej dla budowania satysfakcjonujących relacji z innymi ludźmi; Radzenie ze stresem i napięciem emocjonalnym jako profilaktyka wypalenia zawodowego; Wzmocnienie sił psychicznych i odporności na stres; Wzmacnianie kondycji psychofizycznej nauczycieli; Kształcenie pozytywnej motywacji do pracy; Komunikacja interpersonalna nauczycieli w zakresie procesu nauczania.	Aktualizacja umiejętności w zakresie pracy z komputerem z wykorzystywaniem nowoczesnych programów użytkowych w procesie nauczania; Wypalenie zawodowe, radzenie sobie w sytuacjach trudnych oraz radzenie sobie ze stresem; Techniki właściwej pracy głosem; Wykorzystanie tablicy interaktywnej w pracy dydaktycznej nauczyciela; Wykorzystanie różnych programów komputerowych w pracy nauczyciela.	Rola i znaczenie komunikacji interpersonalnej w budowaniu więzi i pracy zespołowej nauczycieli; Wzmacnianie kondycji psychofizycznej nauczycieli; Diagnoza i profilaktyka zjawiska wypalenia zawodowego; Posługiwanie się arkuszem kalkulacyjnym oraz programem do tworzenia prezentacji multimedialnych

Szkoły najczęściej stosowały takie formy pracy jak:

- Warsztat
- Wykład
- Konsultacje grupowe

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

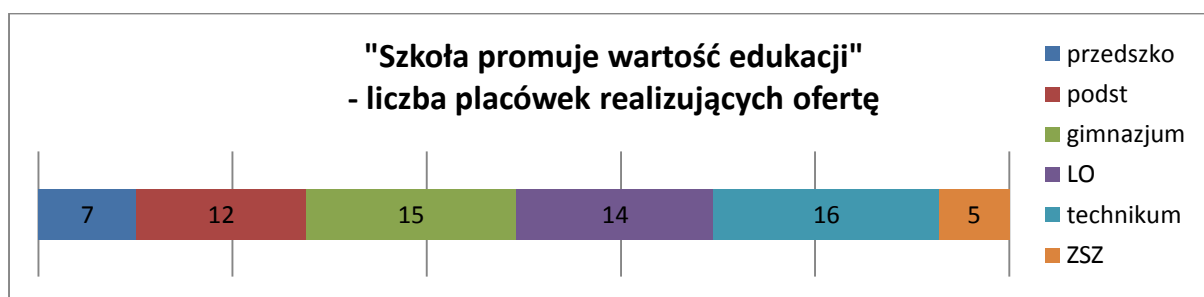
- Konsultacje indywidualne
- Szkolenie

Tabela 42 Stosowanie poszczególnych metod i form pracy. N=136 powiatów.

	Przedszkol e	Szkoła podstawow a	Gimnazju m	Liceum Ogólnokształcąc e	Techniku m	Zasadnicz a szkoła zawodow a
warsztat	30	48	18	15	17	7
szkolenie	7	13	5	4	3	0
konsultacje	6	4	0	2	3	1
konsultacje indywidualn e	4	19	11	4	7	2
konsultacje grupowe	10	25	10	8	9	4
wykład	14	19	8	6	6	2
spotkanie grupowe	1	4	2	5	3	2
spotkanie coachingow e	0	2	0	2	2	0
diagnoza potrzeb	0	1	1	0	0	0
konsultacje z ekspertem	1	0	1	0	1	1
doradztwo	1	2	0	0	1	1

Oferta: Szkoła promuje wartość edukacji

Promowanie wartości edukacji jako obszar doskonalenia wybrało w sumie 69 przedszkoli i szkół. W tej grupie najmniej jest przedszkoli i zasadniczych szkół zawodowych. Udział pozostałych typów placówek jest podobny.

Wykres 19 Realizacja oferty „Szkoła promuje wartość edukacji” przez poszczególne typy placówek, Łączna liczba przedszkoli i szkół realizujących ofertę = 69. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych nadesłanych przez beneficjentów.

Tytuł Rocznej Planu Wspomagania

Nieliczne autorskie tytuły rocznych planów wspomagania zwykle stawiają znak równości między promowaniem wartości edukacji a promocją działań i oferty szkoły: „Wprowadzenie nowatorskich działań promocyjnych przedszkola”, „Poszerzenie i wzmocnienie działań nauczycieli i uczniów w promowaniu działalności gimnazjum”.

Zakres tematyczny i formy doskonalenia

Zakres tematyczny poszczególnych działań w ramach RPW dotyczył m.in.:

Tabela 43. Przykładowy zakres tematyczny

Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Wdrażanie nowych form służących promowaniu wartości edukacji; Sztuka autoprezentacji, prowadzenia spotkań i wystąpień publicznych; Sposoby radzenia sobie z napięciem, stresem i treścią; Strategie i formy współpracy z rodzicami i środowiskiem lokalnym oraz instytucjami w celu propagowania edukacji oraz promocji przedszkola.	Sztuka promowania szkoły w ponadlokalnym środowisku; Jak stworzyć i przygotować materiał do krótkiej prezentacji filmowej, która reklamuje szkołę; Co podpowiedzieć rodzicom jakich wskazówek im można udzielić, by oni także motywowali dziecko do nauki; Motywowanie uczniów, promowanie wartości edukacji- z wykorzystaniem technik twórczych.	Rola szkoły profesjonalnie promującej wartość edukacji; Skuteczne formy promujące działalność szkoły w środowisku; Wypracowanie szkolnego planu promocji placówki; Formy promowania sukcesów uczniów wewnątrz szkoły oraz w środowisku; Kampania wizerunkowo-medialna szkoły	Formy promowania szkoły i ich skuteczność; Budowanie pozytywnego wizerunku szkoły i tożsamości szkoły; Motywowanie uczniów do nauki . Promowanie wartości edukacji wśród uczniów; Zapoznanie z istotą promowania edukacji oraz sposoby kształtowania postawy uczenia się przez całe życie.

Szkoły, w obszarze „Szkoła promuje wartość edukacji”, najczęściej stosowały warsztaty oraz konsultacje grupowe. Należy jednak wziąć pod uwagę zbyt małe liczebności, które uniemożliwiają wyciągnięcie jednoznacznych wniosków.

Tabela 44 Stosowanie poszczególnych metod i form pracy. N=136 powiatów.

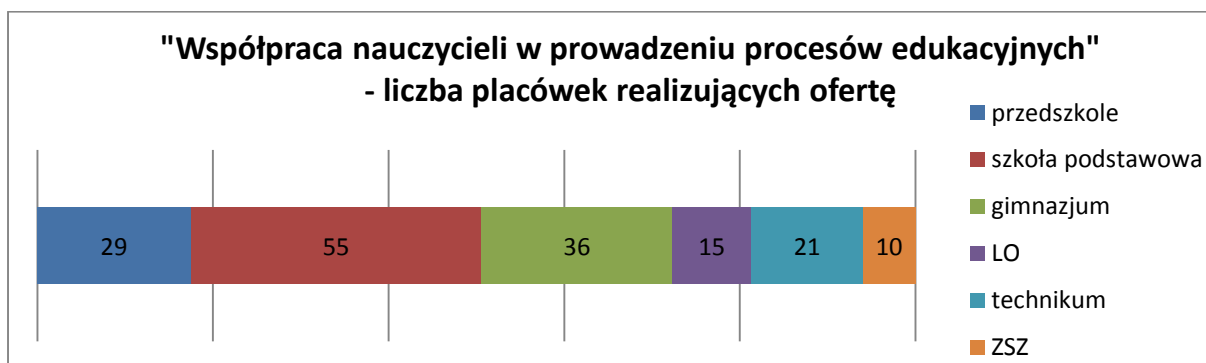
	Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Liceum Ogólnokształcące	Technikum	Zasadnicza szkoła zawodowa
warsztat	5	6	13	12	10	5
szkolenie	3	4	2	3	2	1
konsultacje	0	0	0	0	1	0
konsultacje indywidualne	1	2	6	6	8	4
konsultacje grupowe	2	2	6	10	6	3

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

wykład	1	3	4	7	4	0
spotkanie grupowe	1	1	1	2	3	2
spotkanie coachingowe	0	0	0	2	0	0
diagnoza potrzeb	0	0	0	0	0	0
konsultacje z ekspertem	0	2	3	0	2	0
doradztwo	0	0	0	0	0	0

Oferta: Współpraca nauczycieli w prowadzeniu procesów edukacyjnych

Obie oferty dotyczące współpracy nauczycieli⁶ zostały wybrane przez podobną liczbę placówek. „Współpraca nauczycieli w prowadzeniu procesów edukacyjnych” jest realizowana przez 166 placówek ze wszystkich etapów edukacyjnych.

Wykres 20 Realizacja oferty „Współpraca nauczycieli w prowadzeniu procesów edukacyjnych” przez poszczególne typy placówek, łączna liczba przedszkoli i szkół realizujących ofertę = 166. źródło: opracowanie własne na podstawie danych nadesłanych przez beneficjentów.

Tytuł Rocznej Planu Wspomagania

Sformułowane przez przedszkola i szkoły tytuły rocznych planów wspomagania pozostają na poziomie ogólnych haseł „współpracy”, „różnych obszarów działalności placówki”, etc. Dwa bardziej konkretne tematy to realizowany w szkole podstawowej: „Nabywanie wiedzy i umiejętności z zakresu efektywnej komunikacji interpersonalnej m.in. umiejętności komunikacyjnych, asertywności, udzielania i przyjmowania informacji zwrotnej.- Wykorzystanie nowych technik pracy zespołowej w projektowaniu procesów edukacyjnych” i w technikum: „Efektywna organizacja pracy zespołów nauczycielskich na podstawie organizacji egzaminów zewnętrznych”.

Zakres tematyczny i formy doskonalenia

Zakres tematyczny poszczególnych działań w ramach RPW dotyczył m.in.:

⁶ „Współpraca nauczycieli w prowadzeniu procesów edukacyjnych” i „Efektywna organizacja pracy zespołów nauczycielskich”.

Tabela 45. Przykładowy zakres tematyczny

Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Nowatorskie metody pracy ze szczególnym uwzględnieniem metody projektów wykorzystywane do realizacji poszczególnych edukacji w ramach podstawy programowej wychowania przedszkolnego; Efektywna komunikacja interpersonalna – asertywność, bariery komunikacyjne, komunikaty Ja; Zbudujmy pozytywną atmosferę w zespole nauczycielskim	Podstawy efektywnej komunikacji, udzielanie konstruktywnej informacji zwrotnej oraz pracy zespołowej. Budowanie zespołów – planowanie, organizowanie i dokumentowanie pracy zespołów nauczycielskich. Co oznacza współpraca i współdziałanie nauczycieli w zespołach? – racjonalizacja pracy rady pedagogicznej. Zespołowe realizowanie zadań edukacyjnych oraz programowanie bieżącej i sumującej oceny efektów uzyskiwanych w pracy z uczniami; Trening komunikacji interpersonalnej	Opracowanie narzędzi do systemowego monitorowania osiągnięć uczniów w szkole; Poszerzenie kompetencji nauczycieli i pozyskanie przez nauczycieli wiedzy do wypracowania rozwiązań umożliwiających budowę podstaw pracy zespołowej oraz rozwinięcie kompetencji w zakresie komunikacji interpersonalnej; Budowanie zespołu – tworzenie kultury pracy zespołami; Kultura pracy zespołowej w zakresie procesów edukacyjnych. Podstawy efektywnej komunikacji.	Rola i znaczenie komunikacji interpersonalnej w budowaniu więzi i pracy zespołowej nauczycieli; Współpraca nauczycieli w prowadzeniu procesów edukacyjnych; Techniki relaksacyjne

Szkoły, w analizowanym obszarze, jako formy doskonalenia, najczęściej stosowały:

- Warsztat
- Wykład
- Konsultacje grupowe
- Konsultacje indywidualne

Tabela 46 Stosowanie poszczególnych metod i form pracy. N=136 powiatów.

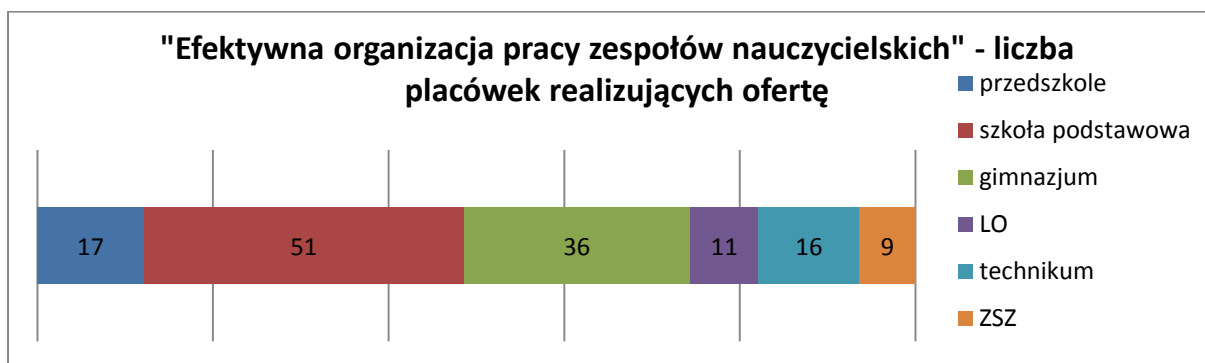
	Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Liceum Ogólnokształcące	Technikum	Zasadnicza szkoła zawodowa
warsztat	11	31	24	5	9	4
szkolenie	3	6	5	1	0	1
konsultacje	4	4	4	0	0	0
konsultacje indywidualne	6	14	8	4	4	1
konsultacje grupowe	5	13	10	2	4	2

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

wykład	4	11	13	1	2	1
spotkanie grupowe	2	3	1	0	0	0
spotkanie coachingowe	0	0	0	0	0	0
diagnoza potrzeb	0	0	0	0	0	0
konsultacje z ekspertem	0	1	0	0	0	0
doradztwo	0	0	1	0	0	0

Oferta: Efektywna organizacja pracy zespołów nauczycielskich

Druga oferta dotycząca współpracy nauczycieli została wybrana nie tylko jak już wspomniano przez podobną liczbę placówek co pierwsza, ale również struktura udziału poszczególnych ich typów jest bardzo podobna.

Wykres 21 Realizacja oferty „Efektywna organizacja pracy zespołów nauczycielskich” przez poszczególne typy placówek, łączna liczba przedszkoli i szkół realizujących ofertę = 140. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych nadesłanych przez beneficjentów.

Tytuł Roczne Planu Wspomagania

Dla tej oferty placówki częściej doprecyzowują/formułują temat rocznych planów wspomagania. Ich tematyka koncentruje się na wskazaniu konkretnych kompetencji przydatnych w pracy zespołowej: np. „Poszerzenie przez nauczycieli kompetencji w zakresie wiedzy dotyczącej doskonalenia budowania zespołu, komunikacji w zespole oraz pracy zespołowej przy tworzeniu procesów edukacyjnych i ich wspólnego analizowania”[GIM], ale również na konkretnym celu jakim jest sprawna organizacja procesów edukacyjnych: „Współpraca nauczycieli w prowadzeniu procesów edukacyjnych, tj. diagnozy mocnych i słabych stron szkoły i wytyczanie zadań w odpowiedzi na słabe strony. [LO].

Na podstawie analizy dwóch ofert dotyczących współpracy nauczycieli można stwierdzić, że nie występują między ich zakresem tematycznym znaczące różnice i dla obu z nich placówki podejmują podobne działania. Warto zatem rozważyć kompilację tych dwóch ofert ORE w celu większej przejrzystości oferty wspomagania.

Zakres tematyczny i formy doskonalenia

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Zakres tematyczny poszczególnych działań w ramach RPW dotyczył m.in.:

Tabela 47. Przykładowy zakres tematyczny

Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Funkcjonowanie i dokumentowanie pracy zespołów nauczycielskich w świetle prawa oświatowego; Organizacja i efektywne funkcjonowanie zespołów nauczycielskich; Rozwijanie umiejętności współpracy i współdziałania; Asertywna komunikacja na poziomie nauczyciel-nauczyciel oraz nauczyciel-rodzic.	Radzenie sobie ze stresem oraz umiejętności konstruktywnego rozwiązywania konfliktów; Integracja zespołu nauczycieli; Spójność wychowawcza w szkole; Konstruktywne rozwiązywanie konfliktów - sposoby ich rozwiązywania, mediacje. Asertywność-sztuka, czy wyzwanie?; Określenie warunków i zasad dobrej współpracy w zespole nauczycielskim; Problemy w zespole. Jak radzić sobie ze stresem oraz konstruktywnie rozwiązywać konflikty.	Komunikacja empatyczna; Rozwiązywanie konfliktów – negocjacje i mediacje w szkole; Przepływ informacji w relacjach dyrektor – nauczyciele, nauczyciele-dyrektor, nauczyciel-nauczyciel; Rozwijanie umiejętności komunikacyjnych w zespołach nauczycielskich i między zespołami nauczycieli; Szkolenie i warsztaty radzenia sobie ze stresem oraz konstruktywnego rozwiązywania konfliktów	Zbudujmy pozytywną atmosferę w gronie pedagogicznym; Trudne sytuacje interpersonalne; Komunikacja empatyczna; Metody pracy zespołowej rady pedagogicznej; Zasady powoływania zespołów nauczycielskich, przydział zadań, planowanie pracy.

Szkoły najczęściej stosowały następujące formy doskonalenia:

- Warsztat
- Wykład
- Konsultacje grupowe
- Konsultacje indywidualne

Tabela 48 Stosowanie poszczególnych metod i form pracy. N=136 powiatów.

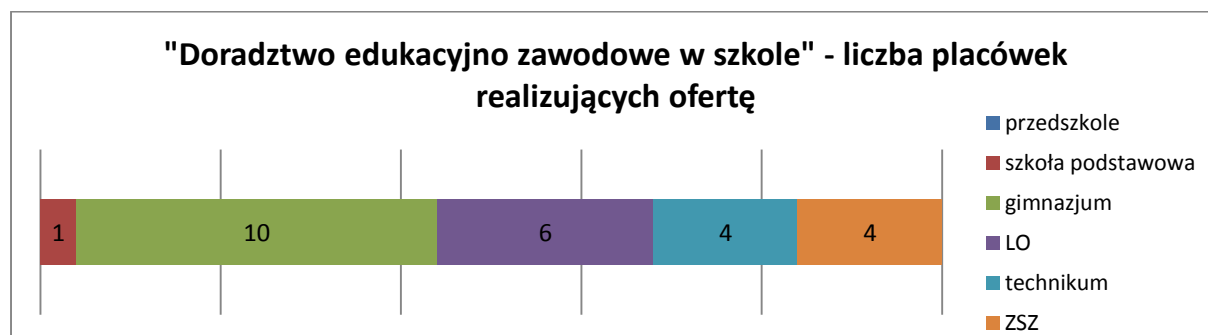
	Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Liceum Ogólnokształcące	Technikum	Zasadnicza szkoła zawodowa
warsztat	13	22	22	7	12	8
szkolenie	3	9	8	3	4	2
konsultacje	1	2	4	1	3	2
konsultacje indywidualne	5	13	9	6	5	2

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

konsultacje grupowe	5	12	9	6	4	3
wykład	6	11	10	4	5	1
spotkanie grupowe	1	6	4	2	2	1
spotkanie coachingowe	0	1	3	0	0	0
diagnoza potrzeb	0	0	0	0	1	0
konsultacje z ekspertem	0	2	1	0	0	0
doradztwo	0	0	0	0	0	1

Oferta: Doradztwo edukacyjno-zawodowe w szkole

Ta kierowana do szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych⁷ oferta cieszy się małym zainteresowaniem – skorzystało z niej 25 placówek (w tym 1 szkoła podstawowa).

Wykres 22 Realizacja oferty „Doradztwo edukacyjno-zawodowe w szkole” przez poszczególne typy placówek, łączna liczba przedszkoli i szkół realizujących ofertę = 25. źródło: opracowanie własne na podstawie danych nadesłanych przez beneficjentów.

Tytuł Roczego Planu Wspomagania

Tylko jedna placówka – technikum sformułowała własny tytuł RPW w tym obszarze: „Nabycie wiedzy i umiejętności w zakresie budowania wewnątrzszkolnego systemu doradztwa edukacyjno-zawodowego w szkole”.

Zakres tematyczny i formy doskonalenia

Zakres tematyczny poszczególnych działań w ramach RPW dotyczył m.in.:

⁷ http://www.ore.edu.pl/strona-ore/index.php?option=com_phocadownload&view=category&id=132:oferty-doskonalenia&Itemid=1017

Tabela 49. Przykładowy zakres tematyczny

Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Rola i zadania wewnątrzszkolnego systemu doradztwa edukacyjno-zawodowego; Rozpoznawanie potrzeb i diagnozowanie możliwości uczniów we zakresie doradztwa zawodowego.	Jak planować i organizować system doradztwa zawodowego w szkole?; Kompetencje doradcze nauczycieli – metody pracy, ogólnodostępne narzędzia w zakresie doradztwa zawodowego; Grupowe poradnictwo zawodowe w szkole; Rozpoznawanie potrzeb i diagnozowanie możliwości uczniów w kontekście doradztwa zawodowego.	Zadania wychowawcy ze szczególnym uwzględnieniem doradztwa edukacyjno – zawodowego; Poradnictwo edukacyjno - zawodowe. Metody pracy; Czym jest doradztwo edukacyjno-zawodowe?; WSD- opracowanie procedur.

Obszar „Doradztwo edukacyjno-zawodowe w szkole” wybrało mało szkół, a tym samym, na podstawie niewielkich liczebności, nieuprawnione jest wyciąganie wniosków na temat form doskonalenia. Liczebności przedstawiają się następująco:

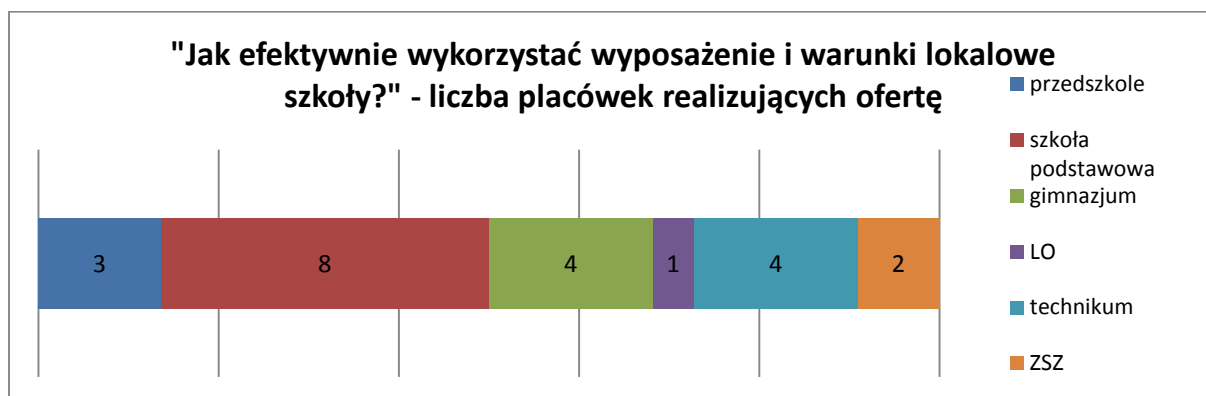
Tabela 50 Stosowanie poszczególnych metod i form pracy. N=136 powiatów.

	Przedszkol e	Szkoła podstawow a	Gimnazju m	Liceum Ogólnokształcą ce	Techniku m	Zasadnicz a szkoła zawodowa
warsztat	0	2	6	3	2	3
szkolenie	0	0	1	0	0	2
konsultacje	0	0	0	0	0	0
konsultacje indywidualne	0	0	2	1	1	2
konsultacje grupowe	0	0	3	3	1	1
wykład	0	1	2	1	0	0
spotkanie grupowe	0	0	0	0	0	0
spotkanie coachingowe	0	0	1	1	1	0
diagnoza potrzeb	0	0	0	0	0	0
konsultacje z ekspertem	0	0	0	0	0	1
doradztwo	0	0	1	0	0	0

Oferta: Jak efektywnie wykorzystać warunki lokalowe i wyposażenie szkoły?

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Wśród placówek, które zdecydowały się na realizację tej oferty były wszystkie ich typy. Jednak cała grupa jest niewielka i liczy 22 przedszkola i szkoły.

Wykres 23 Realizacja oferty „Jak efektywnie wykorzystać wyposażenie i warunki lokalowe szkoły?” przez poszczególne typy placówek, łączna liczba przedszkoli i szkół realizujących ofertę = 22. Źródło: opracowanie własne na podstawie danych nadesłanych przez beneficjentów.

Tytuł Rocznej Planu Wspomagania

Dwa autorskie tytuły RPW wskazują na kwestie pozyskiwania środków zewnętrznych: „Sposoby oraz źródła pozyskiwania środków zewnętrznych”[SP] oraz na szereg działań mających na celu wyposażenie technikum w sprzęt egzaminacyjny: „Wyposażenie szkoły w niezbędny sprzęt do przeprowadzania teoretycznego egzaminu zawodowego w wersji elektronicznej”,
- „ Procedury przeprowadzania egzaminów praktycznych: a) z użyciem komputera, b) z udziałem egzaminatora.”- zawodowych „Organizacja stanowisk egzaminacyjnych w wersji elektronicznej i procedury przeprowadzania egzaminu,, - wyjazd studyjny do ośrodka (szkoły), w której przeprowadzane są egzaminy w wersji komputerowe [TECHN]

Zakres tematyczny i formy doskonalenia

Zakres tematyczny poszczególnych działań w ramach RPW dotyczył m.in.:

Tabela 51. Przykładowy zakres tematyczny

Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Edukacja przez zabawę z wykorzystaniem istniejących warunków lokalowych i zasobów dydaktycznych; Sposoby pozyskiwania środków finansowych, sponsorów, doskonalenie współpracy z organem prowadzącym	Stosowanie i korzystanie z alternatywnych pomocy dydaktycznych w procesie edukacyjnym; Jak efektywnie wykorzystać wyposażenie i warunki lokalowe szkoły - doskonalenie procesu kształcenia w oparciu o	Sposoby wykorzystania środków audiowizualnych w pracy dydaktycznej, ze szczególnym uwzględnieniem multimediiów; przybliżenie podstawowych pojęć w zakresie funduszy	Jak efektywnie wykorzystać wyposażenie i warunki lokalowe szkoły; Wstępne rozpoznanie możliwości modernizacji warunków lokalowych i wyposażenia szkoły przez zespół ds. planu modernizacji;

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

	wykorzystanie pomocy multimedialnych i dydaktycznych; Wykorzystanie wyposażenia i bazy lokalowej szkoły w pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych	unijnych (m.in. czym jest innowacja, kwalifikowalność, cross financing); zasady konstruowania wniosków o dofinansowanie; Jak efektywnie wykorzystać wyposażenie i warunki lokalowe?	Wspomaganie działań nauczycieli - wymiana dobrych praktyk.
--	---	---	--

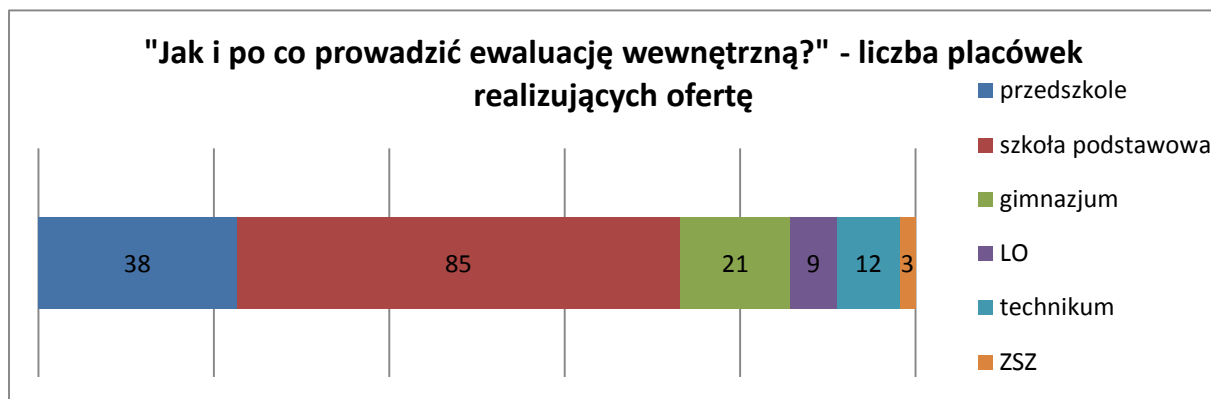
Obszar „Jak efektywnie wykorzystać warunki lokalowe i wyposażenie szkoły” wybrało mało szkół, a tym samym, na podstawie niewielkich liczebności, nieuprawnione jest wyciąganie wniosków na temat forma doskonalenia. Liczebności przedstawiają się następująco:

Tabela 52 Stosowanie poszczególnych metod i form pracy. N=136 powiatów.

	Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Liceum Ogólnokształcące	Technikum	Zasadnicza szkoła zawodowa
warsztat	2	4	2	1	5	2
szkolenie	1	2	1	0	1	0
konsultacje	0	0	1	0	0	0
konsultacje indywidualne	2	2	0	1	2	2
konsultacje grupowe	0	3	2	0	2	2
wykład	0	3	2	2	4	1
spotkanie grupowe	0	0	0	0	0	0
spotkanie coachingowe	0	0	1	0	0	0
diagnoza potrzeb	0	0	0	0	0	0
konsultacje z ekspertem	0	0	0	1	0	0
doradztwo	0	0	0	0	0	0

 Oferta: Jak i po co prowadzić ewaluację wewnętrzną?

168 przedszkoli i szkół zdecydowało się na realizację oferty „Jak i po co prowadzić ewaluację wewnętrzną?”. Potrzeby w tym zakresie mają przede wszystkim szkoły podstawowe – stanowią połowę wszystkich realizatorów. Drugą co do liczebności grupą są przedszkola (23%, 38 przedszkoli), a trzecią gimnazja (13%, 21 szkół). Zdecydowanie mniejszym zainteresowaniem cieszy się ta tematyka w szkołach ponadgimnazjalnych.

Wykres 24 Realizacja oferty „Jak i po co prowadzić ewaluację wewnętrzną?” przez poszczególne typy placówek, Łączna liczba przedszkoli i szkół realizujących ofertę = 168. źródło: opracowanie własne na podstawie danych nadesłanych przez beneficjentów.

Tytuł Rocznego Planu Wspomagania

W tematyce RPW formułowanych przez placówki pojawia się kwestia realizacji wymagań państwa wobec przedszkoli i szkół („Ewaluacja wewnętrzna jako proces rozwoju przedszkola, analiza wymagań państwa wobec przedszkoli”), pracy nad przygotowaniem projektu badania („Tworzenie projektów ewaluacyjnych oraz prowadzenie ewaluacji wewnętrznej”) ale też tworzeniem narzędzi i interpretacji danych („Ewaluacja wewnętrzna jako proces rozwoju szkoły”, „Jak zaprojektować i przeprowadzić ewaluację wewnętrzną?”, Udział nauczycieli w konsultacjach w zakresie: prawidłowości opracowywania narzędzi badawczych, opracowywania i interpretacji zebranych danych [TECH, ZSZ]). W przedszkolu, szkole podstawowej i gimnazjum w temacie pojawił się również cel związany ze zwiększaniem zaangażowania nauczycieli w proces ewaluacji („Zwiększenie zaangażowania nauczycieli w diagnozowanie potrzeb placówki i planowanie jej rozwoju” [P]).

Zakres tematyczny i formy doskonalenia

Zakres tematyczny poszczególnych działań w ramach RPW dotyczył m.in.:

Tabela 53. Przykładowy zakres tematyczny

Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Ewaluacja wewnętrzna jako sposób badania pracy przedszkola; Metodologia badań; Opracowanie planu ewaluacji wewnętrznej	Opracowanie planu ewaluacji wewnętrznej na podstawie wybranego tematu; Ewaluacja wewnętrzna jako sposób badania pracy szkoły;	Narzędzia ewaluacji: ankieta, kwestionariusz wywiadu, arkusz obserwacji, analiza dokumentów; Alternatywne narzędzia ewaluacji. Ewaluacja metodą profilu szkoły;	Ewaluacja wewnętrzna jako sposób badania pracy szkoły; Ewaluacja w kontekście rozporządzenia o nadzorze pedagogicznym;

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

placówki na podstawie wybranego tematu; Opracowanie narzędzi badawczych do przeprowadzenia ewaluacji	Analiza dokumentów prawnych dotyczących ewaluacji, założeń i celowości; Wyniki ewaluacji wew. a jakość pracy zespołu i jakość pracy nauczyciela	Projektowanie działań na bazie wniosków z ewaluacji; Ewaluacja, formy realizacji oraz jej funkcja procesie rozwoju szkoły.	Ewaluacja wybranego obszaru pracy. Tworzenie projektu ewaluacyjnego wybranego obszaru pracy szkoły; Metody, narzędzia i procedury tworzenia projektu ewaluacji wewnętrznej.
---	--	---	--

Szkoły najczęściej korzystały z takich form doskonalenia jak:

- Warsztat
- Konsultacje grupowe
- Wykład
- Konsultacje indywidualne.

Tabela 54 Stosowanie poszczególnych metod i form pracy. N=136 powiatów.

	Przedszkol e	Szkoła podstawow a	Gimnazju m	Liceum Ogólnokształcąc e	Techniku m	Zasadnicz a szkoła zawodowa
warsztat	27	34	12	8	6	3
szkolenie	7	11	4	3	3	2
konsultacje	8	2	1	0	1	0
konsultacje indywidualn e	6	15	5	3	3	2
konsultacje grupowe	11	22	7	5	5	2
wykład	12	20	5	5	4	1
spotkanie grupowe	5	3	2	1	2	1
spotkanie coachingowe	1	1	1	0	0	0
diagnoza potrzeb	0	1	0	0	0	0
konsultacje z ekspertem	0	1	0	1	0	0
doradztwo	0	1	0	0	0	0

Oferta: Pierwszy/drugi rok pracy dyrektora szkoły

Oferta „Pierwszy/drugi rok pracy dyrektora szkoły” jest najrzadziej wybieraną ofertą doskonalenia. Zdecydowało się na nią 7 placówek, wśród nich nie ma żadnej szkoły ponadgimnazjalnej.

Wykres 25 Realizacja oferty „Pierwszy/drugi rok pracy dyrektora szkoły” przez poszczególne typy placówek, łączna liczba przedszkoli i szkół realizujących ofertę = 7. źródło: opracowanie własne na podstawie danych nadesłanych przez beneficjentów.

Tytuł Roczного Planu Wspomagania

Żadna z realizujących ofertę placówek nie sformułowała autorskiego tytułu rocznego planu wspomagania.

Zakres tematyczny i formy doskonalenia

Zakres tematyczny poszczególnych działań w ramach RPW dotyczył m.in.:

Tabela 55. Przykładowy zakres tematyczny

Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum
Praktyczne wykorzystanie wiedzy na temat zarządzania przedszkolem z uwzględnieniem przepisów prawa; Zarządzanie placówką oświatową, analiza dokumentacji przedszkola	Tworzenie niezbędnej dla placówki dokumentacji. Organizacja sprawnej działalności szkoły zgodnie z warunkami, potrzebami oraz obowiązującym prawem; Budowa relacji z organem prowadzącym i nadzorem pedagogicznym; Sposoby rozwiązywania konfliktów, radzenia sobie z emocjami i stresem oraz przekazywania i przyjmowania informacji	Prawo oświatowe; Nauczyciel-rodzic-uczeń w świetle prawa; Trening interpersonalny, asertywność, rodzic-nauczyciel

Obszar „Pierwszy/drugi rok pracy dyrektora szkoły” wybrało niewiele szkół, a tym samym, na podstawie zbyt małych liczebności, nieuprawnione jest wyciąganie wniosków na temat forma doskonalenia. Liczebności przedstawiają się następująco:

Tabela 56 Stosowanie poszczególnych metod i form pracy. N=136 powiatów.

	Przedszkole	Szkoła podstawowa	Gimnazjum
warsztat	1	2	1
szkolenie	1	2	0
konsultacje	0	0	0

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

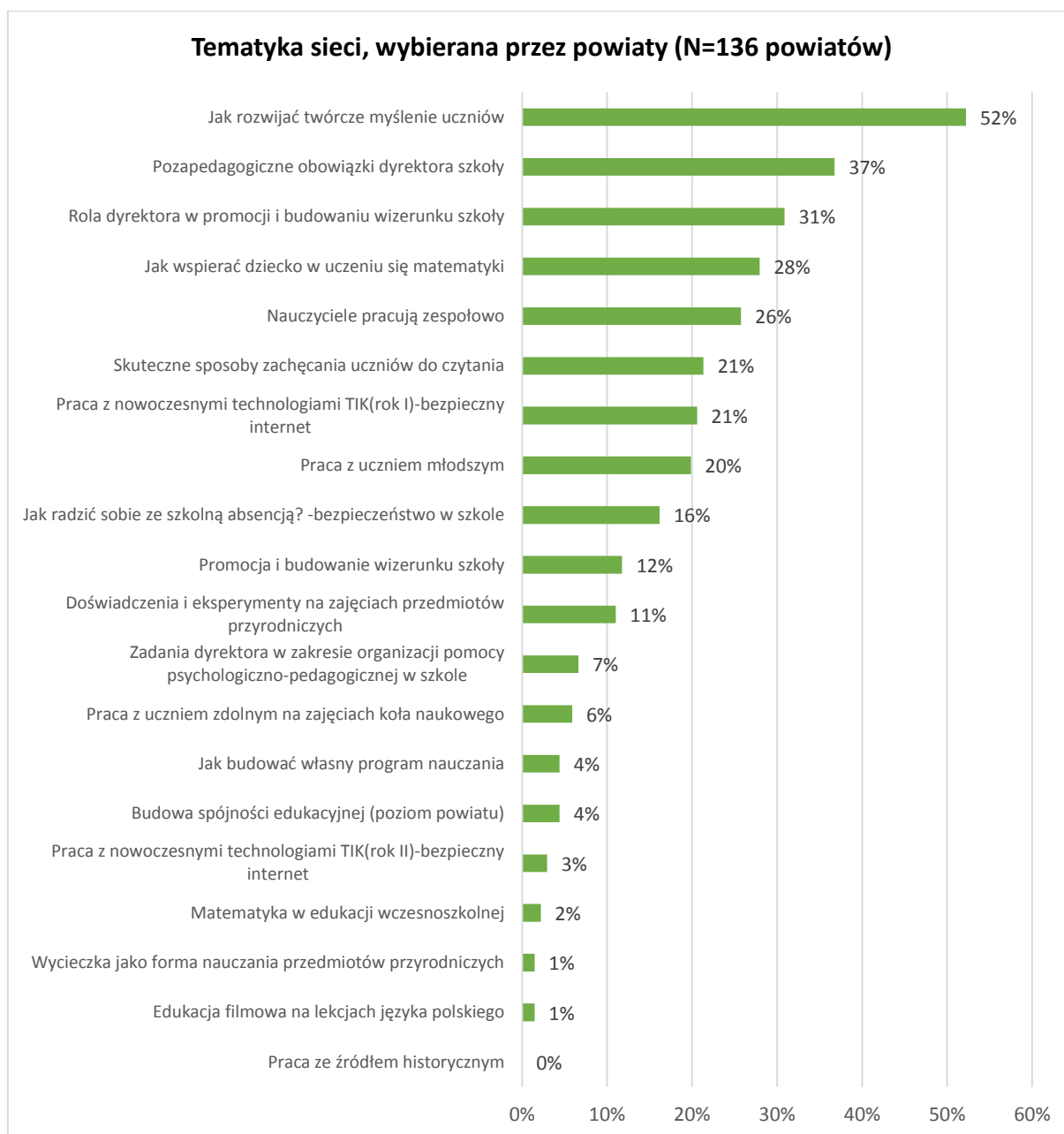
konsultacje indywidualne	0	1	0
konsultacje grupowe	0	1	1
wykład	1	1	1
spotkanie grupowe	0	0	0
spotkanie coachingowe	0	0	0
diagnoza potrzeb	0	0	0
konsultacje z ekspertem	0	0	0
doradztwo	0	0	0

Prowadzenie sieci współpracy i samokształcenia przez powiat dla nauczycieli i dyrektorów szkół/przedszkoli

Wybrana przez powiaty tematyka spotkań sieci współpracy i samokształcenia z tematyki określonej w katalogu ORE

W **136** powiatach zawiązano **547 sieci** – średnia liczba sieci w powiecie wynosi **4,02**. Najczęściej tematyka zawiązyanych sieci dotyczyła następujących tematów:

- Jak rozwijać twórcze myślenie uczniów
- Pozapedagogiczne obowiązki dyrektora szkoły
- Rola dyrektora szkoły w promocji i budowaniu wizerunku szkoły

Wykres 26. Tematyka sieci wybierana w powiatach. N=136 powiatów.

Tematy sieci można podzielić na 3 główne typy⁸:

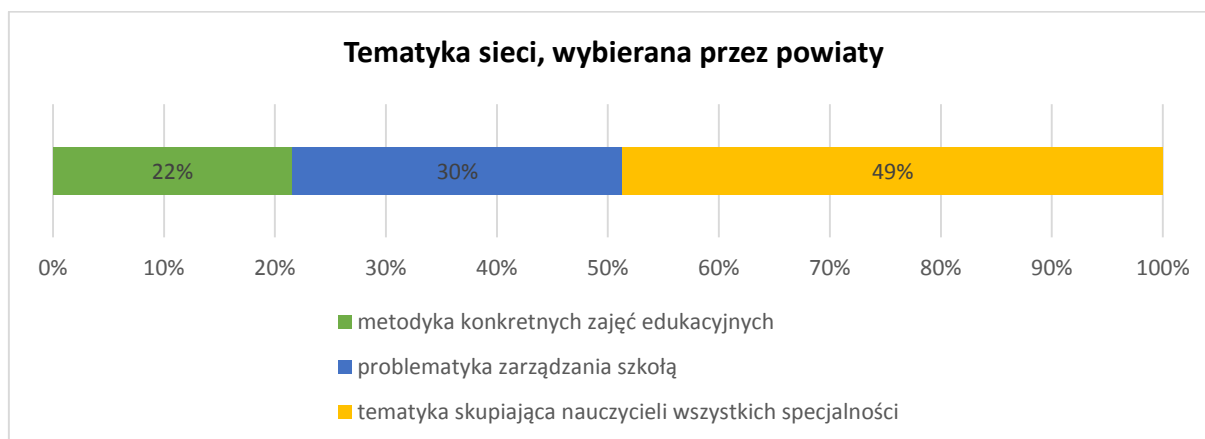
- **Problematyka zarządzania szkołą**
 - Rola dyrektora w promocji i budowaniu wizerunku szkoły
 - Budowa spójności edukacyjnej (poziom powiatu)
 - Zadania dyrektora w zakresie organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkole
 - Pozapedagogiczne obowiązki dyrektora szkoły

⁸ Zob. Nowy system doskonalenia nauczycieli – podstawowe założenia i organizacja

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

- Promocja i budowanie wizerunku szkoły
- **Metodyka konkretnych zajęć edukacyjnych**
 - Edukacja filmowa na lekcjach języka polskiego
 - Skuteczne sposoby zachęcania uczniów do czytania
 - Doświadczenia i eksperymenty na zajęciach przedmiotów przyrodniczych
 - Wycieczka jako forma nauczania przedmiotów przyrodniczych
 - Matematyka w edukacji wczesnoszkolnej
 - Jak wspierać dziecko w uczeniu się matematyki
 - Praca ze źródłem historycznym
- **Tematyka, z jaką spotykają się nauczyciele wszystkich specjalności**
 - Praca z uczniem młodszym
 - Jak rozwijać twórcze myślenie uczniów
 - Praca z uczniem zdolnym na zajęciach koła naukowego
 - Jak budować własny program nauczania
 - Nauczyciele pracują zespołowo
 - Jak radzić sobie ze szkolną absencją? -bezpieczeństwo w szkole
 - Praca z nowoczesnymi technologiami TIK

Niemal połowa wszystkich sieci o tematyce wybranej z katalogu ORE to sieci poruszające tematy skupiające nauczycieli wszystkich specjalności. Niemal co trzecia sieć dotyczy metodyki konkretnych zajęć edukacyjnych, natomiast zagadnienia związane z zarządzaniem szkołą, skupiające dyrektorów, porusza co piąta sieć.

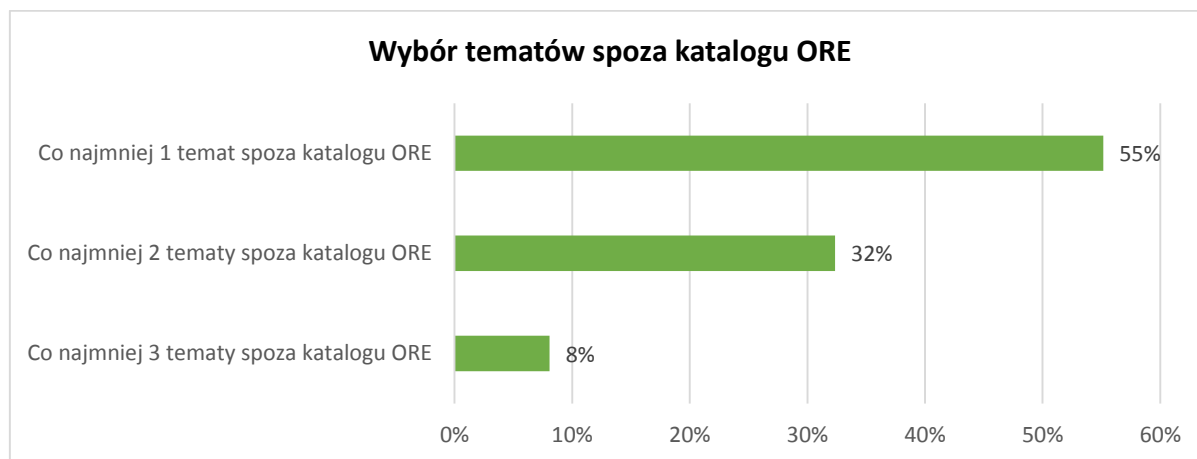
Wykres 27. Rodzaj tematyki sieci wybieranej w badanych powiatach. N=413 sieci poruszających tematykę z katalogu ORE.

Warto zauważyć, że największa część powiatów wybrała **tematy stosunkowo uniwersalne** – takie, które mogą zainteresować nauczycieli wszystkich specjalności. Pozostałe dwa typy są skierowane do **zawężonej grupy odbiorców** – konkretnych nauczycieli danych przedmiotów, wychowawców, pedagogów lub dyrektorów.

Skala i tematyka sieci prowadzonych w powiatach spoza katalogu ORE

W badanych powiatach duża część sieci zdecydowała się na poruszanie tematu spoza katalogu ORE.

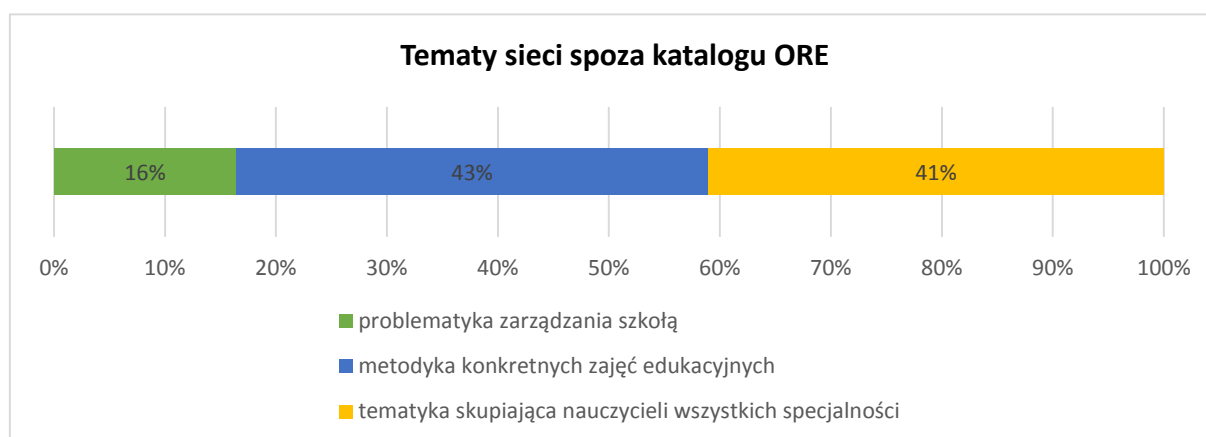
W ponad połowie powiatów (55%) wybrano przynajmniej jeden dodatkowy temat sieci spoza katalogu ORE, w co trzecim powiecie wybrano co najmniej 2 tematy spoza katalogu, a w 8% badanych powiatów przynajmniej 3 dodatkowe tematy sieci.

Wykres 28. Liczba tematów sieci wybranych spoza katalogu ORE. N=136 powiatów.

W całej próbie badanych powiatów znalazło się łącznie **134 sieci poruszających tematy spoza oferty ORE**. Sieci te stanowią więc ok. 25% wszystkich sieci zawiązanych w badanych powiatach.

Sieci, które zdecydowały się na wybór tematyki spoza katalogu ORE, najczęściej wybierały tematy specjalistyczne, skierowane do konkretnych odbiorców, czyli tematy związane z metodyką konkretnych zajęć edukacyjnych. Nieco rzadziej wybierano zagadnienia skupiające nauczycieli wszystkich specjalności, czyli tematy bardziej uniwersalne.

Wykres 29. Rodzaj tematyki sieci wybieranej przez powiaty spoza katalogu ORE. N=134 sieci poruszających tematy spoza katalogu ORE.

Wśród tematów skupiających nauczycieli różnych specjalności najczęściej pojawiają się te dotyczące **pracy z dziećmi stwarzającymi problemy wychowawcze i edukacyjne, posiadającymi specjalne**

potrzeby edukacyjne. Kilka razy tematy sieci dotyczyły również współpracy z rodzicami oraz kształtowania kreatywności.

Tabela 57. Liczba wystąpień konkretnych tematów skupiających nauczycieli wszystkich specjalności.

Lp.	Tematy sieci	Liczba wystąpień
1	Jak wspierać dziecko z problemami wychowawczymi i edukacyjnymi?	8
2	Kształcenie uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi	6
3	Współpraca z rodzicami	5
4	Kreatywność na zajęciach lekcyjnych i godzinach wychowawczych	3
5	Jak pomóc uczniowi osiągnąć sukces edukacyjny.	2
6	Jak radzić sobie z biernością uczniów ?	2
7	Jak wspierać uczenie się, twórcze myślenie, rozwijanie problemów	2
8	Postawy uczniowskie i jak je kształtować?	2
9	Projekt edukacyjny	2
10	Sposoby radzenia sobie w sytuacjach trudnych i konfliktowych	2
11	Rozpoznawanie potrzeb i indywidualizacja pracy z uczniem kluczem do jego sukcesu. Praca przy uwzględnieniu potrzeb każdego ucznia.	2
12	Zdrowie psychiczne dzieci i młodzieży	2
13	Wykorzystanie nowoczesnych technologii i komunikacji w Internecie	2
14	Przygotowanie ucznia do podjęcia decyzji w wyborze szkoły i zawodu	2
15	Budowanie właściwych relacji w szkole i przedszkolu.	1
16	Czytanie umiejętnością humanistyczną, fundamentalną w nauczaniu wszystkich przedmiotów	1
17	Funkcjonowanie ucznia w sieci.	1
18	Jak rozwijać autonomię ucznia ?	1
19	Kreatywny wychowawca - kreatywny zespół	1
20	Podnoszenie efektów kształcenia	1
21	Praca z uczniem zdolnym na poszczególnych etapach	1
22	Procesy edukacyjne – organizacja i prowadzenie działań wychowawczych	1
23	Wykorzystanie potencjału ucznia — motywowanie ucznia z zastosowaniem metod aktywizujących	1
24	Ścieżki kariery uczniów	1
25	Techniki uczenia się i metody motywujące do nauki	1
26	Nowoczesna biblioteka	1
27	Wychowanie i kształcenie we współczesnej szkole	1
28	Od wiedzy teoretycznej do umiejętności nauczyciela i ucznia	1

W obszarze metodyki konkretnych zajęć edukacyjnych, bardzo często zdarza się, że **sieci nie określają ściśle tematów, którymi będą się zajmować**, a jedynie wskazują, jakie typy nauczycieli/pracowników będą wchodzić w ich skład. Najczęściej powstawały sieci wychowawców oraz pedagogów i psychologów szkolnych, a także sieci zajmujące się tematyką pomocy pedagogiczno-psychologicznej i edukacji medialnej.

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Tabela 58 Liczba wystąpień tematów dotyczących metodyki konkretnych zajęć edukacyjnych.

Lp.	Tematy sieci	Liczba wystąpień
1	Sieć wychowawców	7
2	Pomoc psychologiczno-pedagogiczna	6
3	Edukacja filmowa i artystyczna/medialna	5
4	Sieć pedagogów i psychologów szkolnych	5
5	Sieć humanistów	4
6	Sieć nauczycieli przedmiotów ścisłych	3
7	Wspieranie pracy nauczycieli języków obcych w edukacji wczesnoszkolnej	2
8	Jak wspierać dziecko w uczeniu się języków obcych?	2
9	Sieć współpracy i samokształcenia nauczycieli przedszkoli i edukacji wczesnoszkolnej	2
10	Przygotowanie dziecka do szkoły. Skuteczne metody pracy z dzieckiem sześciolatkiem w szkole.	2
11	Jak poprawić efektywność nauczania przedmiotów ścisłych i przyrodniczych	1
12	Kompetencje językowe	1
13	Multimedia na lekcjach przedmiotów humanistycznych.	1
14	Polonistyka szkolna wobec wyzwań współczesnej edukacji	1
15	Praca z uczniem młodszym w przedszkolu i szkole w kontekście rozpoznawania ryzyka dysleksji rozwojowej.	1
16	Praca z uczniem ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w przedszkolu.	1
17	Rozwijanie inteligencji emocjonalnej u dzieci w wieku przedszkolnym.	1
18	Skuteczne sposoby zachęcania uczniów do czytania	1
19	Rozwijanie kompetencji kluczowych z wykorzystaniem nauk przyrodniczych	1
20	Interdyscyplinarność w nauczaniu przedmiotów matematyczno-przyrodniczych	1
21	Praca z dzieckiem - problemy w pracy w edukacji wczesnoszkolnej	1
22	Wspomaganie rozwoju małego dziecka	1
23	Matematyka szkolna wobec wyzwań współczesnej edukacji w kontekście rozwijania twórczego myślenia matematycznego uczniów na wszystkich poziomach edukacyjnych	1
24	Sieć logopedów szkolnych	1
25	Praca z nowoczesnymi technologiami TIK na przedmiotach matematyczno – przyrodniczych	1
26	Skuteczny wychowawca	1
27	Jak wspierać dziecko w uczeniu się matematyki?	

Tak jak w powyższym przypadku, sieci zajmujące się problematyką zarządzania szkołą często nie wskazywały konkretnych tematów, które będą poruszać. Najczęściej więc pojawiały się sieci dyrektorów.

Tabela 59. Liczba wystąpień tematów sieci zajmujących się problematyką zarządzania szkołą.

Lp.	Tematy sieci	Liczba wystąpień
1	Sieć dyrektorów	6
2	Kompetencje dyrektora	3

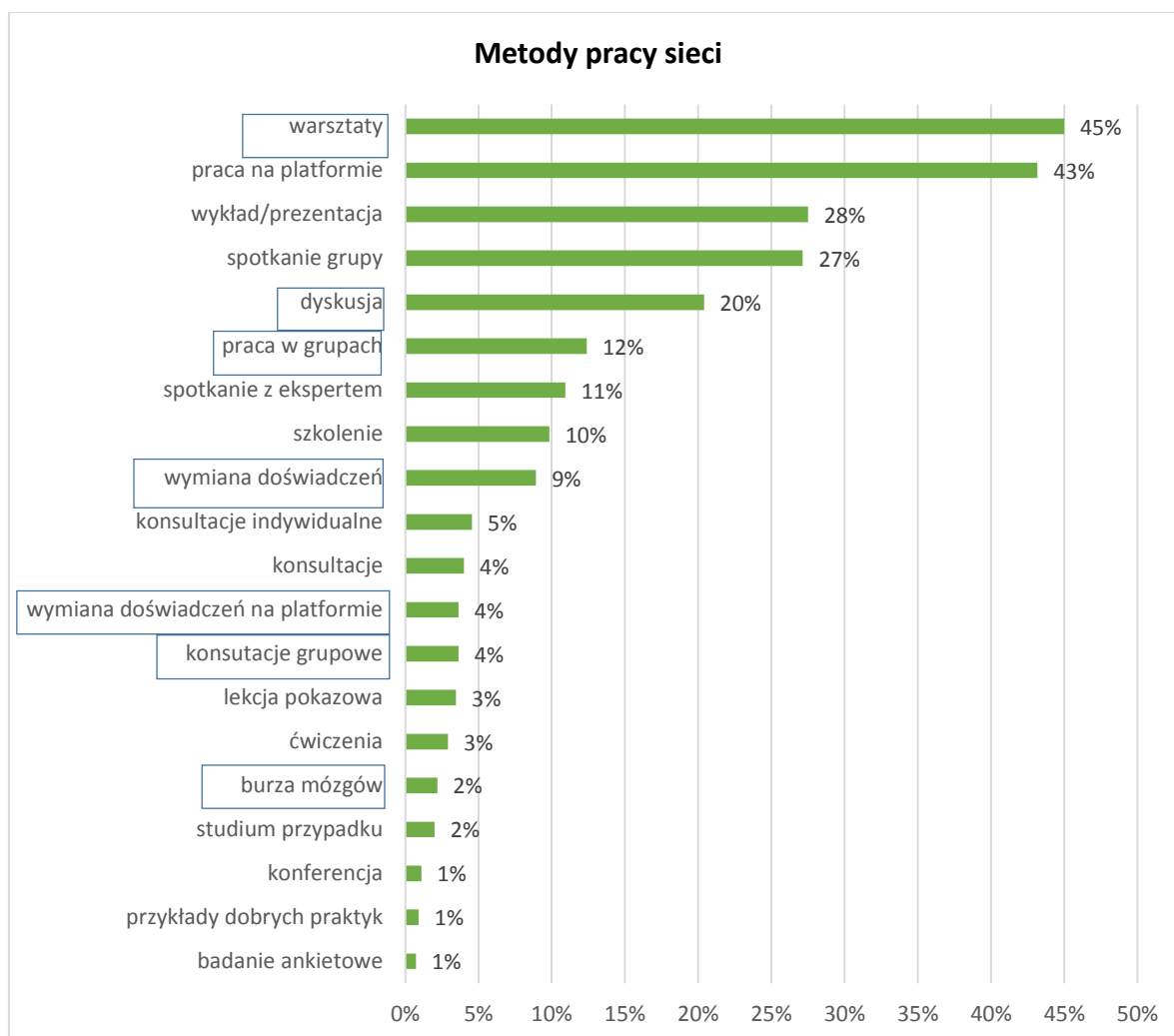
3	Prawo oświatowe i nadzór pedagogiczny w praktyce	3
4	Ewaluacja pracy szkoły - praca zespołowa nauczycieli	2
5	Bezpieczeństwo w szkole	2
6	Dyrektor jako koordynator budowania prestiżu placówki oświatowej wśród rodziców, uczniów i w szeroko pojętym środowisku lokalnym	1
7	Dyrektor szkoły kształcącej w zawodzie wobec nowych wyzwań edukacyjnych	1
8	Oferta edukacyjna w procesie budowania jakości pracy placówki	1
9	Zarządzanie placówką oświatową	1
10	Przedszkole równych szans, jako koncepcja pracy placówki (dla dyrektorów przedszkoli)	1
11	Obowiązki dyrektora	1

Realizowane formy pracy sieci, ze szczególnym uwzględnieniem udziału form opartych na współpracy i współdziałaniu

Poszczególne tematy spotkań sieci są bardzo różnorodne. Podstawą każdej sieci było spotkanie organizacyjne i ustalenie planu pracy. Bardzo często praktykowane było również spotkanie podsumowujące. Szczegółowy spis tematów spotkań znajduje się w Aneksie (zob. „Tematyka spotkań sieci”).

Z analizy wynika, że stosowano różnorodne formy pracy w sieciach. Najbardziej popularne metody pracy to **warsztaty** (45% sieci stosowało tę metodę) oraz **praca on-line** na platformie internetowej (43%).

Wśród wymienionych form pracy znajdują się również takie, które **zakładają interakcję pomiędzy uczestnikami sieci** oraz w pewnym stopniu **współpracę i współdziałanie**. Na poniższym wykresie metody te zostały oznaczone prostokątem. Wśród nich znalazła się również praca na platformie, która w dużej mierze obejmowała wymianę doświadczeń i informacji pomiędzy uczestnikami, aktywność na forum czy realizację minikonferencji w grupie. Zaznaczone metody są formami zakładającymi pewien stopień interakcji, jednak nie zawsze wiąże się ona ze współpracą. Na podstawie zebranych danych trudno jest jednoznacznie określić w jakim stopniu sieć zainicjowała współpracę pomiędzy jej uczestnikami – powiaty bardzo rzadko wspominają o takich działaniach w swoich sprawozdaniach.

Wykres 30. Metody pracy sieci. N=549 wszystkich sieci w badanych powiatach.

Na uwagę zasługuje fakt, iż wśród metod pracy znalazły się m.in. podawanie przykładów dobrych praktyk, wymiana doświadczeń czy badanie ankietowe, które zasadniczo nie są metodami pracy. Może to być wynikiem tego, że dla osób biorących udział w sieciach i samych koordynatorów taka forma spotkań i łączące się z nimi formy pracy są jeszcze czymś nowym. Podają więc w sprawozdaniach raczej wszystkie działania, które wykonywali podczas pracy, a nie tylko same formy pracy.

Na poniższym wykresie przedstawiamy dziewięć najczęściej wykorzystywanych metod pracy w konkretnych tematach sieci.

Z powodu zbyt małych liczebności i jednostkowego wskazywania na dane formy pracy, na wykresie nie zostały ujęte następujące tematy:

- Wycieczka jako forma nauczania przedmiotów przyrodniczych
- Praca ze źródłem historycznym
- Praca z nowoczesnymi technologiami TIK(rok II)-bezpieczny Internet
- Edukacja filmowa na lekcjach języka polskiego
- Matematyka w edukacji wczesnoszkolnej

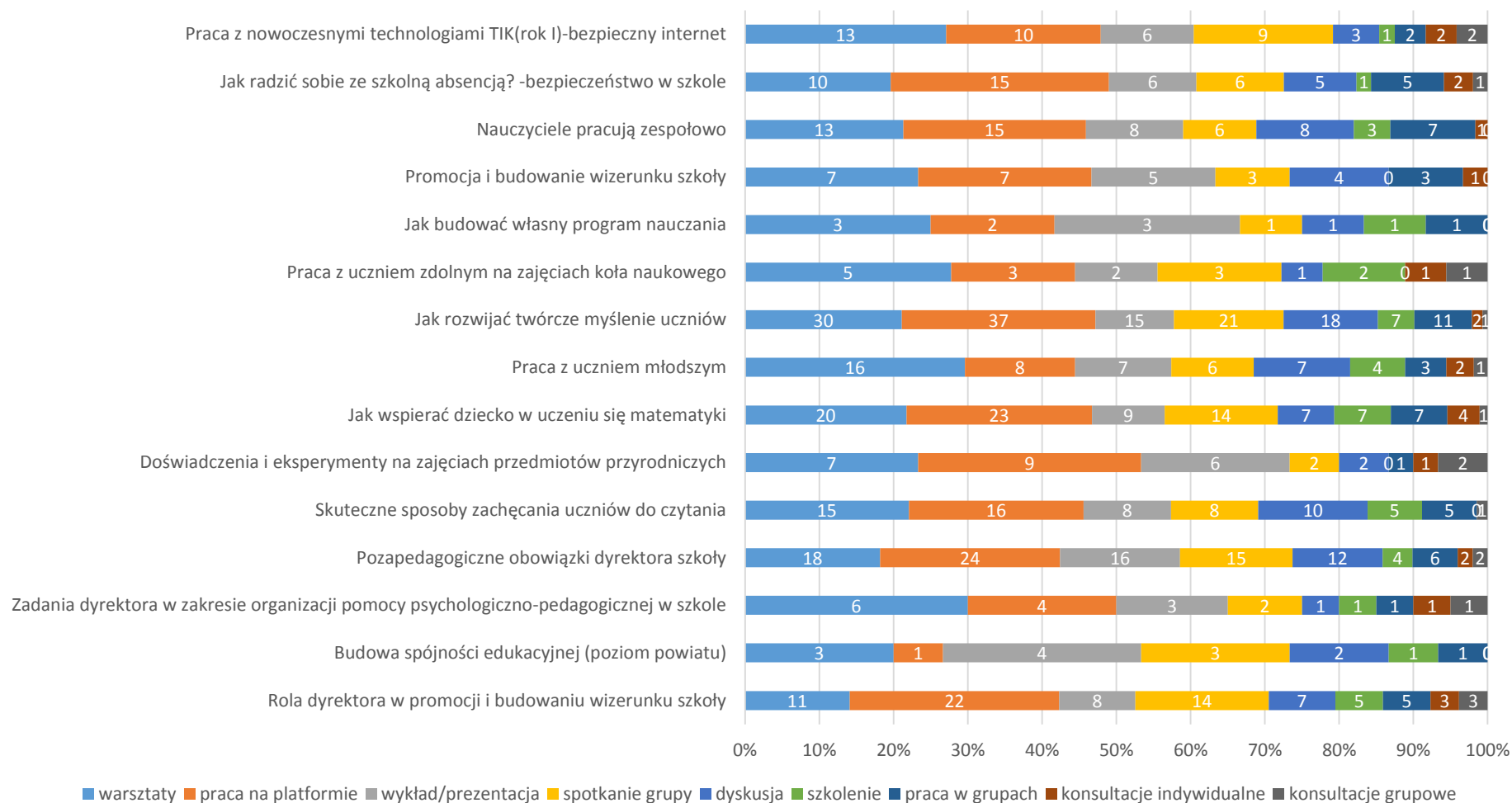
Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Należy również pamiętać, że z powodu niewielkich liczebności w konkretnych metodach lub pozostałych tematach, przedstawione dane należy traktować raczej jako orientacyjną informację o wykorzystaniu metod a nie źródło uogólnień.

Warto zauważyć, że **zakres wykorzystania konkretnych metod pracy w sieciach o różnych tematach jest stosunkowo podobny.**

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Najczęściej wykorzystywane metody pracy podczas spotkań w sieci.

Wykres 31. Najczęściej wykorzystywane metody w trakcie pracy sieci. N=549 sieci realizowanych w badanych powiatach.

Rodzaj dostrzeganych efektów pracy sieci współpracy i samokształcenia

Przedstawiciele powiatów w swoich sprawozdaniach prezentowali efekty, jakie udało się osiągnąć dzięki współpracy w sieciach. **Rozumienie efektów przez sprawozdawców było bardzo różne.** Zdarzało się, że wśród nich znalazły się takie aspekty, których obiektywnie nie można nazwać efektami pracy sieci. W poniższym zestawieniu prezentowane są wszystkie odpowiedzi powiatów.

Najczęściej, niemal w przypadku co trzeciej sieci, wymieniają oni „**widoczne” rezultaty pracy**, m.in.:

- wypracowanie materiałów przez członków sieci (27%),
- praca na platformie (zamieszczanie wpisów, materiałów, dyskusje uczestników – 13%),
- opracowanie bibliografii/netografii (spisu linków) związanej z tematyką sieci (13%),
- przygotowanie i przekazanie uczestnikom materiałów dydaktycznych przez prowadzących (9%).

Ważne jest to, że są to **materiały wytworzone**, a nieprzekazane członkom przez koordynatora czy ekspertów i są to dokumenty rzeczywiście potrzebne w szkołach, które mają szansę być wykorzystane (np. scenariusze lekcji, wzory narzędzi badawczych, wzory dokumentów dla dyrektorów).

Materialne rezultaty pracy sieci uczestnicy mają szansę wykorzystać w szkołach i dzielić się nimi ze współpracownikami. Dzięki temu praca sieci może przynieść bardziej długotrwałe efekty w postaci pogłębienia wiedzy czy wdrożenia konkretnych rozwiązań na zajęciach lekcyjnych.

Kolejnym efektem, o którym wspominają powiaty, to **dokonanie ustaleń organizacyjnych** związanych z pracą sieci np. stworzenie harmonogramu, określenie tematyki zajęć i wybór ekspertów. Wydaje się jednak, że ten aspekt sieci odnosi się raczej do jej bieżącej pracy, a nie jest to jej efekt, oddziaływanie na społeczność szkolną czy powiązane instytucje/organizacje.

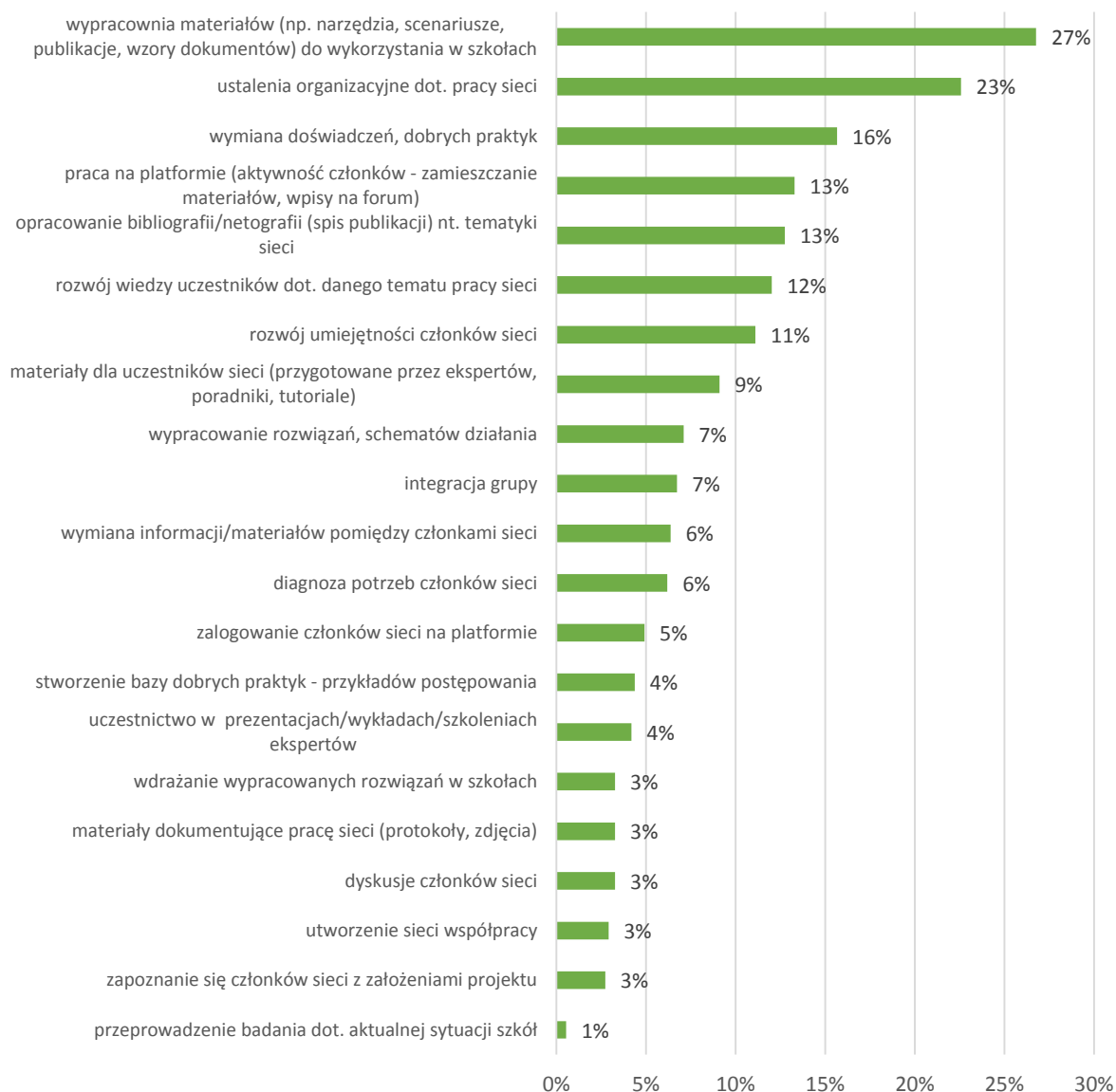
Z analizy sprawozdań powiatów wynika, że stosunkowo częstym efektem pracy sieci jest **wymiana doświadczeń i dobrych praktyk** przez członków, poprzez którą inspirują się nawzajem do zmian i wprowadzania nowych rozwiązań w szkołach.

Istotnymi efektami pracy sieci są również **rozwój wiedzy i umiejętności członków sieci** (odpowiednio 12% i 11% sieci wypracowało ten efekt) oraz **praca nad nowymi rozwiązaniami i pomysłami**, schematami działania, które można wprowadzić w szkołach (7%).

Jednocześnie warto zauważyć, że powiaty w swoich sprawozdaniach w bardzo nikłym stopniu identyfikują efekty pracy sieci na poziomie innym niż praca szkół oraz samych nauczycieli, dyrektorów i innych pracowników. **Efekty pracy sieci lokujące się na poziomie powiatów to:**

- utworzenie sieci współpracy o zasięgu powiatowym (3%) - zacieśnienie współpracy między szkołami,
- przeprowadzenie badania dot. aktualnej sytuacji szkół (1%) – badanie diagnozujące sytuację edukacyjną.

Efekty pracy sieci, N=549 sieci

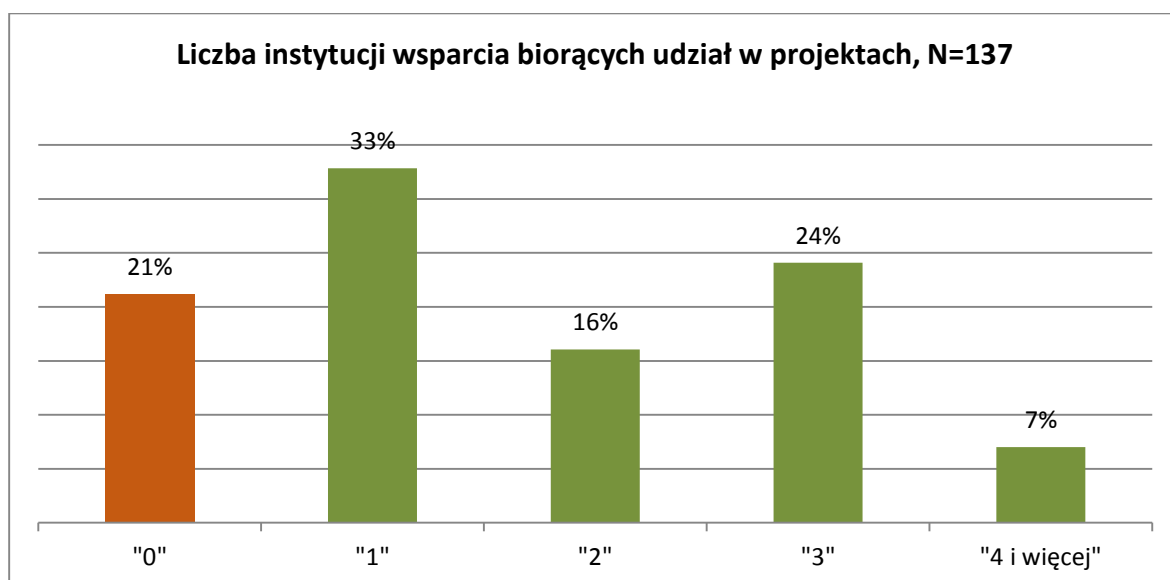
Wykres 32. Efekty pracy sieci, N=549.

Instytucje wsparcia

Liczba i rodzaj instytucji wsparcia zaangażowanych w projekty

W badanych 136 powiatowych projektach wspomaganie wzięły udział łącznie **224 instytucje wsparcia** (71 placówek doskonalenia nauczycieli, 93 poradnie psychologiczno-pedagogiczne, 60 bibliotek pedagogicznych). Na jeden projekt średnio przypada zatem 1,6 instytucji wsparcia. Dane dotyczące liczby i typu podmiotów zaangażowanych w ramach poszczególnych projektów dostarczają bardziej dokładnych informacji.

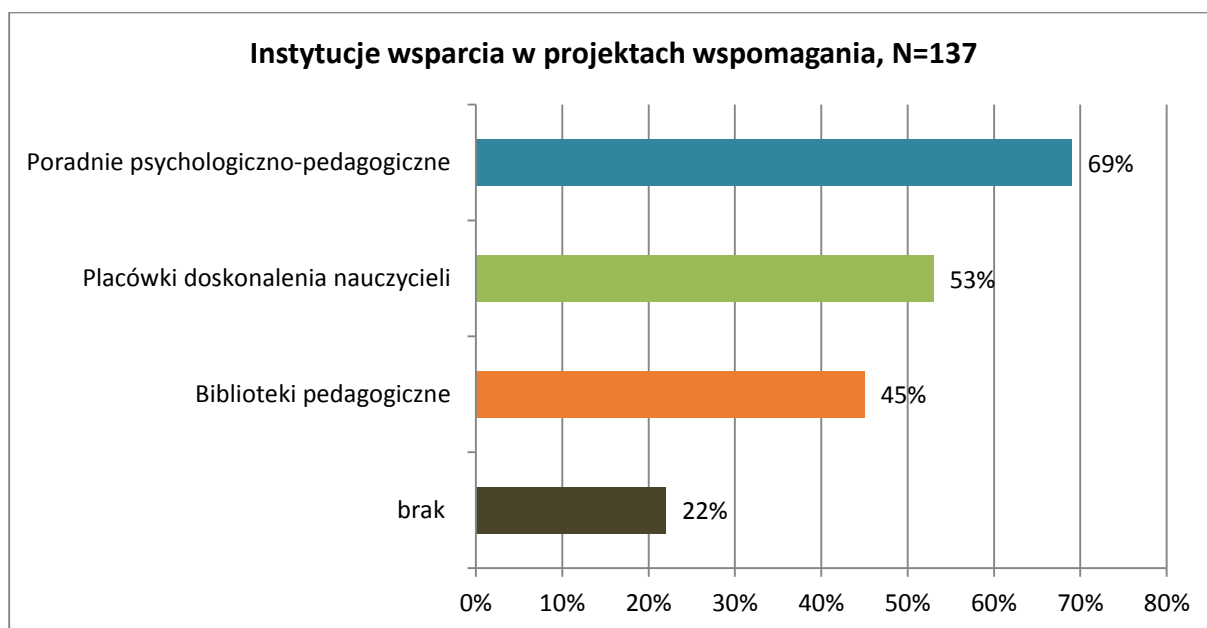
Najczęściej w projekt zaangażowany był 1 podmiot (taką informację przedstawiono w co 3 sprawozdaniu). Najwięcej zaangażowanych w ramach jednego projektu instytucji to 7 – taką liczbę zadeklarowano w 2 sprawozdaniach. W nieco więcej niż co 5 projekcie nie brała udziału żadna z instytucji wsparcia.

Wykres 33 Liczba instytucji wsparcia w poszczególnych projektach, N⁹=137. źródło: opracowanie własne na podstawie nadesłanych przez powiaty sprawozdań.

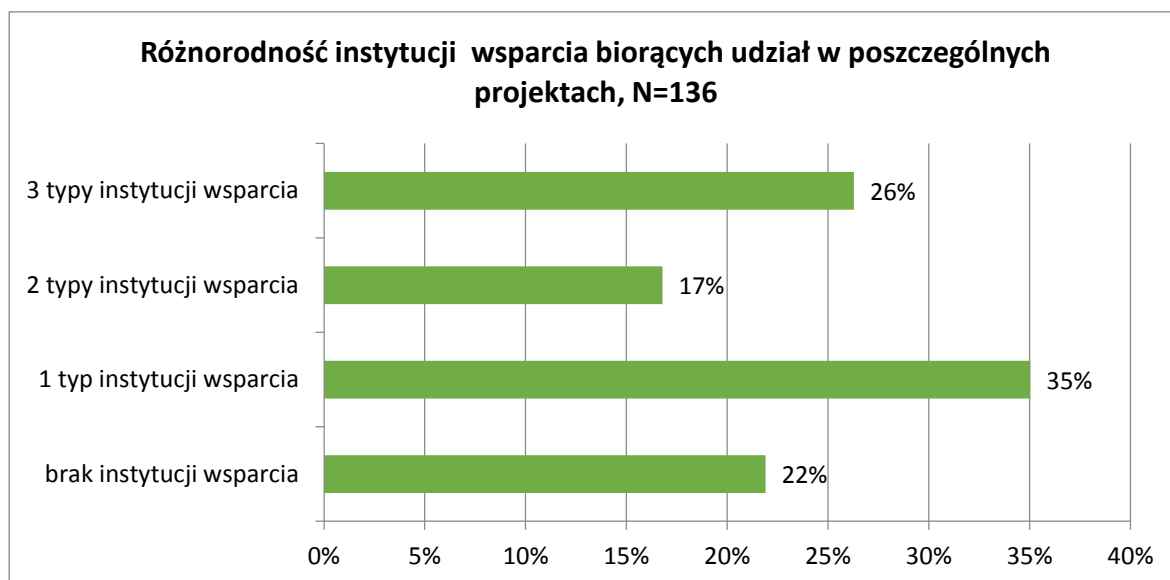
Najczęściej w projekty zaangażowane są poradnie psychologiczno-pedagogiczne – uczestniczą w prawie 70% projektów. Placówki doskonalenia nauczycieli pojawiają się w nieco ponad połowie projektów, najmniejszy jest natomiast udział bibliotek pedagogicznych. W 3 sprawozdaniach powiaty wskazały również na innego rodzaju podmioty jako wspierających ich partnerów: firmy prywatne i zespoły szkół.

⁹ N – liczba powiatów realizujących projekty, które nadesłały sprawozdania.

Wykres 34. Udział poszczególnych instytucji wsparcia w realizowanych projektach, N=137. źródło: opracowanie własne na podstawie nadesłanych przez powiaty sprawozdań.

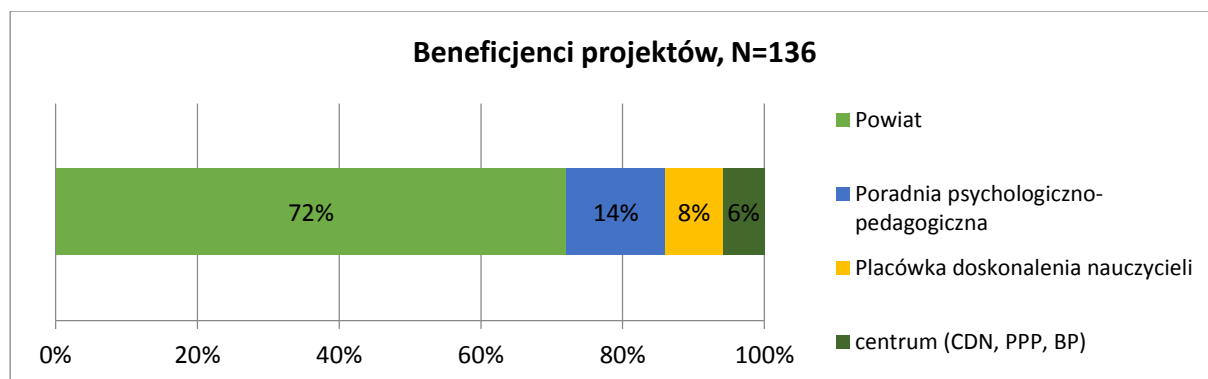
Powiaty często deklarują współpracę z więcej niż jednym typem podmiotu – placówką doskonalenia, poradnią psychologiczno-pedagogiczną lub biblioteką powiatową: w 43% sprawozdań wskazano na zaangażowanie 3 lub 2 rodzajów podmiotów. Jeden typ instytucji wsparcia został wskazany w nieco ponad 1/3 sprawozdań.

Wykres 35 Różnorodność typów instytucji wsparcia (Placówki doskonalenia nauczycieli, Poradnie Psychologiczno-Pedagogiczne, Biblioteki Pedagogiczne) w realizowanych projektach, N=136. Źródło: opracowanie własne na podstawie nadesłanych przez powiaty sprawozdań.

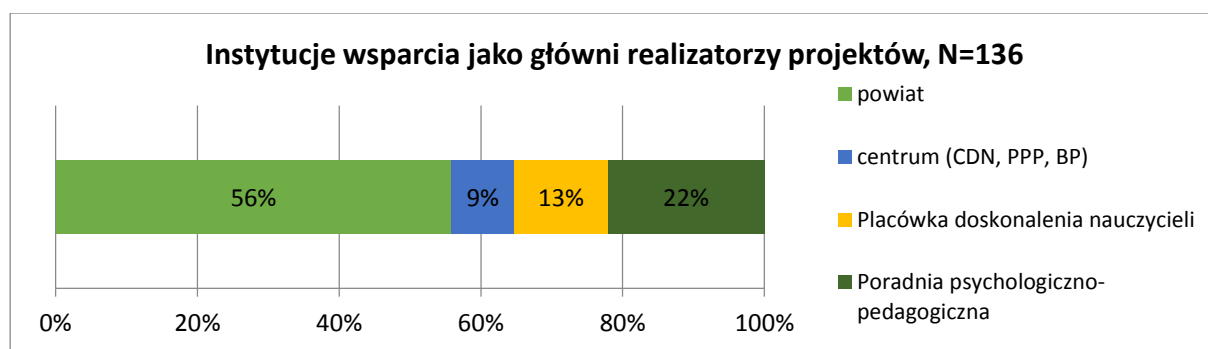
Instytucje wsparcia jako główni realizatorzy projektów wspomaganie

Beneficjentami prawie $\frac{3}{4}$ projektów (72%) są powiaty. W 14% objętych badaniem projektów w roli beneficjenta występuje poradnia psychologiczno-pedagogiczna. Rzadziej głównym organizatorem wspomaganie jest placówka doskonalenia nauczycieli (8%). Warto zauważyć, że beneficjentami 6% projektów są podmioty, w ramach których funkcjonują wszystkie lub wybrane instytucje wsparcia (np. Powiatowe Centrum Poradnictwa Psychologiczno - Pedagogicznego i Doskonalenia Nauczycieli).

Wykres 36 Beneficjenci projektów powiatowych, źródło: opracowanie własne na podstawie danych kontaktowych beneficjentów udostępnionych przez ORE oraz sprawozdań przesłanych przez powiaty.

Jednak część powiatów – beneficjentów projektów powierza kierowanie projektem instytucjom wsparcia. Jeśli uwzględnić te sytuacje udział instytucji wsparcia w charakterze realizatorów projektów przedstawia się następująco:

Wykres 37 Realizatorzy projektów powiatowych, źródło: opracowanie własne na podstawie danych kontaktowych beneficjentów udostępnionych przez ORE oraz sprawozdań przesłanych przez powiaty.

Zadania realizowane przez instytucje wsparcia

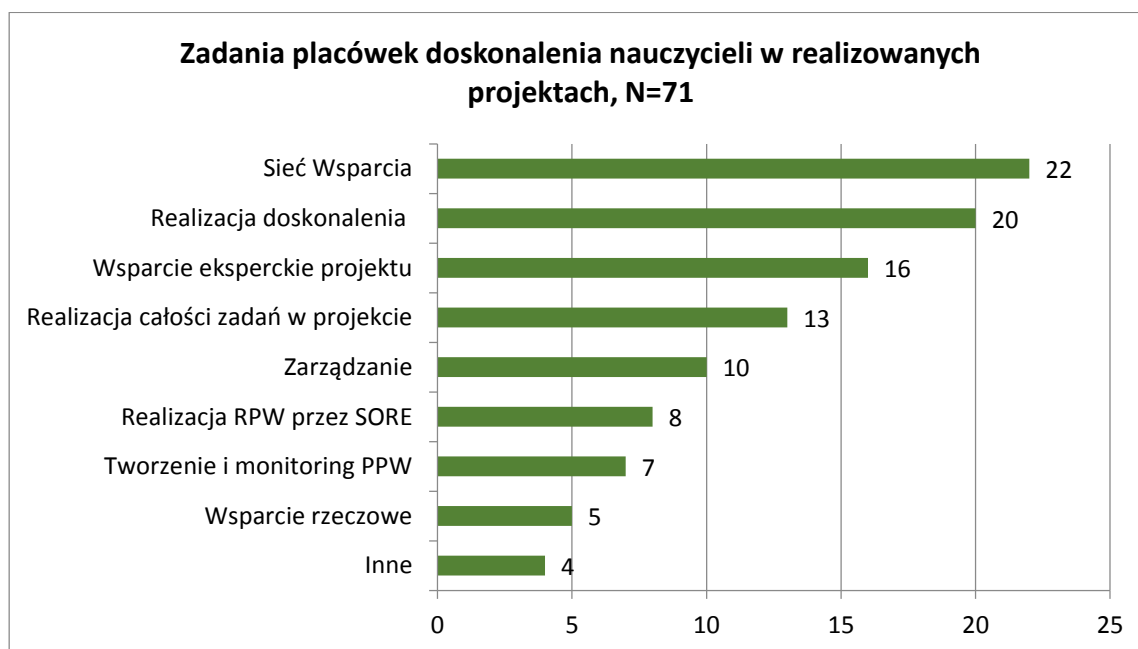
Placówki doskonalenia nauczycieli

Placówki doskonalenia nauczycieli wnoszą w realizowane projekty przede wszystkim **zespół ekspertów** i koordynują prowadzenie **Sieci współpracy i samokształcenia**.

Zadania co 3 ODN-u związane są z Siecią Współpracy i Kształcenia: w sprawozdaniach deklarowane jest jej prowadzenie (co 5 placówka) lub merytoryczne działania w jej ramach, tj. wykłady czy konsultacje (co 10 placówka).

Więcej niż co 4 podmiot dostarcza ekspertów, którzy pracują z nauczycielami i dyrektorami **realizując oferty doskonalenia** w placówkach objętych projektem podczas szkoleń, warsztatów i konsultacji. ODN-y stanowią również **wsparcie merytoryczne dla zespołu realizującego projekt** – najczęściej adresowane do osób pełniących funkcje SORE (szkolenia, konsultacje), ale też koordynatorów sieci czy ogólnie zespołu projektowego.

Prawie co 5 placówka doskonalenia nauczycieli jest wskazywana w sprawozdaniach jako **realizator wszystkich zadań** w projekcie. Część podmiotów wykonuje szeroko rozumiane zadania związane z **zarządzaniem** (lub współzarządzaniem) projektem (np. rekrutacja personelu, promocja projektu, zakup sprzętu). Mniej więcej co 10 instytucja wśród swoich zadań wymienia **wsparcie placówki w przygotowaniu i realizacji Roczego Planu Wspomagania przez SORE** oraz udział w tworzeniu i monitorowaniu **Powiatowego Programu Wsparcia**.

Wykres 38 Zadania placówek doskonalenia nauczycieli w realizowanych projektach, N¹⁰=71, Źródło: opracowanie własne na podstawie nadesłanych przez powiaty sprawozdań.

Poradnie psychologiczno-pedagogiczne

Podobnie jak w przypadku placówek doskonalenia nauczycieli ze sprawozdań wynika, że poradnie psychologiczno-pedagogiczne najczęściej w projektach realizują zadania związane z Sieciami Współpracy i Samokształcenia oraz oferują szeroko rozumiane wsparcie eksperckie.

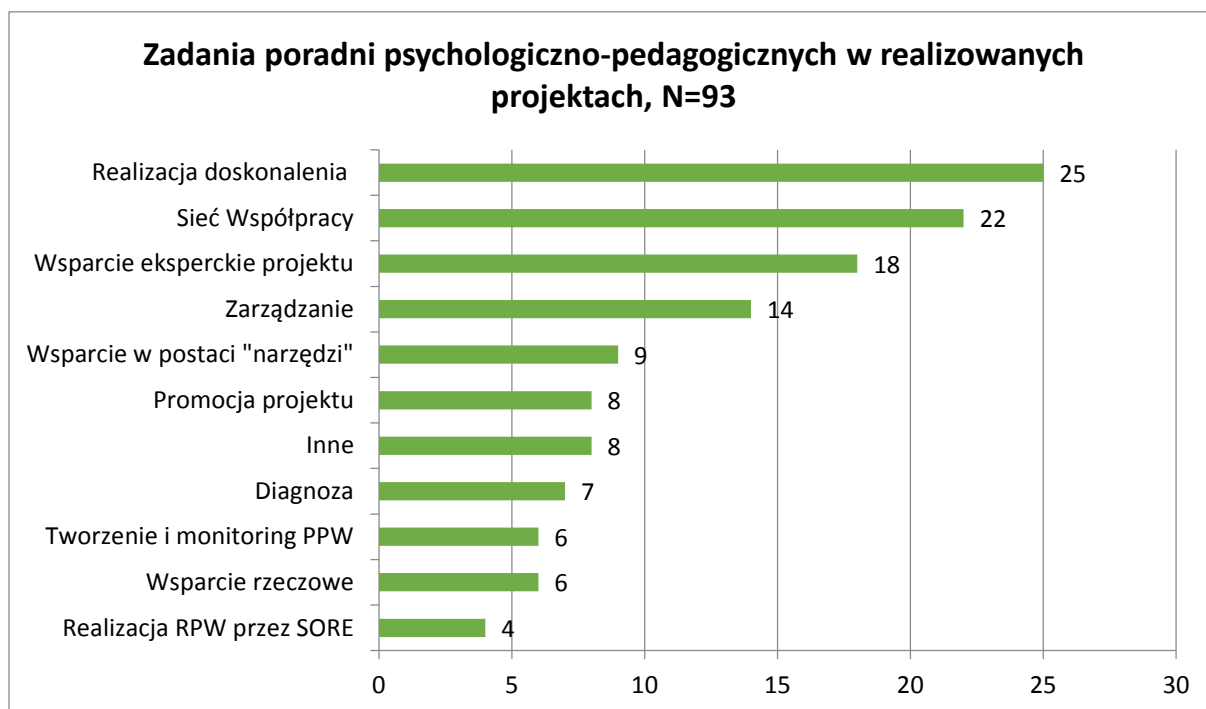
¹⁰ N=liczba placówek doskonalenia nauczycieli biorących udział w projektach.

Co 4 poradnia **koordynuje prace Sieci Współpracy i Samokształcenia** bądź też jest zaangażowana w prace sieci merytorycznie.

Co 5 podmiot realizuje zadania związane z **doradztwem eksperckim dla realizatorów projektu** – w formie konsultacji dla SORE lub bardziej ogólnie – dla zespołu projektu. Poradnie udostępniają nie tylko wykwalifikowany zespół, ale również *know-how* w postaci różnego rodzaju **narzędzi** diagnostycznych i innych materiałów merytorycznych (udostępnia je co 10 placówka).

Ponad ¼ poradni prowadzi w szkołach **doskonalenie** poprzez konsultacje dla nauczycieli, warsztaty czy wykłady. Te dwa ostatnie najczęściej dla rodziców, ale wśród adresatów pojawiają się również rodzice i uczniowie. Pracownicy niektórych poradni byli również zaangażowani w przeprowadzenie diagnozy w szkołach – ze względu na niepełną obsadę SORE lub wspierając ich w realizacji tego zadania.

W sprawozdaniach wskazane są również zadania poradni związane ogólnie z **zarządzaniem/współzarządzaniem projektem** (np. zatrudnienie personelu, założenie strony internetowej, zakup sprzętu) czy konkretnie jego promocją wśród szkół i lokalnych społeczności oraz wsparciem rzeczowym (udostępnienie sal, multimediów, etc.).

Wykres 39 Zadania poradni psychologiczno-pedagogicznych w realizowanych projektach, N¹¹=93, Źródło: opracowanie własne na podstawie nadesłanych przez powiaty sprawozdań.

Biblioteki pedagogiczne

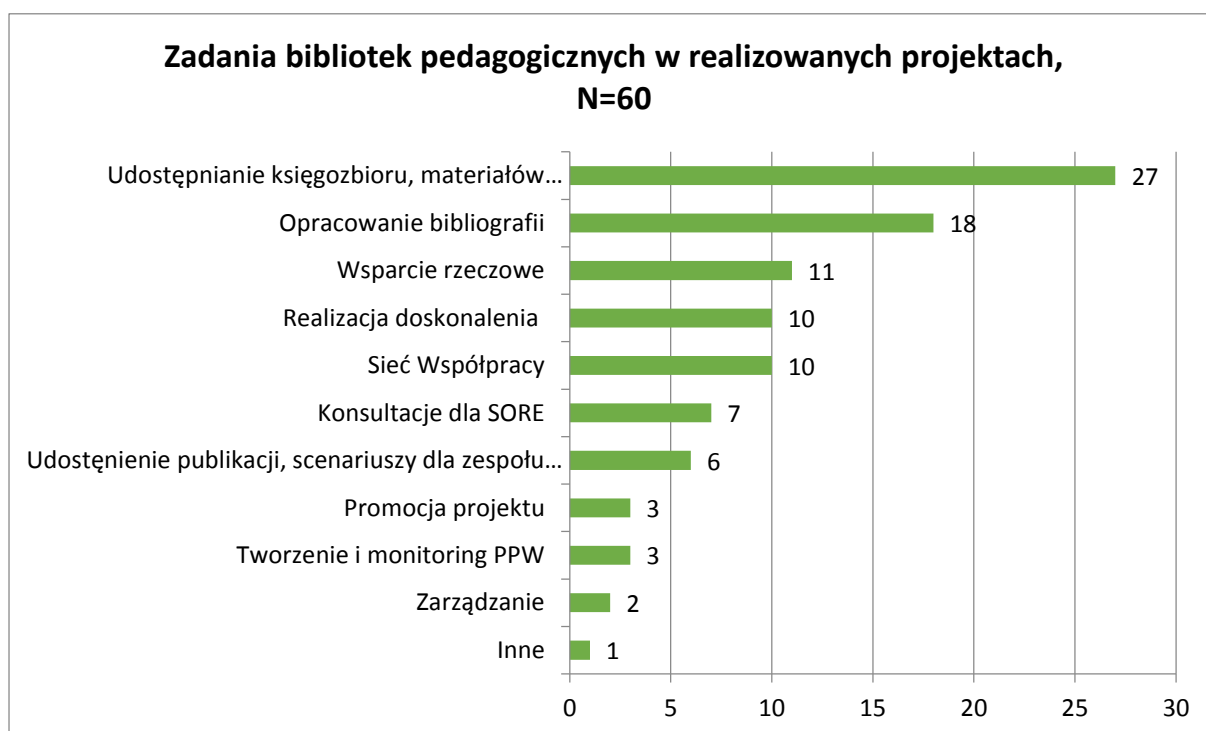
Zadanie bibliotek pedagogicznych w ramach projektów wspomagania polega przede wszystkim na realizacji głównego zadania tych instytucji czyli udostępniania księgozbioru. Prawie połowa bibliotek **udostępnia swoje zbiory** (lub sprowadza potrzebne publikacje). Poza tym co 10 biblioteka wśród swoich zadań w projekcie wyszczególnia dostarczanie materiałów dydaktycznych realizatorom

¹¹ N=liczba poradni psychologiczno-pedagogicznych biorących udział w projektach.

projektu. Prawie 1/3 placówek jest w projekcie odpowiedzialna za **przygotowanie i udostępnienie bibliografii** ułatwiających nauczycielom i realizatorom projektu odszukanie interesujących ich materiałów dydaktycznych.

Biblioteki prowadzą również **szkolenia** (np. z selekcji źródeł informacji, korzystania z zasobów bibliotek) w ramach realizacji ofert doskonalenia oraz angażują się w działania **Sieci Współpracy i Samokształcenia** – przy czym takie działania podejmuje już znacznie mniej bibliotek – każde z nich mniej niż co 5 instytucja.

Żadna z bibliotek nie jest realizatorem projektu, w związku z czym sporadycznie w sprawozdaniach deklarowana jest realizacja zadań związanych z zarządzaniem projektem. Biblioteki udostępniają natomiast swoją infrastrukturę na potrzeby realizacji działań.

Wykres 40 Zadania bibliotek pedagogicznych w realizowanych projektach, N¹²=60, Źródło: opracowanie własne na podstawie nadesłanych przez powiaty sprawozdań.

Efekty współpracy instytucji

Realizatorzy projektów wspomagania zostali również poproszeni o wskazanie dostrzeganych przez nich efektów współpracy z instytucjami wsparcia (rubryka „Zadania wykonane w projekcie w ramach współpracy między instytucjami wsparcia/efekt współpracy instytucji”).

Analiza danych ujawnia, że powiaty skupiały się przede wszystkim na przedstawieniu zakresu konkretnych zadań zrealizowanych przez poszczególne instytucje wsparcia (opis w podrozdziale „zadania instytucji wsparcia”). Natomiast w relacjach wyraźnie brakuje refleksji zarówno na temat rezultatów realizacji tych zadań (którą można przedstawić jako odpowiedź na pytanie co dzięki

¹² N=liczba bibliotek pedagogicznych biorących udział w projektach.

realizacji tych zadań zyskały placówki objęte projektem?) jak i korzyści z tego, że w projekcie współpracowały ze sobą różne podmioty.

W nadesłanych relacjach dla więcej niż co 4 **placówki doskonalenia nauczycieli** (16 z 71) opisane zostały efekty współpracy.

- Dotyczą one przede wszystkim **realizacji zadania jakim jest zarządzanie projektem** (7 z 16 odpowiedzi)
- Ale również **wsparcia merytorycznego realizatorów projektu** (w tym SORE) (4 z 16 odpowiedzi)
- Oraz realizacji ofert **doskonalenia** (2 z 16 odpowiedzi)
- Wśród innych odpowiedzi pojawiło się udostępnianie zasobów lokalowych i opracowanie RPW.

Co 3 **poradnia** (29 z 93) **psychologiczno-pedagogiczna** uzupełniła rubrykę dotyczącą współpracy instytucji w projekcie. Wskazywane efekty:

- **Wsparcie doradcze** zespołu realizującego projekt, przede wszystkim konsultacje dla SORE (11 z 29 odpowiedzi)
- Wsparcie placówek (nauczycieli) poprzez **realizację ofert doskonalenia** (7 z 29 odpowiedzi)
- **Promocja** projektu (3 z 29 odpowiedzi)
- Udostępnianie **zasobów lokalowych** (2 z 29 odpowiedzi)
- Inne odpowiedzi – opracowanie PPW, ankiet ewaluacyjnych, ogólne zadania (7 z 29 odpowiedzi)

Prawie połowa **bibliotek pedagogicznych** (28 z 60) wskazała na efekty współpracy instytucji. Informacja w sprawozdaniach dotyczy przede wszystkim realizacji zadań statutowych bibliotek. Poniżej przedstawiono zebrane odpowiedzi dotyczące efektów współpracy:

- udostępnianie **księgozbioru** biblioteki, przygotowanie bibliografii (14 z 28 odpowiedzi)
- **wsparcie doradcze** SORE, realizatorów projektów (4 z 28 odpowiedzi)
- praca z nauczycielami, uczniami (**warsztaty, spotkania**) (2 z 28 odpowiedzi)
- udostępnianie **zasobów lokalowych** (2 z 28 odpowiedzi)
- inne odpowiedzi tj., ogólna informacja o współpracy, opracowanie PPW (5 z 28 odpowiedzi)

Szkolni Organizatorzy Rozwoju Edukacji (SORE)

Ważną funkcją w pilotażowych projektach wspomagania realizowanych przez powiaty jest funkcja tzw. SORE czyli Szkolnego Organizatora Rozwoju Edukacji. Zgodnie z wytycznymi powinien być to

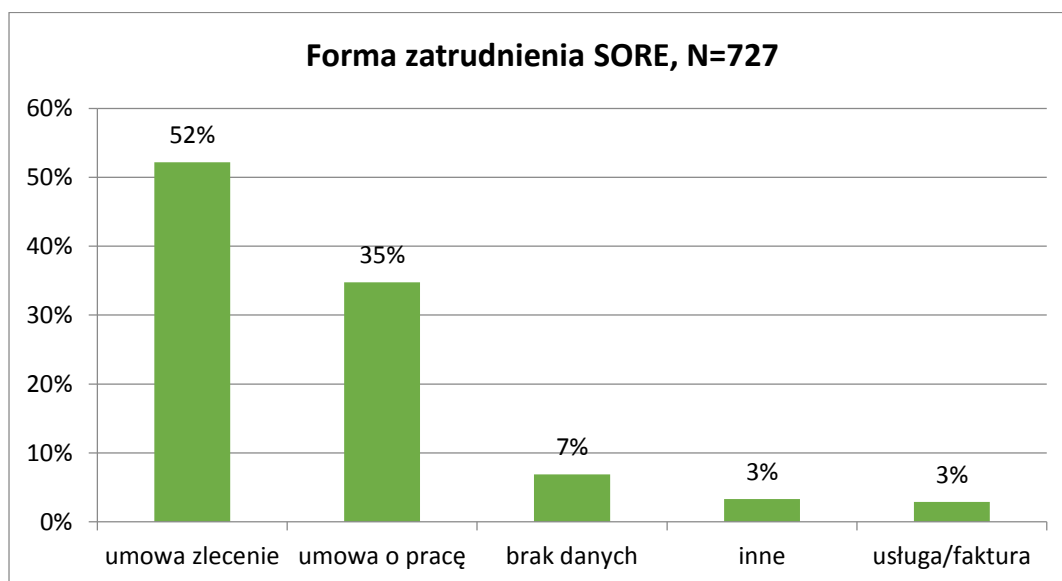
specjalista zewnętrzny (spoza szkoły/przedszkola) bezpośrednio współpracujący z placówką w realizacji rocznego planu wspomagania. Do jego zadań należą: pomoc w diagnozie potrzeb szkoły/przedszkola oraz dostosowaniu oferty doskonalenia do zdiagnozowanych potrzeb, a następnie pomoc w

zbudowaniu RPW. W ramach realizacji RPW organizuje szkolenia (warsztaty, konsultacje, wykłady), pomaga nauczycielom wdrażać do praktyki szkolnej nowe umiejętności, przygotowuje sprawozdanie z realizacji działań. SORE ma pod opieką kilkanaście szkół/przedszkoli, z którymi utrzymuje ścisły kontakt podczas realizacji rocznego planu wspomagania (rok szkolny).¹³

W 136 projektach objętych analizą zatrudnionych jest **727 SORE** (przy czym 4 powiaty nie podały w zestawieniu żadnej informacji na temat zatrudnienia SORE). Średnia liczba SORE w powiecie wynosi **5,3**. najczęściej zatrudnionych jest **6 SORE** (dominanta).

Najmniej zatrudnionych SORE to 2 osoby. Taka sytuacja ma miejsce w 11 powiatach (8% wszystkich powiatów). Najwięcej SORE – 20 – zatrudnionych jest w Warszawie i w powiecie tarnowskim. Szczegółowe zestawienie liczby zatrudnionych SORE w poszczególnych powiatach zamieszczono w Aneksie.

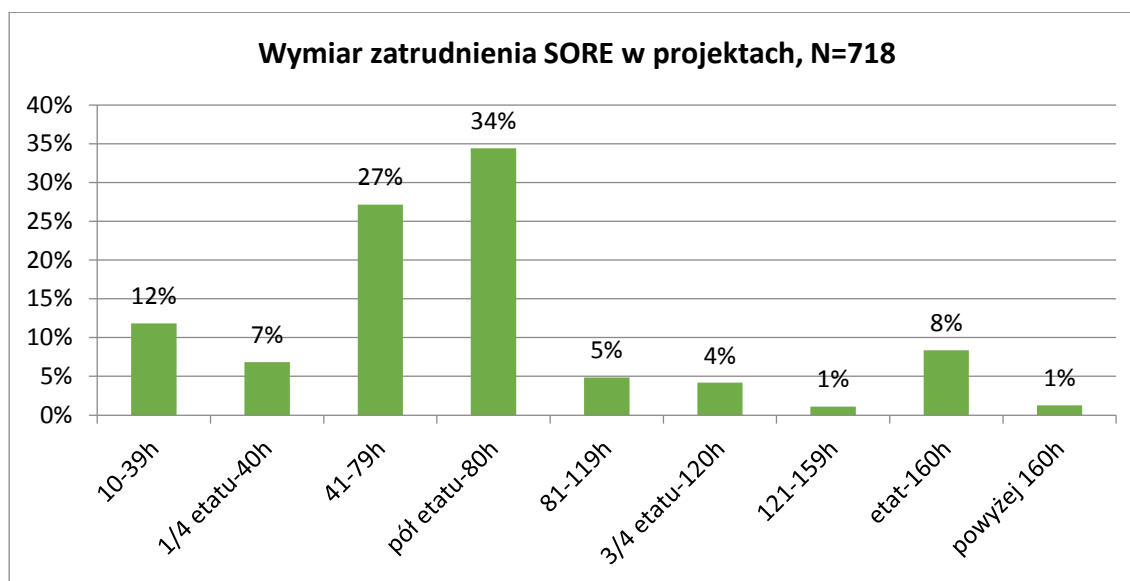
Ponad połowa SORE (51%) pracuje w oparciu o umowę zlecenie, a 35% posiada umowę o pracę. Wśród innych form zatrudnienia pojawiły się informacje nie precyzujące jednoznacznie podstawy formalno-prawnej współpracy wskazujące jedynie na wybranie osoby w przetargu, dodatku do wynagrodzenia (0,7% spośród wszystkich wskazanych form zatrudnienia) lub oddelegowania (0,3%).

Wykres 41 Forma zatrudnienia SORE w projektach. N=727. Źródło: opracowanie własne na podstawie nadesłanych przez powiaty sprawozdań.

W nadesłanych przez powiaty relacjach z realizacji projektów dla 718 SORE podano wymiar czasu pracy. Czas pracy **zdecydowanej większości SORE (80%) nie przekracza wymiaru „pół etatu”** czyli 80h miesięcznie. Umowa 34% SORE przewiduje czas pracy w wymiarze dokładnie 80h, 27% między 41 a 79 godzin. Więcej niż co 10 SORE (12%) pracuje mniej niż 39 godzin w miesiącu. W pełnym wymiarze etatu (160h w miesiącu) zatrudnionych jest 8% SORE.

¹³ Poradnik dla beneficjenta. Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013. Priorytet III Wysoka jakość systemu oświaty. Działanie 3.5. Kompleksowe wspomaganie rozwoju szkół. Konkurs otwarty nr 1/POKL/3.5/2012 dostępny na stronie ORE: http://www.ore.edu.pl/strona-ore/index.php?option=com_phocadownload&view=category&id=134:poradniki&Itemid=1017

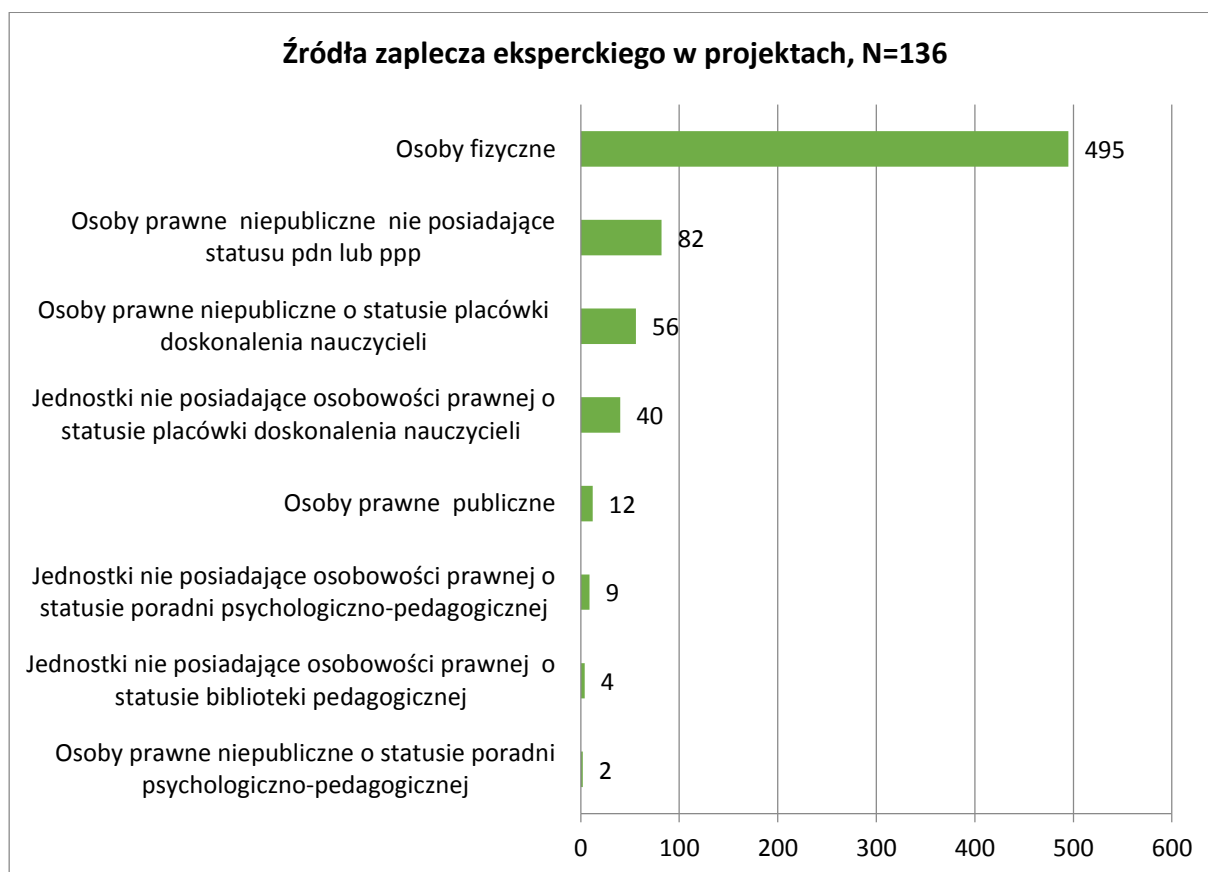
Wykres 42 Wymiar czasu pracy SORE, N=718, Źródło: opracowanie własne na podstawie nadesłanych przez powiaty sprawozdań.

Najwyższy średni wymiar czasu pracy przypada na SORE w powiecie Krakowskim (168h). Osoby zatrudnione na tym stanowisku średnio na jedną szkołę/przedszkole poświęcają w tym powiecie 15,6 h miesięcznie. Z kolei najniższy średni wymiar czasu pracy w miesiącu mają SORE z powiatu średzkiego: 10h w miesiącu. Średni miesięczny czas pracy z jedną placówką wynosi tam 6,7h.

Najmniej czasu na 1 placówkę poświęcają SORE w Sopocie (średnio 2,9 h miesięcznie), a najwięcej - 25h miesięcznie SORE w Gliwicach. Szczegółowe zestawienie dla wszystkich powiatów zamieszczono w Aneksie.

Charakter/źródła zaplecza eksperckiego w projektach

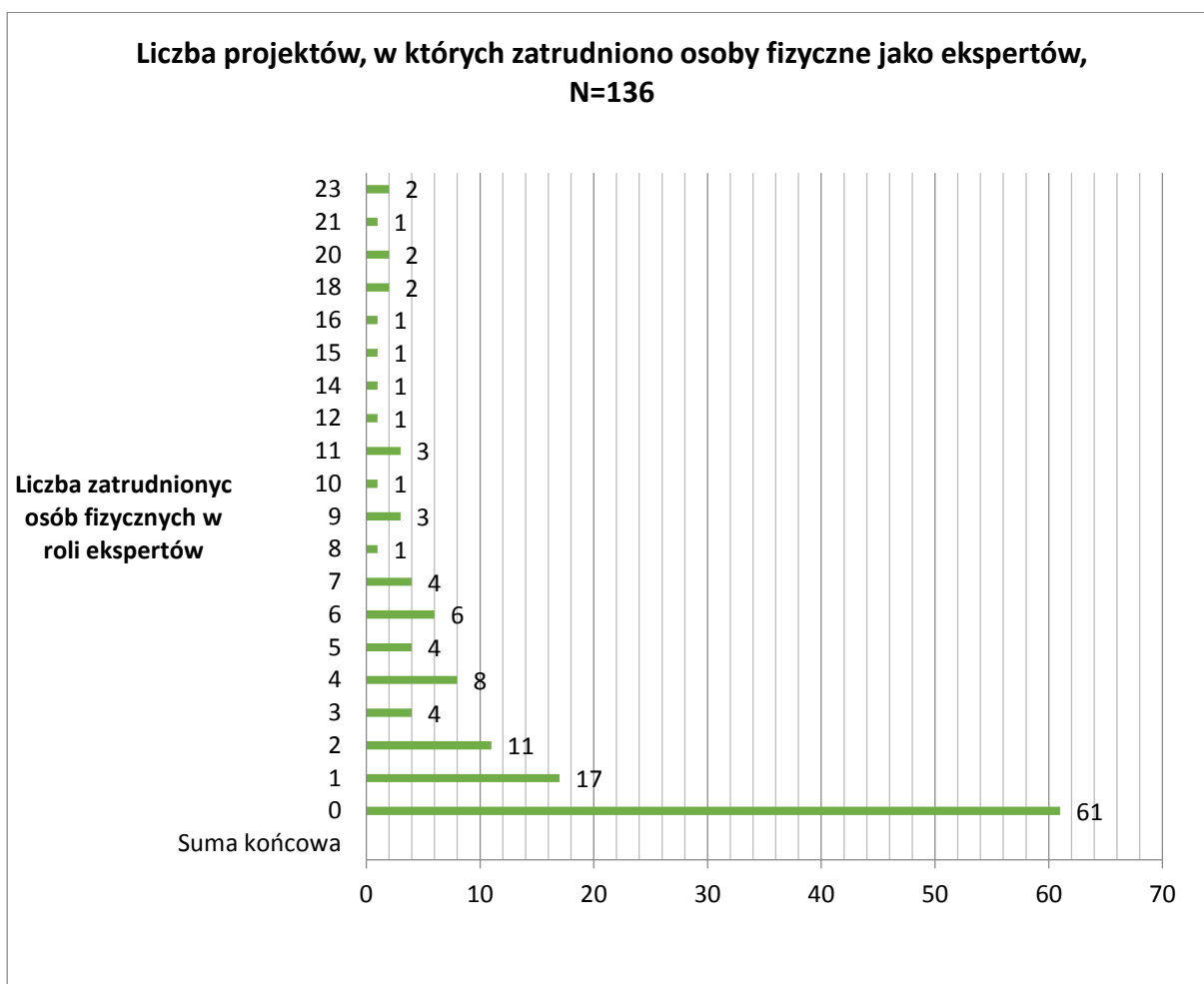
Projekty były realizowane z wykorzystaniem **ekspertów**. Najczęściej były **to osoby fizyczne**. Drugą pod względem liczebności grupę stanowią **placówki niepubliczne**, które nie posiadają statusu placówek doskonalenia nauczycieli oraz poradni psychologiczno-pedagogicznych. Kolejną grupą są niepubliczne placówki doskonalenia nauczycieli. Bardzo nieliczną grupę stanowią podmioty publiczne. Rzadko też w projektach angażowano poprzez umowę/porozumienie ekspertów – pracowników publicznych placówek doskonalenia nauczycieli, poradni psychologiczno-pedagogicznych lub bibliotek (wykres poniżej).

Wykres 43 Charakterystyka zaplecza eksperckiego w projektach według statusu formalno-prawnego, N=136, Źródło: opracowanie własne na podstawie nadesłanych przez powiaty sprawozdań¹⁴.

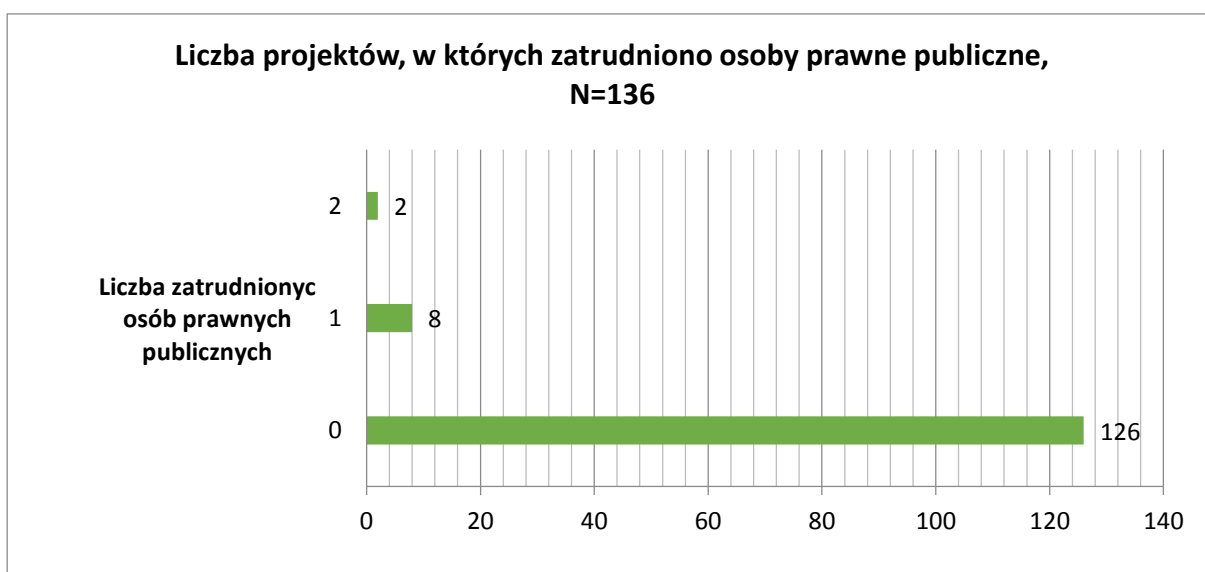
Okazuje się, że mamy do czynienia z dużą zmiennością liczby osób fizycznych zatrudnionych w roli ekspertów w poszczególnych projektach. Przykładowo, w 61 projektach nie zatrudniono w roli eksperta ani jednej osoby fizycznej, były zaś projekty, w których zatrudniono 20 osób fizycznych lub więcej (wykres 8).

¹⁴ Stan na dzień wypełniania przez powiat tabeli monitorującej.

Wykres 44 Liczba ekspertów, zatrudnionych w poszczególnych projektach, N=136, Źródło: opracowanie własne na podstawie nadesłanych przez powiaty sprawozdań.

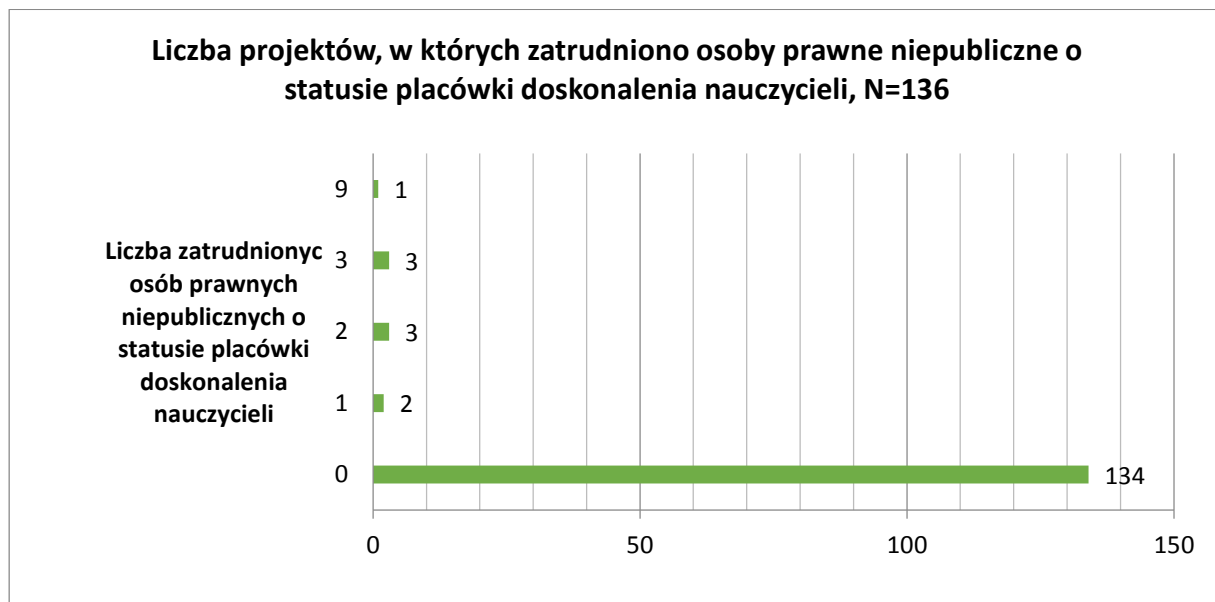
Jedynie w 10 projektach były zatrudnione publiczne osoby prawne (wykres poniżej).

Wykres 45 Liczba projektów, w których podpisano umowy z publicznymi osobami prawnymi, N=136, Źródło: opracowanie własne na podstawie nadesłanych przez powiaty sprawozdań.

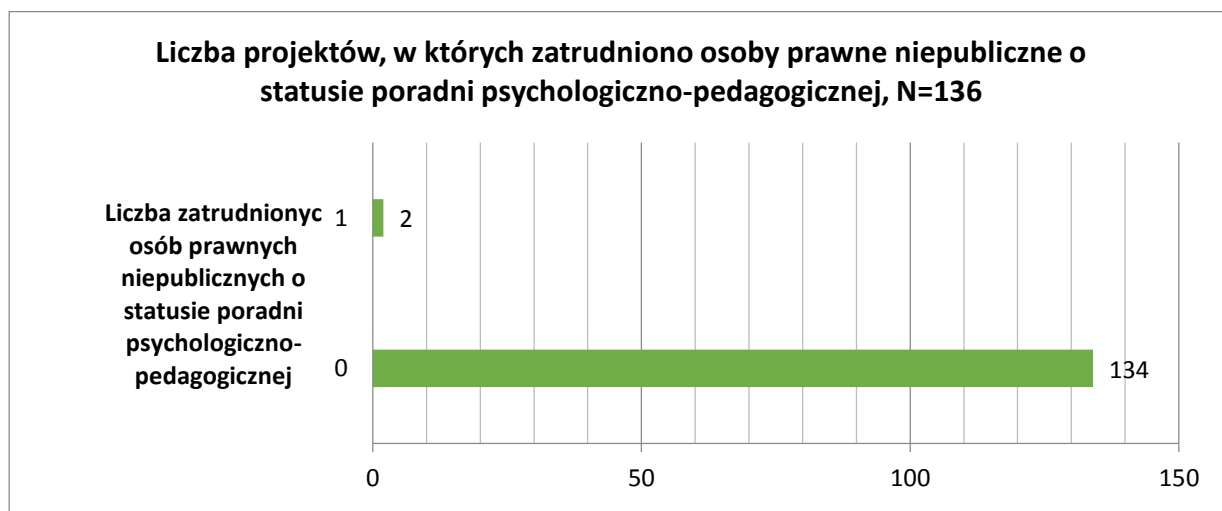
Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

W 39 projektach współpracowano z osobami prawnymi niepublicznymi o statusie placówek doskonalenia nauczycieli, w tym w zdecydowanej większości (32 projekty) współpraca ta objęła jeden tego typu podmiot(wykres)

Wykres 46 Liczba projektów, w których podpisano umowy z niepublicznymi placówkami doskonalenia nauczycieli, N=136, Źródło: opracowanie własne na podstawie nadesłanych przez powiaty sprawozdań.

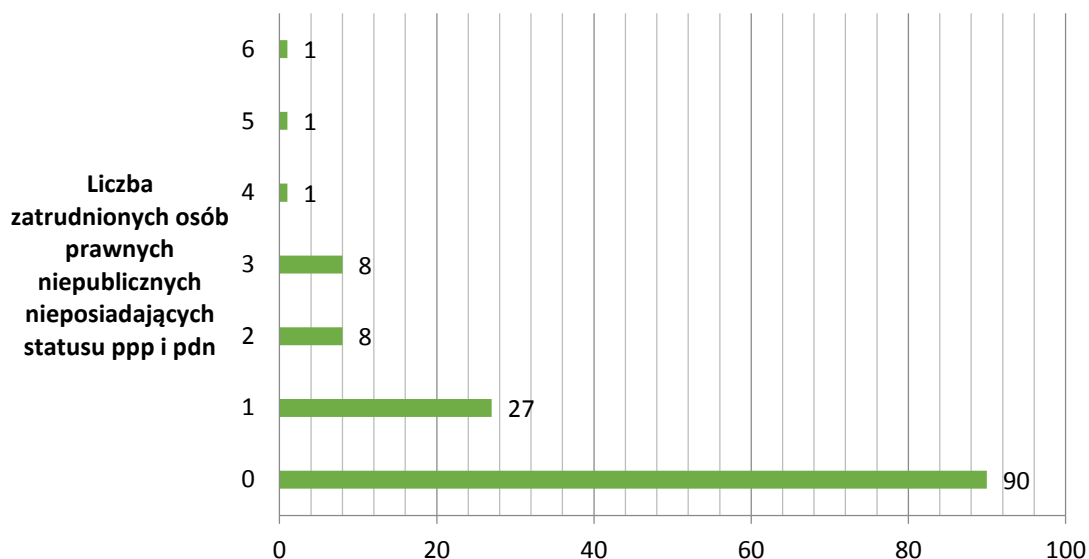
Jedynie w dwóch projektach skorzystano w oferty niepublicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych (wykres poniżej)

Wykres 47 Liczba projektów, w których podpisano umowy z niepublicznymi poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, N=136, Źródło: opracowanie własne na podstawie nadesłanych przez powiaty sprawozdań.

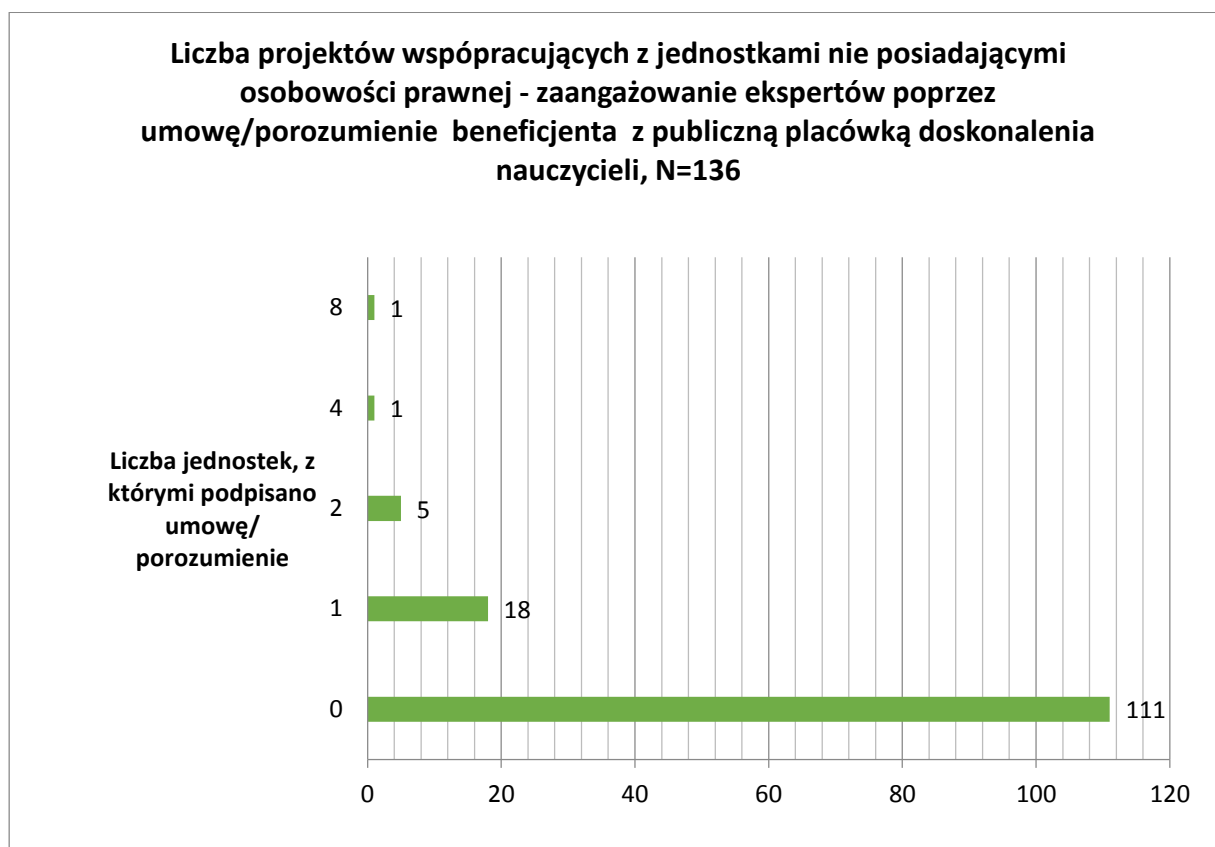
W 46 projektach współpracowano z osobami prawnymi niepublicznymi, nieposiadającymi statusu poradni psychologiczno-pedagogicznej, ani placówki doskonalenia nauczycieli. W większości przypadków były to spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, nieco rzadziej fundacje lub stowarzyszenia. W większości przypadków podpisano umowę z jednym tego typu podmiotem (wykres poniżej).

Liczba projektów, w których zatrudniono niepubliczne nieposiadające status poradni psychologiczno-pedagogicznej, ani placówki doskonalenia nauczycieli, N=136

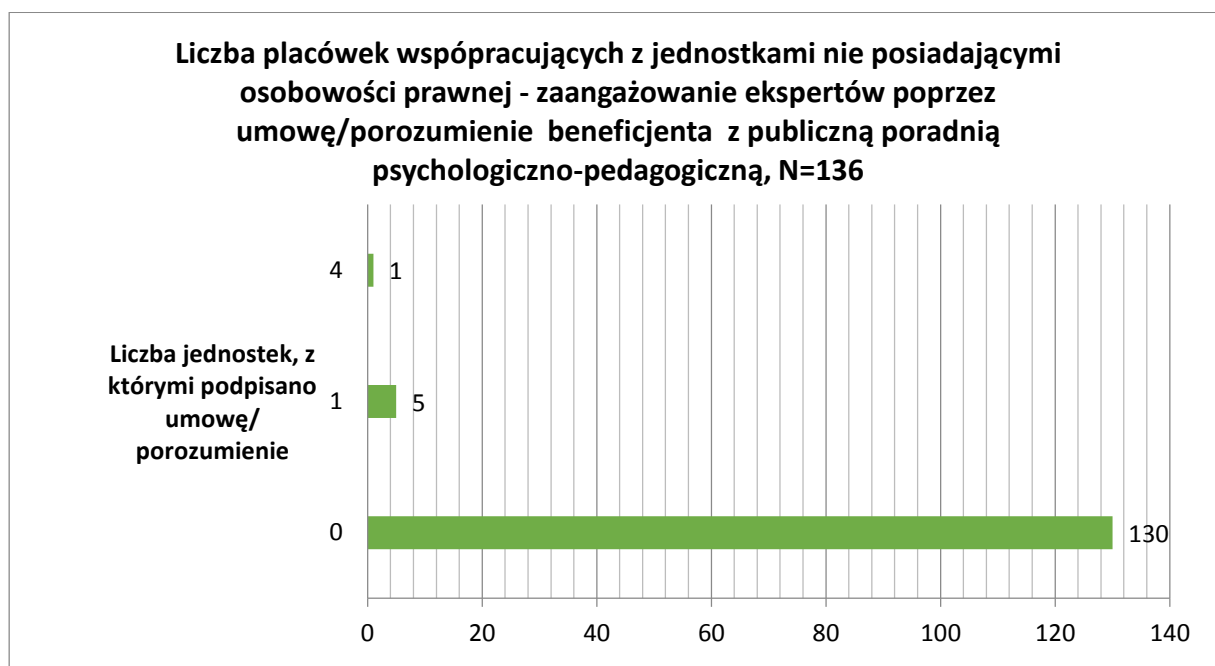
Wykres 48 Liczba projektów, w których podpisano umowy z niepublicznymi podmiotami nieposiadającymi statusu placówki doskonalenia nauczycieli, ani poradni psychologiczno-pedagogicznej, N=136, Źródło: opracowanie własne na podstawie nadesłanych przez powiaty sprawozdań.

W 25 projektach zaangażowano ekspertów poprzez umowę/porozumienie beneficjenta z publiczną placówką doskonalenia nauczycieli. W większości przypadków współpracę tego typu nawiązano z jednym podmiotem (wykres poniżej)

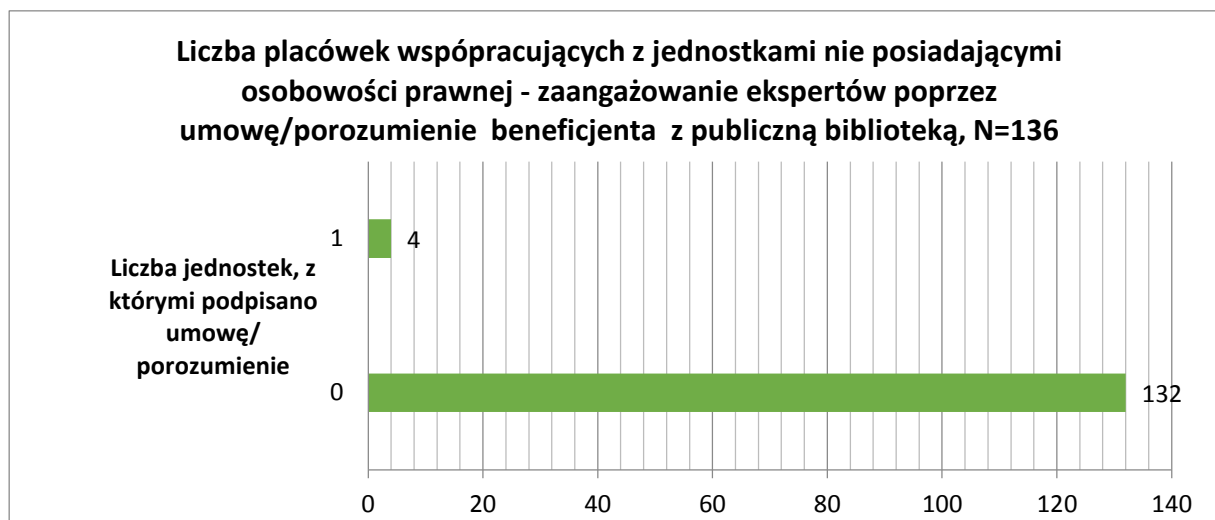
Wykres 49 Liczba projektów, w których zaangażowano ekspertów poprzez umowę/porozumienie beneficjenta z publiczną placówką doskonalenia nauczycieli, N=136, Źródło: opracowanie własne na podstawie nadesłanych przez powiaty sprawozdań.

Sześć projektów zatrudniło osoby będące pracownikami publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych na mocy porozumienia stron między beneficjentem a placówką publiczną (wykres poniżej)

Wykres 50 Liczba projektów, w których zaangażowano ekspertów poprzez umowę/porozumienie beneficjenta z publiczną poradnią psychologiczno-pedagogiczną, N=136, Źródło: opracowanie własne na podstawie nadesłanych przez powiaty sprawozdań.

W 4 projektach zaangażowano ekspertów poprzez umowę/porozumienie beneficjenta z publiczną biblioteką (wykres poniżej).

Wykres 51 Liczba projektów, w których zaangażowano ekspertów poprzez umowę/porozumienie beneficjenta z publiczną biblioteką, N=136, Źródło: opracowanie własne na podstawie nadesłanych przez powiaty sprawozdań.

Z otrzymanych od beneficjentów danych, wynika, że w **projektach częściej korzystano z usług osób fizycznych oraz placówek niepublicznych, niż z usług placówek publicznych należących do systemu oświaty.**